Нова Европа

Уорд Прайс

Адолф Хитлер

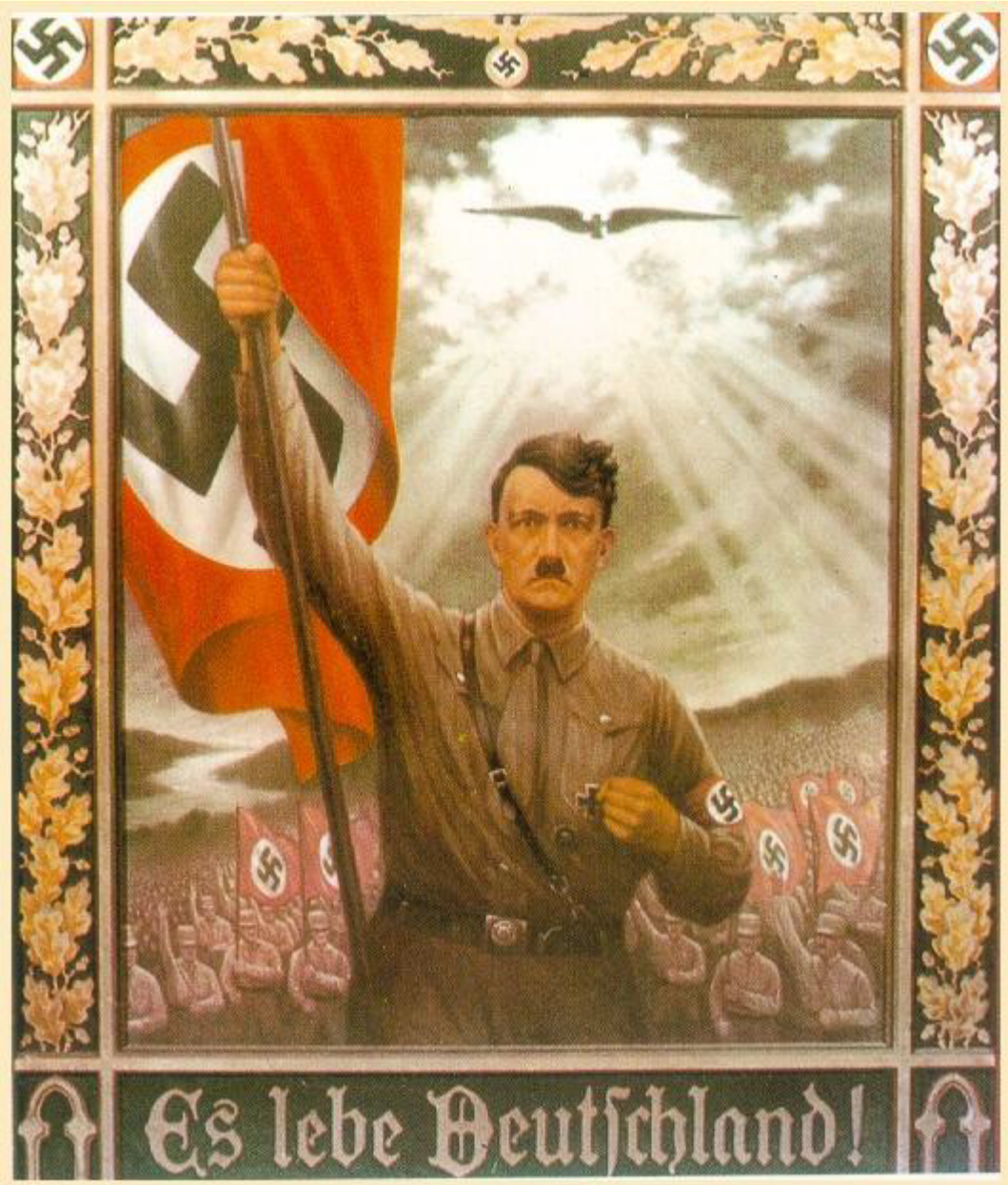

Съдържание:

Предговор	3
Глава I - Противоположни характери	4
Глава II - Хитлер като човек	11
Глава III - Младост, война, първи стъпки в политиката	30
Глава IV - Първоначални Превратности	53
Глава V - Пътят до властта	71
Глава VI - Хитлеристкият режим и неговите постижения	88
Глава VII - Хората около канцлера Хитлер	106
Глава VIII - Целите на Хитлер. Искрен ли е Хитлер	117
Глава IX - Печатът на диктаторите	127

Предговор към първото издание на книгата от 1941 година[1]

Някога ние облажавахме съвременниците на Наполеоновата епоха, че са живели в едно наистина феерично време. Днес няма защо да им завиждаме. Ако е въпрос за щастие, ние сме несравнимо по-щастливи от тях, защото живеем в една от най-интересните епохи в историята. Теоретиците на историческия материализъм доста убедително искат да ни уверят, че икономическите причини са най-мощният двигател на събитията. Това е безспорно така. Устремът за нов ред в света и по-голяма социална справедливост има основанието си в голямата икономическа криза, която настана поради свръхиндустриализацията в някои страни и поради несправедливото разделение на благата. Днес не съществуват само доволни и недоволни класи - има вече доволни и недоволни народи. Недоволните ще се борят, докато извоюват по-добро място под божието слънце. Но въпреки дълбоките икономически причини, на които се основават големите обществени движения, все пак личността е най-главният двигател в историята. Нашият век очерта силуета на две големи личности - Адолф Хитлер и Бенито Мусолини. И двамата излязоха от низините на народа. И двамата са бойци от Световната война. Те видяха страданието на човечеството, но те разбраха и произхода на това страдание. Водейки наровите си в борба за извоюването на един нов ред, те създадоха свои почитатели и в другите народи. Големите идеи имат магнетизма да привличат милиони хора със своето обаяние.

Животът на мъже като Адолф Хитлер и Бенито Мусолини е интересен за проучване. Той е пълен с примери и поуки. Той става особено интересен, когато е описан от талантливото перо на някой добър наблюдател. Ние се радваме, че интересната книга „Познавам тези диктатори" е написана от един съвсем обективен наблюдател, който не може да бъде обвинен в ласкателство или заинтересованост. Името на английския журналист Уорд Прайс е добре познато в Европа и в Америка и надяваме се, че нашата четяща публика ще оцени по достойнство неговия труд.

[1] Книгата е публикувана за пръв път през 1937 г. под заглавието – „Аз познавам тези диктатори". Тази книга е посветена на Адолф Хитлер и Бенито Мусолини. В това издание публикуваме само тази част от книгата, която е посветена на Адолф Хитлер – в чест на 120-та годишнина от рождението му. – бел. ред.

Глава I

Противоположни характери

Светът е изправен пред нова техника на управление. Пред нашите очи се осъществява голям завой в политическата история.

Ние трябва да разгледаме този завой без предубеждения. Фашистката и националсоциалистическата революция са от такова крупно значение, че те не могат да бъдат преценявани въз основа на лични предразсъдъци.

Извън пределите на своите страни, мъжете, застанали начело на тези режими, са назовани с името „диктатори". Това наименование е вярно в смисъл, че тяхната власт е върховна и безпрекословна, обаче то не означава, че Хитлер и Мусолини са подчинили своите народи под своята воля принудително или пък в разрез с народните чувства.

Хитлер и Мусолини са водачи, издигнали се до върховната власт, защото олицетворяват всенародното желание в своето отечество за намиране на спасение от дотогавашното унизително положение. Техните права и задължения се определят от титлите им - „Фюрер" и „Дуче". И двамата имат поддръжката и одобрението на много по-голяма част от своите сънародници, отколкото мнозинствата, гласували когато и да е било за правителствата в демократическите страни.

И двамата дойдоха на власт по конституционен път, Мусолини бе натоварен от италианския крал да състави кабинета, а Хитлер бе провъзгласен за канцлер - от председателя на германската република." И единият и другият започнаха своята кариера на управници като шефове на коалиционни правителства.

И в двете страни външната форма на конституцията беше спазена. В Берлин все още има Райхстаг, а в Рим - Камара на народните представители. Ив двете страни парламентът предаде на диктатора своята контролна власт. Тази промяна в начина на управление доведе до ускоряване на държавническата дейност и до богати резултати.

Би било не само несправедливо, но и глупаво да се пренебрегват тия съществени резултати и да се осъждат без по-нататъшно проучване едни управления, донесли толкова големи облаги на своите народи. Авторитарните режими, в Германия и Италия, от една страна, ограничиха свободата на мисъл и действие, обаче, от друга страна, донесоха на своите народи голямо благосъстояние. Най-добрият начин да си съставим правилна преценка за тия управления е да започнем да изучаваме характерите на техните основатели.

Въпреки сходството в кариерата им, в постиженията и положението на двамата диктатори, съществуват значителни различия в техните характери.

Тяхното несходство се изразява преди всичко в чувството им за хумор. Мусолини е надарен с живо, хапливо остроумие и си служи с него на драго сърце в своите политически занимания. Живите му очи се разширяват още повече, колкото пъти някоя язвителна мисъл по международното положение блесне в неговия буден ум.

Хуморът на Хитлер е по-изобретателен и личен. В кръга на своите близки приятели той е весел и шеговит, обаче към държавните работи се отнася извънредно сериозно и никога не си позволява никакви шеги по повод на тях.

Прави впечатление по-голямата жизненост на Мусолини. Той седи в кресло с високо облегало, обаче рядко се обляга. Неговият пъргав нрав не му позволява да стои дълго време седнал на едно място. Той често пъти скача иззад своята грамадна дъбова маса, и остава на разговор прав в продължение на половин час - ниската му набита снага е изправена право нагоре, стъпил е здраво върху широко разкрачените си яки крака, грамадната му глава е толкова вирната, че енергичната му брада и пълните му месести устни изпъкват предизвикателно напред.

Докато Хитлер говори само немски, Мусолини разговаря с всички чужденци на френски и си служи с този език леко, непринудено. Понякога той изказва някои свои мисли на английски, обаче е започнал да го изучава едва след идването си на власт и затова е принуден да говори бавно, с предварително обмисляне. Мусолини говори добре и немски. Този език- той е изучил още на млади години, в тогавашната австрийска област Трентино.

При личен досег е него, Мусолини не проявява нито следа от оная надутост и мегаломания, приписвани му от мнозина в чужбина като негова отличителна черта, освен ако те с тия думи не подразбират енергичния говор и твърдите обноски на човек, свикнал да налага своите гледища. Неговото заповедническо държание. е отчасти вродено, отчасти придобито, обаче в никакъв случай не е театрална поза - Мусолини обладава толкова силно развито и добродушно чувство за хумор, че в никакъв случай не може да бъде жертва на манията си за величие. Делови, надарен с пъргав ум, винаги бърз и готов в своите отговори, той прави впечатление на човек успял в живота, вещ в работата си, която изпълнява с явна наслада.

Държанието на Хитлер е твърде различно. Той не се поддава така лесно като Мусолини на кръстосани въпроси и отговори, на възражения и коментарии. Разговорът с него прилича повече на сократовски диалог: събеседникът подхваща една тема, а Хитлер я развива. Когато около него се намират повече от двама души, макар и негови близки, разговорът никога не става общ или Хитлер говори, а другите слушат, или останалите разговарят помежду си, а Хитлер мълчи.

Мусолини е жаден за разговор. Ако посетителят в Палацо Венеция му е познат от по-рано, той често прескача обичайните приветствия и направо задава въпрос на своя гост, преди още той да е успял да измине двадесетината крачки мраморен под от вратата до работната маса на диктатора.

Хитлер повече се придържа към протокола. Той приветства гостите си с ръкуване, с ръка протегната право напред и ниско. Неговата дружелюбна усмивка често бива съпровождана с мълчание, а това смущава госта, ако той идва за пръв път. Ако посетителят му е познат от по-рано, Хитлер: нерядко подхвърля едно изпитателно: „Е”? и с това предоставя на госта трудната задача да подхване разговора.

Мусолини още на пръв поглед прави впечатлеше на буден, пъргав ум, готов да реагира на всяка външна проява, Хитлер е с по-мечтателен нрав, зает повече със своя вътрешен живот. Държанието му остава спокойно дотогава, докато някоя политическа

забележка не събуди неговото внимание. Очите му тогава блесват, отпуснатата му снага се изопва и със своя дрезгав, дебел глас той се впуща в обстоен отговор. Речите на Хитлер са дълги и преизпълнени с отклонения, какъвто е и стилът на неговата автобиография. Дуче говори на тълпата с къси, отсечени изрази; той пише сбито, като че ли думите му предстои да бъдат издялани на камък.

Докато Мусолини, е обективен и практичен, Хитлер е субективен и мистичен. Мусолини обича сложните доклади и служебните преписки, Хитлер се отвращава от тях и отбягва разискванията върху административните подробности. Мусолини е реалист, Хитлер - мечтател. В мислите на Мусолини господстват фактите, а при Хитлер - идеалите. Един високопоставен германец ми каза веднъж: „Между двамата сравнение не може да се прави, защото Мусолини действа по разум, а Хитлер - по интуиция".

Противоположните характери на двамата диктатори се отразяват и в тяхното телосложение и външен вид. Когато двамата застанаха един до друг през септември 1937 година при посещението на Дуче в Германия, тогава Мусолини, макар и с шест години по-възрастен, излъчваше по-голяма жизненост, а Хитлер - по-голяма духовна сила. Макар Фюрерът да е малко по-висок, широките плещи на Мусолини и неговата ниско остригана глава му придават по-внушителен вид.

Завземането на властта беше по-трудно за Хитлер, отколкото за Мусолини. Обаче, когато дойде ред да се затвърди авторитарният режим в страната, положението на двамата диктатори беше точно обратното - Мусолини имаше да се справя с по-големи трудности, Хитлер се добра до върховната власт в една страна със силни традиции, където предразсъдъците на отделните съсловия винаги са господствали. Той успя да наложи своята воля и да спечели доверието, на една държава с отдавна установени институции като армията, аристокрацията, юнкерите и индустриалната олигархия. Това е най-големият триумф на една отделна личност, какъвто светът е виждал от редица поколения насам. След като чудото веднъж стана, Хитлер има вече на свое разположение първостепенна административна бюрокрация, дисциплиниран и трудолюбив народ.

За Мусолини пътят към върховното стъпало бе осеян с по-малко пречки обаче, след като се добра до върховната власт, той бе принуден да преодолява многобройни недъзи в административната машина и да борави с един народ, по-малко приучен на еднообразие и взаимодействие.

Колкото и да са различни един от друг двамата диктатори, те си приличат напълно в това, че и двамата се ръководят от едно дълбоко убеждение. И двамата са фаталисти. Мусолини вярва в своята звезда. Хитлер е убеден, че е предопределен от провидението да спаси Германия от политическо робство.

Тази увереност, че имената и делата им са вписани в книгата на съдбата, придава на техните изявления характер на самоувереност и прямота. И двамата подчертават енергично своето желание да бъдат в по-добри отношения с Великобритания. Обаче те имат свои собствени разбирания за същината на тези отношения. -Тяхното пламенно родолюбие би превърнало становището им спрямо Англия в антагонизъм, ако те се убедят, че Великобритания представлява пречка по пътя към народностните им идеали.

Такова впечатление е създадено вече до известна степен в техните умове, вследствие придържането на английското правителство към идеалистичните начала на Обществото на народите.

Ако Великобритания си бе запазила по-голяма свобода на независима дейност и се бе възползувала от нея, за да преговаря направо с диктаторите, днес Европа може би щеше да се радва на по-голямо спокойствие. Мъдростта, сръчността, опитността и престижът на английските държавни мъже, приписвани им от чуждестранното обществено мнение, загубиха до голяма степен своята ефикасност, когато се размесиха в общата тълпа на женевската дипломация.

Когато Обществото на народите бе създадено, тогава още никой не можеше да предвиди по-сетнешното възникване на италианския и на германския авторитарен режим. Великобритания би могла много по-лесно да осигури мира, ако бе действала спрямо тях съгласно своите произволни и независещи от никого начини на действие, прилагани от нея при уреждането на нейните имперски работи, вместо да подчини своята външна политика на един международен съвет и на утопическото схващане за „колективна сигурност".

По този начин Англия позволи химери да господстват над фактите. Само мечтатели, които предпочитат сенки пред действителността, могат да бъдат доволни от последиците. А тези последици доведоха до съюз между Германия и Италия, които по отделно бяха по-добре разположени спрямо Англия, отколкото една към друга. Не е никаква тайна, че когато Хитлер и Мусолини се срещнаха през юни 1934 година, този пръв досег между двамата не можа да им вдъхне взаимно уважение. Хитлер сметна, че Мусолини остана с убеждение, че Хитлер е егоист. Тази взаимна липса на симпатия едва не се изроди в открита вражда шест седмици по-късно, когато австрийските националсоциалисти се опитаха да извършат държавен преврат и убиха канцлера Долфус, неотдавнашен гост на Мусолини, чиято съпруга и деца в деня на неговото убийство все още бяха гости на семейство Мусолини, Италия струпа войски на границата и ако Германия притежаваше тогава военна мощ като сегашната, Австрия би могла да се превърне в бойно поле.

Кризата отмина, обаче това първо доказателство за намеренията на националсоциалистите да включат Австрия в Третия райх накара Италия да потърси подкрепата на Франция и Англия. Мусолини се присъедини към английския и към френския министър-председател на конференцията в Стреза и осъди заедно с тях Германия заради отхвърлянето в началото на 1935 година на военните клаузи на Версайския договор.

Последва Абисинската война, а това разруши „Фронта на Стреза" Германското правителство отказа да приложи санкциите на блокадата срещу Италия и с това си спечели признателността на Мусолини.

През юли 1936 година важният въпрос за бъдещето на австрийската независимост, разделял винаги до тогава тези две страни, бе ликвидиран с примирие и със спогодба между Германия и Австрия. Пътят за помирение между двамата диктатори бе открит.

Възможността за самото помирение се представи, когато съветското правителство се намеси дейно в Испанската гражданска война. Москва се хвърли с всички сили да изпълнява предсказанието на Ленин, че Испания трябва да стане втората болшевишка страна в Европа.

Ако това беше станало, дози процес би се разпространил скоро и върху Франция и би изправил пред самите граници на Германия и Италия една твърде голяма болшевишка заплаха. По-скоро инстинктивно и автоматично, отколкото по предварителен план, двете авторитарни държави сключиха помежду си съюз, за да предотвратят опасността.

Дейността на Италия в това начинание повдигна и изостри въпроса за морското владичество в Средиземно море. Мусолини бе твърдо решен да не допусне Италия да се превърне в пленник в своето собствено море. Той подозираше английското правителство в намерението да направи това.

Тази вяра се подсили от убеждението, че Великобритания никога няма да прости на Италия завладяването на Абисиния, проведено въпреки струпването на английската флота в Александрия и въпреки санкциите на Обществото на народите. Италия се страхува, че английското правителство един ден, макар и по-късно, ще намери случай да си отмъсти заради изпращането на италиански войски против волята на Англия в източната, а след това и в западната част на Средиземно море, подчинено от векове насам на английското морско владичество.

Необходимостта създава странни бракосъчетания. Макар Италия все още да се бои от старата амбиция на Германия да излезе на Адриатическо море и да разшири влиянието си върху Балканския полуостров, Мусолини се обърна към нея за подкрепа й сключи с нея спогодба, за която измисли и смътното наименование „Оста Рим-Берлин”.

Германците, от своя страна, се бяха колебали до тогава да се обвържат в едно сътрудничество: с Италия, чиито възможности и надеждност като съюзник те не ценяха твърде високо. Освен това северняшките принципи на националсоциалистическата партия не предвиждаха никакви съюзи със средиземноморски народи. Германското правителство, както впрочем и италианското, би предпочело да постигне едно здраво разбирателство с Великобритания, ако това би могло да стане при условия, приемливи за Германия.

Английското правителство, обаче, се придържаше здраво към своите задължения спрямо Франция и им придаде още по-определен облик, след като германската войска завзе Рейнската област. Франция виждаше в лицето на Германия своя вечен враг и затова, до голяма степен под влиянието на разточителната болшевишка пропаганда, не прояви никакво намерение да облекчи положението на Германия, като се откаже от своя военен съюз с Русия.

С напредването на Испанската гражданска война, оста Рим-Берлин все повече се засилваше. В Комитета за ненамеса представителите на Германия и Италия образуваха една неразривна група и се съвещаваха отделно помежду си преди всяко заседание.

Най-сетне, когато Мусолини посети Германия през септември 1937 година, тази „ос” се превърна в съюз във всяко отношение, макар и не и по име. Хитлер и Мусолини

си размениха клетва за вярност в присъствието на един милион германци, събрани в Берлин на олимпийския стадион и по обширните поля наоколо.

Фюрерът оповести, че от тогава насетне между двете авторитарни държави съществува еднаквост не само в гледищата, но и в действията, Дуче заяви, че националсоциализмът и фашизмът имат навсякъде едни и същи врагове, в служба на един и същи господар - Третият интернационал и че когато той и фашистка Италия имат един приятел, те „ще вървят рамо до рамо е него докрай".

Това посещение стана по почин на Германия. Приятелското писмо, отправено от новия английски министър-председател мистър Невил Чембърлейн до Мусолини, бе породило в Германия страха да не би Италия да бъде склонена да се откаже от своя нов съюз с Германия и да се върне към „фронта на Стреза". Германското правителство пожела да подчертае, че Германия и Италия ще трябва да бъдат смятани като едно цяло, че не могат да бъдат разделени една от друга.

Германия се възползва от това посещение, за да разгърне пред Мусолини всестранната си мощ в политическо, военно, въздухоплавателно и индустриално отношение, при възможните най-внушителни условия. Наистина бе съобщено, че Мусолини идва в Германия като водач на фашистката партия, а не като шеф на италианското правителство, обаче в Германия и Италия не съществува никакво действително различие между партия и държава.

От страна на германския народ, на Мусолини бе устроен ласкав прием - толкова по-ласкав за него, като се има предвид, че това негово посещение беше първият му личен досег с един чужд народ, откакто бе положил основите на своя режим през 1922 година. Сред тази приятелска атмосфера, хладните отношения между двамата диктатори, появили се на времето като последица от събитията през 1934 година, се стопиха и се превърнаха в пълна сърдечност.

Една нова бръмка бе прибавена към и без това напрегнатите и сложни комбинации в Европа, когато-вечерта на 28 септември 1937 година Хитлер и Мусолини, под проливния дъжд, провъзгласиха своя съюз на симпатии и цели, пред безкрайния океан от човешки лица, ту осветявани от потоци светлина, ту потъващи в мрак, подобно на картината на Густав Доре „Денят на последния съд". Сам Мусолини бе изчислил, че броят на избитите в една друга война възлиза на десет милиона души. Едно мрачно размишление подсказваше, че грамадното множество народ пред тях съставлява едва една десета от този общ брой на избитите.

В авторитарните държави единственият решаващ фактор са волята и престижът на диктаторите. Тия два фактора Мусолини енергично съчета в една съвместна международна политика, която би могла да бъде допълнена твърде лесно чрез присъединяването на Италия към сключения вече противокомунистически пакт между Германия и Япония.

Ако размяната на лични клетви за вярност между Хитлер и Мусолини означава, че Италия е предопределена да играе ролята на „блестящ помощник" на Германия, тая нова комбинация в Европа може да доведе до война. Единственият начин да се смекчи тази опасност е да се разшири германо-италианската спогодба в един нов четворен

съюз, подобен на оня, подписан между Германия, Италия, Франция и Англия през юли 1933 година и той да бъде разширен чрез привличането в него и на Полша.

Глава II

Хитлер като човек

Повечето хора извън пределите на Германия, както и самите немци, познават германския водач само по неговите публични прояви - речи и външен вид. В очите на външния свят Хитлер представлява следната картина: пламенен оратор, който декламира от някоя трибуна; всенароден идол, приветстван от същинска гора от вдигнати нагоре ръце при масовите демонстрации; строга фигура, подобна на статуя в униформа, която наблюдава маршируването на безкрайни редици мъжествени младежи в чизми. Това схващане за Хитлер като за някакъв мрачен политически робот е съвършено погрешно- Зад неговия могъщ характер, проявяван на публични места, се крие всъщност човечен, приятен нрав, известен само на неговите близки сподвижници.

Макар страстната му обич към Германия първа да е упражнила своето въздействие върху неговия живот, в много отношения Адолф Хитлер си остава истински австриец. Неговият роден край и възпитанието му са го надарили с артистичния и мечтателен дух, отличителна черта на немците от Южна Германия. Той не прави никакъв опит да обуздава своите чувства: Когато разказва за изпитанията и лишенията от младежките си години и за първите борби на национал-социалистическото движение, очите му лесно се изпълват със сълзи.

Хитлер е твърде склонен към тъга и нежни чувства. Неговите силни емоции придават неудържима стихийност на публичните му прояви, обаче го правят чувствителен в частния му живот.. Когато негов близък приятел му казал веднъж:

- Вие сте били винаги толкова щастлив във всичко, предприемано от вас досега - той отговорил:

- В политическия живот аз винаги съм бил щастлив, обаче в моя частен живот съм по-нещастен от който и да е друг човек на тоя свят.

Макар и възпитан като католик, Хитлер не е вярващ християнин. При все това той веднъж ми каза твърде сериозно:

- Аз вярвам в бога и съм уверен, че той няма да изостави шейсет и седем милиона германци, които се борят да извоюват наново своето истинско място в света.

В своите предизборни речи Хитлер нерядко приканва слушателите си да се молят за божията благословия върху германската народностна кауза.

Трезвеността на Хитлер в частния му живот е добре известна. Той е вегетарианец, пълен въздържател от чай и кафе, непушач. Любимите му ястия са супа с фиде, спанак, ябълки - печени или сурови, яйца „по руски” - студени твърдо сварени яйца със сос майонеза. На закуска, макар и да се пази грижливо да не напълнее, Хитлер обича да си хапва еклери с шоколад. Не пие нито чай, нито кафе, а само минерална вода и чай от лайка или липов цвят.

Понякога, след някой усилен ден или когато смята, че се е простудил, той изпива малко мляко с ракия, но с отвращение. Миризмата на тютюневия дим му е толкова неприятна, че никой няма право да пуши в негово присъствие, дори и след вечеря - едно голямо лишение за германците. Когато се намира в Берхтесгаден, единственото му физическо упражнение е разходката. Той има здрав вид, кожата му е свежа, бледо-сините му очи са винаги изпълнени с блясък. В Берлин Хитлер напуща своята официална резиденция само с автомобил. Въпреки тоя му заседнал живот той е твърде издръжлив. Виждал съм го да стои в Нюрнберг нрав в своята кола в продължение на цели пет часа през време на големия годишен преглед на щурмовите отреди, с ръка изпъната за поздрав през повечето време. По време на кризата при завземането на Рейнската област, той работи два дни и две нощи непрекъснато. На третата вечер покани фрау Гьобелс и неколцина други приятели на вечеря. До два часа след полунощ гледаха филм и когато фрау Гьобелс каза, че канцлерът трябва да си почине, той отговори: „Ако си отидете сега, ще чета и без това до четири часа, така че се надявам да останете".

Четири часа след полунощ е неговото обикновено време за лягане, тъй като проучва държавните преписки главно в малките часове. Берхтесгаден е единственото място, където той може да си отспи цяла нощ без лекарства за сън, каквито обикновено взема след вечеря, заедно с други лекарства за подпомагане на храносмилането. Когато държавните работи му позволяват, Хитлер спи до обяд. Здравето му, общо взето; е добро и операцията, извършена му през пролетта на 1935 година от доктор Зауербрух, имаше за цел да премахне един безвреден полип в гласните струни, нещо обикновено за хората, които пресилват гласа си.

Хитлер е винаги спретнато облечен. Гъстите му черни коси са винаги гладко вчесани, а свежото му лице е винаги гладко избръснато. Досега у него не се забелязват нито плешивост, нито бели косми. Има здрави зъби. Белите му ръце с широки пръсти са винаги добре поддържани. Особено впечатление прави голямата топка на палеца му, признак според хиромантите на силна воля. Ушите му са широки - указание според физиономистите за силна жизненост.

През изминалите петнадесет години, откакто Хитлер заживя като общественик, във външния му вид е настъпила много малка промяна. Лицето и тялото му са понапълнели, но не повече отколкото е съвместимо с неговата войнишка стойка. Косите му, разделяни по-рано от една пътечка по средата, сега са винаги вчесани наляво.

В Германия Хитлер има поне един двойник. Докато го наблюдавах при приемането на парада на щурмовите отреди през септември 1936 година в Нюрнберг, видях сред инвалидите от войната един човек, седнал в количката си, толкова подобен в лице на Хитлер, че ако не се намираха и двамата в момента пред мене, не бих могъл да повярвам, че е възможна толкова поразителна прилика. Този незнаен ветеран от войната сигурно беше засилил приликата, защото беше вчесал косите си по същия начин като Фюрера, мустачките си беше подстригал като него. Обаче единствено природата може да създаде формата на главата, лицевите ъгли и това шеговито изражение на очите, като че ли мозъкът, зад тях е замислен върху някоя шега - нещо характерно за Хитлер.

Светлокафявата ленена униформа на националсоциалистическата партия - обикновеното облекло на канцлера, винаги изглежда като нова; ризите му, обикновено от бяла коприна, са добре скроени. Той често разказва, че като беден младеж във Виена, когато нямал пукнат петак в джоба си, се зарекъл да си позволи два разкоша, когато забогатее: да има във всяка стая открита камина (нещо рядко за Германия) и да сменя ризите си по два пъти на ден.

Ръкавът на куртката му е украсен с червена лента, с черен пречупен кръст. На гърдите си Хитлер носи Железния кръст първа степен и германския бронзов медал за раняваните във войната. На светлокафявата му вратовръзка е забодена карфица с националсоциалистическата емблема.

Когато излиза, Хитлер носи кафяв войнишки колан и войнишка шапка, купени от партийния склад. За парад и за други официални случаи, той сменя обикновените си черни панталони, които иначе се съчетават добре с неговата светлокафява куртка, и обува вместо тях кафяви бричове и кафяви чизми за езда, с връзки отпред, но толкова хлабави сякаш са купени на готово, а не са правени по поръчка. Колкото пъти съм го виждал в граждански дрехи в апартамента му в Мюнхен или у хер Фон Рибентроп, канцлерът винаги е носел тъмносин костюм с бяла риза и мека яка.

Хер Хитлер е твърде начетен човек. Неговите най-близки приятели заявяват, че той е добре запознат с трудовете на всички по-известни германски философи, освен това познава основно историята, географията, социалните и стопанските условия на по-главните европейски държави. Годините на неговите сериозни проучвания са вече приключили. Днес той намира отмора от своите отговорности в четене на приключенски романи. Карл Май, автор на младежко четиво, чиито книги, като например „През пустинята", намират широк прием сред германските младежи, е един от любимите му автори. Когато чете описания на пътешествия, вниманието на Хитлер бива привличано най-силно от карти и планове. Казват, че ако някога отиде в Лондон или Париж, той ще може веднага да си намери пътя. Освен това той твърди, че едва ли има прочута сграда в света, която да не може да нарисува по памет. Единствените градове извън Германия и Австрия, посетени от него, са Брюксел, където веднъж е ходил в отпуск през войната, и Венеция, където се срещна с Мусолини през 1934 година.

Макар да не свири на никакъв инструмент, Хитлер, обича страстно музиката и никога не пропуска случая да чуе Вагнер или Бетовен. Операта е любимото му развлечение. Програмата на партийните конгреси в Нюрнберг неизменно включва и едно държавно представление на „Die Meistersinger"[2] с участието на най-добрите германски артисти. Хитлер твърди, че е слушал тази опера стотина пъти.

- Аз смятам, че съм един от най-големите любители на музика в света - казва често той с шеговита усмивка.

Хитлер обича също и обикновения театър и вариетета, обаче рядко има случай да ги посещава.

[2] Операта „Нюрнбергските майстори-певци" – бел. ред.

Изкуствата на свой ред силно го привличат и той има обширни познания върху картини. Неотдавна Хитлер откупи една картина от Кранах и две от Брьогел за своя апартамент в Мюнхен.

От всичко най-силно, обаче, го привлича архитектурата. Той смело може да бъде наречен „главният държавен архитект в Германия".

Нито една държавна сграда не може да бъде започната, докато той не прегледа най-грижливо нейния стил и проект. В една от стаите на канцлерството в Берлин има маса за чертане, винаги отрупана с планове. Хитлер стои с часове надвесен над тая маса и се занимава с чертането на нови планове или пък поправя чужди проекти на държавни строежи. Архитектурните подробности на мрежата от автомобилни шосета са изцяло негово лично дело.

Всички работи по възстановяването на официалната резиденция на канцлера в Берлин, разширяването на неговото жилище в Алпите, недалеч от австрийската граница, както и построяването на грамадния величествен партиен дом на Кьонигсплац в Мюнхен, са извършени по негови планове, включително и вътрешните декорации. Неговият вкус е напълно модерен, със склонност към простота, симетрия и простор.

Хитлер си е поставил за цел да превърне двата града - Нюрнберг, седалище на партийните годишни конгреси, и Мюнхен, люлка и главна квартира на партията- в архитектурни паметници на своя режим. Огромните стадиони в Нюрнберг, където разните националсоциалистически организации маршируват пред него всеки месец септември, се заменят с нови, построени в още по-големи размери. Хитлер строи там нова грамадна Конгресна палата, предназначена да побира 90 хиляди души - най-голямата модерна сграда в света. Лицевата й страна, с обща дължина близо триата метра, ще представлява колонада от грамадни гранитни стълбове. Строителните работи са започнати преди две години, обаче дотук са изкарани само основите. Сградата ще бъде завършена едва в 1943 година. Ако бъде изградена според неговия проект, тя ще притежава вековната трайност на Партенона и Колизеума.

- След хиляди години - каза Хитлер - хората ще се удивляват на тая сграда и ще казват: „Какъв велик народ са били тия германци!".

Професор Шпеер, млад, тридесетгодишен архитект, разработва техническите подробности на всички тези монументални строежи, според скиците на канцлера и се намира в постоянна връзка с него. През време на едни Вагнерови тържества в Байройт, тъкмо по средата на представлението, хер Хитлер ненадейно се обърнал към професора с думите: „Трябва ни нова опера в Мюнхен. Аз вече имам предвид отлично място за нея". При тези си думи той веднага изважда бележник и започва да чертае плана на сградата. Докато е траял строежът на „Дома на германското изкуство" в Мюнхен, Хитлер - всеки ден ходел в този град, за да следи строителните работи.

Фюрерът има желание, стига да има възможност, да създаде съвършено нова столица на Германия, защото:

1) Климатът на Берлин е твърде сух и нездравословен.

2) Като търговски център, Берлин получава многобройни тревожни известия от търговски, произход, които веднага стигат до знанието на министрите.

3) Хитлер предпочита по-тиха, само политическа и дипломатическа столица, какъвто е градът Вашингтон, в Съединените щати.

Киното е едно от любимите развлечения на Хитлер. Всички нови филми, пристигащи в Германия или произвеждани там, му биват изпращани. Често пъти след вечеря той гледа два филма един след друг в голям приемен, салон в Канцлерството. Един от любимите му филми, е „Животът на бенгалския хусар". За него той ми каза, че го бил гледал три нощи подред. Вследствие на големия интерес, проявяван от него към английските и американските говорящи филми, канцлерът почти несъзнателно е започнал да усвоява английския език.

Мнозина смятат, че привързаността, към деца и кучета е признак на добро сърце. Тази привързаност е една от отличителните черти на неговия характер. Хитлер има в Берхтесгаден няколко кучета от елзаска порода и е бил твърде натъжен, когато едно от любимите му кучета било отровено, както се предполага, от комунистите.

Златокосата шестгодишна Хелга Гьобелс е любимата другарка на Хитлер в игрите: Нейната майка, фрау Магда Гьобелс, извънредно интелигентна жена, предала своята поразителна красота по наследство на малката си дъщеря, е най-близката приятелка-германка на канцлера. Още много млада, фрау Гьобелс се омъжила за богат рейнски фабрикант хер Кванд, вдовец, с няколко големи вече деца. Бракът не излязъл щастлив и след раждането на своя син Харолд през, 1921 година, тя се развела. Сегашната фрау Гьобелс прекарала тогава няколко години в Съединените щати, където научила основно английския език. През 1930 година тя се върнала в Германия и се записала в една националсоциалистическа организация в Берлин там се запознала е доктор Гьобелс, партиен водач в столицата, и се омъжила за него.

фрау Магда Гьобелс

Личните приятели на Хитлер разказват, че той е отличен имитатор и че обичал да разказва анекдоти, като имитирал сполучливо различните лица, описвани в тях. След концерта, който последва един официален банкет, видях канцлера сред група музиканти, как им разказваше с живо умение различни анекдоти, сред непрестанния смях на своите слушатели.

Канцлерът изпитва и силно влечение към механиката. Макар и да не притежава никаква практическа опитност из областта на инженерството, той се интересува отблизо от автомобили и моторни лодки и е запознат основно с най-новите усъвършенствания на двигателя с вътрешно горене. Още от пръв поглед той веднага забелязва отличителните черти на всеки нов модел. Хер Верлин, директор на заводите Даймлер-Бенц и един от неговите близки приятели, ми разказа как веднъж, в разговор за една предстояща автомобилна изложба, Хитлер му описал в най-големи подробности с умението на същински експерт, типа на един мотор, видян от него във Виена най-малко двадесет и пет години по-рано, Когато в Берлин има автомобилна изложба, Хитлер прекарва там по няколко часа на ден и проучва всяка отделна кола. Той твърди, че е карал автомобил най-малко 800 хиляди километра.

- Аз съм признателен на автомобила - обича да казва той, - защото ми даде възможност да обходя подробно цяла Германия.

При все това, той не обича сам да кара автомобил - „Не ми е това занаятът” - казва той. Увлечението на Мусолини да кара самолет, автомобили за надбягване, мотоциклети и моторни лодки е съвършено непонятно за спокойния характер на Хитлер.

Той никак не споделя слабостта на своя италиански, колега към бързината. Неговият специален влак никога не се движи с повече от шейсет километра в час, главно, защото иначе не може да спи добре във влака, въпреки големите удобства в неговия специален вагон, снабден дори и с баня, облицована с мрамор, до самата му спалня.

Хитлер притежава фантастично силна памет. Той помни съдържанието на всяка книга, четена от него и действието на всички гледани от него пиеси или филми. Хората от антуража му знаят, че всичко казано от тях се запечатва автоматично в неговата памет и един ден ще се обърне срещу тях, ако някога им се случи да си противоречат.

Неговият темперамент е силно индивидуалистичен, поради което той не щади подчинените си - Хитлер смята, че всеки трябва сам да се справя с мъчнотиите - казва един негов близък сътрудник. На своите подчинени той помага, само когато види, че някой от тях изнемогва от непосилен труд или отговорности. Дори и тогава им помага само колкото да може човек да издигне глава над водата, така че да може да изплува със собствени усилия.

Макар често пъти да се е проявявал като безпощаден, Хитлер по характер не обича да отмъщава.

- На колко души от вашите лични неприятели си отмъстихте, когато дойдохте на власт? - бил запитан той веднъж.

- На никого - отговорил той. - С много хора имах да уреждам стари сметки, обаче когато станах канцлер, всичко това ми се видя твърде дребнаво. Когато бях в затвора в Ландсберг, един от тъмничарите се държа твърде лошо с мене и имаше обичай да ме нарича „селяндур". Смятам, че доста мъки и страхове трябва да е преживял, когато е узнал, че съм станал шеф на правителството, но би било смешно да се занимавам с него.

Щом нещо го трогне, Хитлер проявява незабавно и щедро великодушие. През лятото на 1936 година веднъж карал автомобил в Горна Бавария и спрял колата да се полюбува на планинската гледка. Една хубава селска девойка, около седемнадесетгодишна, направила опит да се приближи до него, но била спряна от неговите телохранители и се разплакала. Хитлер видял нейното отчаяние и запитал какво има. Девойката му разказала, че годеникът й бил изгонен от Австрия заради своите националсоциалистически убеждения и понеже не можел да си намери работа, не можели да се оженят.

Хитлер обещал да се заинтересува и за него и за нея. Той не само намерил работа на годеника, но оставил на разположение за младоженците и мебелиран апартамент в Мюнхен. „Мебелиран напълно - както казал той с усмивка на уста - защото им купих дори и количка за бебе". В тоя случай канцлерът си получил наградата, защото когато младоженката след венчавката отишла да му благодари, обвила врата му с две ръце и го целунала.

Спрямо своите подчинени и прислужници Хитлер е внимателен, макар и да е способен на стихиен гняв. Неговата личност и авторитетът му, обаче, са така силни, че без никакво усилие от негова страна антуражът му, особено в Берлин, го обкръжава с благоговейна почит. Атмосферата в официалната му резиденция е както в дворците, макар протоколът и външните прояви да са опростени до краен предел, допустим за резиденция на държавен глава.

Личният щаб на канцлера се състои от трима помощници, заети в усилен труд до късно през нощта. Най-известен между тях е Вилхелм Брюкнер, негов сподвижник още от най-ранните мюнхенски дни, лежал заедно с него в затвора в Ландсберг. Брюкнер е веселяк, близо два метра висок, с грамадно телосложение, на млади години един от най-добрите играчи на тенис в Германия. Служил е като офицер във войната, обладава голямо лично обаяние и е твърде елегантен. Грамадната му фигура, с голямо червено лице и вечно примигващи, дружелюбни очи винаги се намира недалеч от Фюрера. В Германия разказват, че Брюкнер и още двама-трима измежду най-близките сподвижници на канцлера са сключили помежду си нещо като „пакт на смъртта" и са се заклели да не преживеят своя шеф, ако той стане жертва на насилствена смърт.

Вилхелм Брюкнер

Вторият от адютантите на Хитлер се казва хер Шауб, човек с бледо, сериозно лице, винаги в черната униформа на СС, докато Брюкнер е облечен обикновено в светлокафявата униформа на щурмовите отреди. Хер Шауб произхожда от баварски селски род. Първият му досег с Хитлер е станал по твърде романтичен начин. Бил дребен телеграфо-пощенски чиновник и се записал в сдружението на „Кафявите ризи" още от самото начало. Преди мюнхенския бунт през 1923 година, Хитлер забелязал, че при парадите на неговите последователи един от тях винаги маршировал край него с известно накуцване, вследствие на рана от войната. Когато канцлерът попаднал в затвора в Ландсберг същият този негов неизвестен последовател се представил и запитал Хитлер дали желае да го приеме като безплатен прислужник. По лицето на Шауб се четяла безпогрешно пламенна преданост. Оттогава насетне той споделя непрекъснато съдбата на Фюрера, отначало в тежки, а сега вече в добри дни.

Юлиус Шауб

Капитан Видеман, третият адютант, е мургав, хубав мъж, с още по-интересна история, защото е бил командир на дружина в 16-ти баварски полк, в която се е числял Хитлер през Последната част на войната. През първите дни на партийното движение капитан Видеман разбрал, че пророкът на народностното възраждане, чието движение започвало да привлича всеобщото внимание в Бавария, не е никой друг, а неговият бивш ефрейтор и куриер. Той веднага се явил пред него и му предложил услугите си, без оглед на това каква служба ще му бъде възложена. Днес е един от тримата най-близки сподвижници на своя бивш подчинен.

Фриц Видеман

Трима прислужници, все млади хора, числящи се към личната охрана на Хитлер, го придружават навсякъде, винаги облечени в черната униформа на своите отреди. Към тях и към своите шофьори Хитлер се държи много демократично, почти дружелюбно. Веднъж, когато пътувах със специалния влак на Хитлер, видях тия хора да обядват във

вагон-ресторанта на една маса, съседна на масата, на която бяха седнали канцлерът, фелдмаршал Бломберг, генерал Фрич и адмирал Редер, главнокомандващ във флотата.

Личната охрана на Хитлер е поверена на група детективи под командата на капитан Ратенхубер, офицер с бронзово лице, винаги облечен в униформата на СС, също като своите подчинени. Когато канцлерът има намерение да обядва в някой ресторант, както често прави в Мюнхен, или когато отива на чаша чай в хотел „Кайзерхоф", неговите телохранители се появяват там няколко минути преди него, хвърлят изпитателен поглед наоколо и заемат място на някоя маса в съседство с масата, определена за Фюрера.

Все пак Хитлер не се бои от покушения, защото вярва, че съдбата го покровителства.

- Аз винаги си знаех - казва той - дори и в моите най-черни дни, че един ден ще стана велик човек. Убеден съм, че ще доживея да завърша своята мисия.

Разказите, според които Хитлер бил преминавал по улиците с пълна скорост, в затворен автомобил, между две редици охрана от щурмоваци, са чиста измислица, Никой държавен глава не се показва по-охотно от него на тълпата. Той обикновено застава прав върху предната седалка на своя открит автомобил, който се движи твърде бавно. На партийните конгреси всеки септември той заема място в общите трибуни, заедно с няколко хиляди зрители, включително голям брой гости на правителството от чужбина. Видях веднъж как той пристигна неочаквано на едно религиозно представление в Оберамергау и се размеси е тълпата, съставена от най-разновидни народности. В Мюнхен често пъти Хитлер се вижда принуден да си пробива с мъка път до своя автомобил, сред гъстата тълпа от негови възторжени почитатели. По-малко от шест седмици след „чистката" на 30 юни 1934 година, той не се поколеба да присъства, заедно с всички членове на правителството, на погребението на председателя Хинденбург, на 6 август В центъра на препълнения от тълпата мавзолей в Таненберг, със седем изправени навъзбог кули, той до такава степен е бил изложен на опасност, че тайната полиция изпаднала в голяма тревога.

Макар и да носи винаги револвер, според както ми разказват неговите близки, той има здрави нерви. Веднъж, когато приел делегация от млади жени, една от тях нарочно изпуснала на земята малка бомбичка от картон, пълна със смес от калций и сяра. Такива бомбички се продават на панаира в Мюнхен и при сътресение избухват със силен трясък, достатъчен да изплаши когото и да е, а най-вече един диктатор, Хитлер, обаче, не проявил никаква уплаха, а само се засмял.

Артур Каненберг

В официалната му резиденция в Берлин, свързана посредством пасаж с Канцлерството, домакинската служба е поставена под надзора на хер Каненберг, бивш съдържател на ресторант, познат на Хитлер от много години, а сега негов майордом. Хер Каненберг е музикален и свири добре на физармоника. Със своя богат репертоар от песни - английски и немски - той често забавлява канцлера и неговите гости. Каненберг, макар и нисък на ръст, е внушително пълен и когато застане зад стола на своя шеф, на някой интимен банкет, една от любимите шеги на Хитлер е да се провикне през рамо: „Каненберг, я ни кажете колко точно бради имате?"

Апартаментът на Хитлер на Принцрегентщрасе 16 в Мюнхен е поверен на грижите на една съпружеска двойка, хер и фрау Винтер. Фактът, че Хитлер продължава да поддържа този свой скромен апартамент, показва, че неговият вкус не се е изменил при сегашното му високо положение. Апартаментът е подреден като жилище на човек от средна ръка. Зданието се намира в едно предградие на Мюнхен, на ъгъла на един площад. До самия вход има ресторант.

Апартаментът на Принцрегентщрасе 16 в Мюнхен

Съседи на Хитлер са квартиранти с добре известна на тайната полиция благонадеждност. Те се ползват от неговата протекция, тъй като партерът се заема от неколцина детективи, които са там в непрекъснато дежурство. Двама от тях патрулират навън, а вратата, към улицата се отваря от униформен щурмовак.

Широко дървено стълбище води към втория етаж. Вратата на апартамента с нищо не издава, че тук се намира частното жилище на най-видния човек в Германия.

Вестибюлът е триъгълен, от едната страна има полици с книги, а над тях - портрет на Фридрих Велики.

Главната приемна е дълга и тясна стая, ъгловата също както вестибюла. По стените са окачени различни картини. В допълнение на картините от Кранах от петнадесетото столетие и оригиналния, добре известен портрет на Бисмарк от Ленбах, има и няколко от известните картини на Жозе Фрапа, френски художник от края на осемнадесетото столетие, изобразяващи френски кардинали в пурпурни одежди, седнали на трапеза сред пищна обстановка.

Стаята е мебелирана с модерни мебели от светъл птичи явор. В единия й ъгъл има еркер, отделен от останалата част на стаята с ниска преграда, покрита с мраморна плоча verde antiko. На тая именно маса Хитлер приема своите гости.

„В планината", както Хитлер и неговите гости обичат да наричат жилището му в Берхтесгаден, домакинството е било поверено по-рано на сестра му, фрау Раубал, вдовица, по-възрастна от него. През първите дни на партийното движение в Мюнхен, Хитлер е живял заедно с нея. Тя е едра, снажна жена, с внушителна външност, петдесет и четиригодишна, без голяма прилика със своя брат. Преди две години се омъжила

повторно и отишла да живее в Дрезден с новия си съпруг, човек приблизително на нейната възраст, Професор в тамошния университет. Нейният брат не присъствал на венчавката. Приятелите му твърдят, че той е против женитбите на по-възрастни хора.

„В планината", или „Хаус Вахенфелд", както се е наричала преди, напоследък е била преустроена до неузнаваемост. Когато Хитлер купил вилата през 1923 година, тя е представлявала бяла горно-баварска лятна вила, с широки стрехи и дървени балкони, украсени с резба. Сега тя е вече уголемена до размери на същински дворец, със зала за официални приеми в модерен стил, подобна на ония, планирани от Хитлер за неговото Канцлерство в Берлин. Вестибюлът е забележителен с това, че едната му стена се заема цялата от единствен грамаден прозорец, който разкрива пред очите на възхитения посетител незабравима гледка към цялата планинска верига на баварските Алпи.

При ремонтирането, Хитлер е имал грижата да запази непокътната първоначалната вила „Хаус Вахенфелд", като част от по-обширния план, защото както той казва, многобройните паметни конференции, станали в тази сграда, и решенията, взети там, й придават историческо значение.

Бергхоф – алпийската резиденция на Фюрера

Сред тия планини край германската граница Хитлер намира душевно спокойствие. Многобройните ограничения в берлинското Канцлерство, където всички непрестанно настояват да бъдат приети от него по служба, понякога му стават нетърпими. Тогава той ненадейно поръчва за своя самолет и отлита с него до Мюнхен или до най-близкото до Берхтесгаден летище и оттам се отправя със своя автомобил до планинската си резиденция. Тъй като Хитлер започва все по-често да изпитва нужда от отмора от държавните работи, Берхтесгаден започва да се превръща все повече в нещо като втора дипломатическа столица на държавата. Посланици често пъти са пътували до това планинско жилище на Фюрера, за да му връчат акредитивните си писма, и министрите са свикнали вече да бъдат канени там да заседават. Едно отделение от личната охрана на Фюрера е настанено из околностите на Берхтесгаден, където са взети значителни предохранителни мерки.

Фюрерът води в планинската си резиденция скромен живот. Облича се обикновено в баварска селска носия или в граждански дрехи. От вилата, издигната на един хълм, широк и прав път води до шосето, където един щурмовак непрекъснато се намира на пост. Тук, особено през летния сезон, германци се събират на тълпи, с надеждата да видят своя фюрер, и Хитлер обича да слиза при тях, за да ги приветства. Особено внимание обръща той на децата, подписва снимките, направени от тях, и ги кани в своята резиденция на лимонада и сладкиши. Той не се сърди на младежта, която често го безпокои, когато го открие в някой от неговите любими мюнхенски ресторанти. Често пъти разрешава на групи от „Хитлеровата младеж” или от „Съюза на германските девойки” да се приближават до него, за да го погледат. В такъв случай той обикновено ги кани на своята маса, ръкува се с тях, поръчва им сладолед и шоколад.

Апартаментът в Мюнхен и вилата в Берхтесгаден са частна собственост на канцлера и се издържат от негови собствени средства. Официалната му резиденция в Берлин, както и неговият щаб и автомобилите му се издържат от германското правителство. Неговият приход от продажбата на автобиографията му „Моята борба” - политическото верую на Германия - достига вече до 50 хиляди английски лири годишно, равни на около двадесет милиона лева.

Макар и да не обича самотата, а да обича дружбата с близки приятели, Хитлер отбягва официалните приеми. През първите две години след идването си на власт, той имаше възможност да прави това под предлог, че официалната му резиденция в Берлин се ремонтира. Обаче в края на 1934 година ремонтът бе привършен и аз бях един от четиримата чуждестранни гости на банкета, даден от канцлера на 19 декември 1934 година. Останалите гости бяха лорд Ротермийр, синът му мистър Есмънд Харисуърт и мистър Е. Д. Тенънт, виден член на „Дружеството за англо-германско приятелство”.

Общо на трапезата имаше двадесетина души. Останалите гости, освен нас, бяха членове, на правителството, техните съпруги й германски оперни певци, участващи в концерта след вечерята. Барон и баронеса Нойрат, доктор и фрау Гьобелс, хер и фрау фон Рибентроп също присъстваха. Генерал Гьоринг се придружаваше от своята русокоса годеница, фрау Еми Зонеман, за която той по-късно се ожени.

Хер Хитлер беше облечен в обикновено вечерно облекло, макар мнозина от неговите германски гости да бяха в партийната униформа. След кратък разговор във вестибюла, той отведе гостите си в трапезарията, където имаше кръгла маса от леко

дърво, украсена с големи вази с пълзящи светлочервени бегонии. Канцлерът седна по средата на една от по-широките страни. От дясната му страна седна фрау фон Рибентроп, а отляво - фрау Мюлер, оперна певица. Срещу него беше баронеса фон Нойрат, до която бях поставен аз. Прислужниците бяха в кафяви сака с черни панталони. Порцелановите и стъклените съдове, както и сребърните прибори, бяха в модерен стил.

Менюто беше много скромно: гъста бяла супа, риба, пържено пиле и зеленчуци, сладолед, всичко допълнено с бяло и червено германско вино.

- Днешният ден е една годишнина в моята кариера - оповести канцлерът, когато седнахме на трапезата - днес се навършват десет години, откакто бях освободен от затвора в Ландсберг.

Малцина държавници припомнят публично за своите по-раншни неуспехи. Хитлер, с простотата на гения, превърна своя неуспешен бунт през ноември 1923 година в най-гордата годишнина на националсоциалистическото движение. Вместо да бъде премълчаван като неуспех, този бунт се празнува като славно мъченичество.

Канцлерът продължи да разказва през първата част на вечерта своите възпоменания от Ландсберг.

- Когато бях освободен след тринадесет месеца - заяви той - почти целият персонал на затвора, включително директора, бяха станали вече убедени националсоциалисти. Баварското правителство изпадна в ярост и за наказание изпрати по-голямата част от тъмничарите - в полицейската школа. Преди да изминат Шест месеца, школата се бе превърнала вече в средище за пропаганда на националсоциализма. Това беше отлична работа, защото от тая школа се пръснаха из цяла Бавария голям брой полицаи, пропагандатори на нашите начала.

След вечерята Хитлер стана и каза:

- Които не желаят да пушат, нека да заповядат заедно с мене в стаята отдясно, а останалите нека да заповядат в стаята наляво.

Лорд Ротермийр, също така непушач, заедно с хер фон Рибентроп и няколко дами, последваха канцлера. Аз отидох заедно с пушачите и скоро поведох разговор е генерал Гьоринг, облечен в своята синя униформа от въздухоплавателните войски, с бели ревери, със сабя, униформа специално създадена от него за тия войски.

Докато разговаряхме, някой ме бутна по лакътя и аз изтървах своята чашка с кафе на пода. Един прислужник прибра късовете и доколкото забелязах, случката не направи никакво впечатление на присъстващите. По-късно, обаче, тя послужи като основа за сензационен разказ относно Хитлер, напечатан нашироко из цяла Америка.

Това се дължи на обстоятелството, че на следващия ден в хотел „Адлон бар" бях разпитан за банкета в Канцлерството, пръв по рода си тогава. Между другото споменах и за случайното падане на чашката е кафе. С каква лекота може една най-обикновена случка да се превърне в живописна измислица, щом като в нея са замесени видни личности като Хитлер, се вижда от начина, по който тая незначителна случка се

разрасна. Започна да се разказва, че Хитлер бил поканил на обяд някакъв си англичанин. Гостът съборил случайно една порцеланова ваза. Щом чули шума от счупването на вазата, според както се разказваше, двамата телохранители, скрити дотогава зад завесите на прозорците, мигновено се втурнали в залата с извадени револвери в ръка.

След като бе поднесено кафето и цигарите бяха изпушени, бяхме поканени да минем в обширната приемна на Канцлерството. Вътрешността на това някогашно жилище на Бисмарк беше до такава степен модернизирана, че не беше останало нищо неизменено, е Изключение на лицевата стена. Единият край на приемната беше издигнат с три-четири ниски стъпала. По стените боядисани в кремав цвят, бяха окачени няколко старинни килима. Широки, ниски дивани и столове в модерен стил бяха поставени наоколо. В средата на залата бе постлан голям персийски килим, поръчан първоначално за новия дворец на Обществото на народите, но понеже не бил довършен навреме, бил откупен от германското правителство. Едно голямо пиано беше поставено в издигнатата част на залата, готово за предстоящия концерт, в който главни участници бяха фрау Мюлер и добре известният баритон хер Бьокелман, и двамата от Берлинската опера.

Обикновено официалните банкети на Хитлер се ограничават за двадесет до тридесет гости, обаче по време на олимпийските игри аз присъствах на голям официален банкет с около стотина души. Този банкет беше придружен с по-сложен протокол. Вместо млади прислужници с кафяви сака, прислужваха възрастни прислужници със сини и сребърни ливреи, повечето от тях окичени с многобройни медали. Цялата прислуга беше поставена под заповедите на един майордом, препасан с официална сабя, натоварен да Известява имената на гостите при тяхното влизане в залата. Той носеше черен жезъл, с който удари по пода, за да привлече вниманието на гостите, когато Хитлер стана от масата в края на банкета.

Вечерята бе поднесена на огромна трапеза във вид на подкова. Отдясно на канцлера бе седнала леди Ванситарт, съпруга на английския постоянен държавен подсекретар на външните работи, който по онова време беше на посещение в Берлин. От другата му страна беше седнала графиня Байе-Латур, съпруга на председателя на френския олимпийски комитет.

Тази трапезария е нова, просторна зала, планирана от Хитлер нарочно за такива случаи и построена на мястото на бившата градина на Канцлерството. Размерите й са около тридесет на петнадесет метра. От двете страни редица от червени мраморни стълбове образуват аркади. Прозорците с кафяви завеси се издигат чак до високия плосък таван, украсен с мозайка в син и златист цвят. Един от адютантите на хер Хитлер ми каза, че цветовете на тоя таван били променяни пет-шест пъти, докато канцлерът най-сетне бил задоволен. Високи златни свещници се издигат на различни места по пода, а единствената украса на залата е грамаден гоблен върху стената, зад централното място на трапезата, донесен от Държавния музей в Мюнхен.

Тъй като приемът беше официален, гостите мъже носеха своите декорации. С изключение на „Железния кръст” и други германски и турски военни отличия, малцина от високопоставените националсоциалисти притежават такива звезди, огърлици и ленти, обичайната украса на подобни срещи. По тази причина чужденците бяха много по-блестящи. Когато сър Робърт Ванситарт застана след вечерята в средата на залата в

шеговит, весел разговор с хер Рудолф Хес, помощник на Хитлер, колко силно биеше на очи контрастът между бляскавия разкош на звездата и кордона на „Големия кръст на Свети Михаил” и „Свети Георги”, носени от единия, и светлокафявата униформа на другия, скромна и проста като бойна униформа!

Може би именно това е накарало, хер Хитлер да създаде скоро след това един особен германски орден за заслуги във връзка с олимпийските игри. По-късно той отиде още по-далеч и въведе нов „Орден на германския орел”. Един от първите носители на това ново германско отличие са Мусолини и граф Чано.

Официалните приеми от тоя род в Германия се отличават и в друго отношение от приемите на повечето правителства в чужбина - по облеклото на дамите. Простотата е строго правило и за дамското облекло при режима на националсоциализма. Гримирането е противно на неговите начала, а носенето на скъпоценности е почти напълно премахнато поради спартанските възгледи на германското правителство. Ето защо на германските официални приеми липсва оня блясък, придаван на прояви от тоя род в други страни от екстравагантността на дамите.

Търпеливото обожаване на германския народ към своя Фюрер бе подчертано пред мен и при друг един случай. Прекосявах пеша площада пред хотел „Кайзерхоф” на път за описания по-горе банкет в Канцлерството. Един глас се обади:

- Бъдете така добър, помолете Фюрера да излезе на балкона. Аз съм от провинцията, а пък толкова много искам да го видя!

Говореше ми една жена от германската работническа класа, на около петдесет и пет години. Като ме е видяла във вечерно облекло, сигурно е отгатнала къде отивам. Около пет часа по-късно, когато прекосявах площада обратно към хотела, към един часа след полунощ, същата жена изскочи отново пред мен.

- Още съм тук - каза тя. - Вярвате ли, че ще мога да го видя?

Нищо друго в личността на Хитлер не е подхранвало по-силно клюките и фантастичните измислици, колкото неговото отношение към слабия пол.

И наистина в страна, където женитбите, усилената раждаемост са провъзгласени за родолюбив дълг, странно е, че сам държавният глава е ерген и това обстоятелство се нуждае от особено разяснение. Причините, изтъквани във връзка с това, се движат от злобното до романтичното.

Преди всичко, хер Хитлер не е женомразец, а напротив, проявява значително предпочитание към дамското общество. Към дамите той се отнася с кавалерство, което напомня старите времена.

Малцина държавници в Европа умеят така любезно да поздравяват, както Хитлер. Той поема ръката на дамата, задържа я за миг, като че ли държи нещо скъпоценно в ръка, а в това време погледът му потъва проницателно в нейните очи. След това прави елегантен поклон и докосва ръката й е устни. В дамско общество Хитлер проявява жив интерес към своите събеседници, а държанието му е съвършено непринудено. Той цени

хубостта, но ако дамата не е интелигентна, отбягва да се впуска в обстоен разговор, защото не обича да говори баналности.

Интересно е да се отбележи, че две лица от слабия пол, свързани с него в близко приятелство, са англичанки, две млади и прелестни английски аристократки, дъщери на лорд Рийдсдейл - виконтеса Диана Гинес и по-младата й сестра виконтеса Юнити Фримън-Митфорд, първата омъжена, втората госпожица.

Диана и Юнити Митфорд

При почти всички неотдавнашни тържества на националсоциалистическата партия тези две млади жени привличаха всички погледи не само със своите стройни, грациозни фигури и с поразителната си руса хубост, но и - главно в очите на германците - със „Знака на пречупения кръст". Сам Хитлер им е подарил тоя знак като отличие със собствения си саморъчен подпис на гърба, за да подчертае тяхното право да го носят.

Първа се е запознала с Хитлер по-младата сестра - мис Юнити Митфорд. През 1934 година тя посещава лекции в Мюнхен по изящни изкуства и имала обичай да обядва в малък ресторант - едно от любимите кътчета на Хитлер, когато Живее в Мюнхен.

Никой не може да остане в една и съща стая с мис Юнити Митфорд, без тя да му направи впечатление. Златистите й коси, нежната кожа на лицето й и сините й очи отговарят напълно на идеала за северната красота, така високо ценена от германците.

Естествено, Хитлер трябва да се е осведомил коя е тази привлекателна млада дама. Щом чул, че тя е англичанка, студентка в Мюнхен, той изпратил своя снажен адютант хер Брюкнер да й поднесе почитанията на канцлера и да я запита дали говори немски. Ако говори немски, дали би му направила честта да изпие чашка кафе с него и с приятелите му.

По този начин, без церемонии, е започнало едно приятелство, разширено по-късно и върху по-голямата сестра, мисис Гинес, когато тя отишла на гости на сестра си в Мюнхен.

Дружбата с тези две млади англичанки представлява за Хитлер особена привлекателност, а това е лесно обяснимо за човек, отрупан с тъй тежко бреме - водач на един велик народ, а същевременно и върховен ръководител на огромна партия. Пред него те могат да говорят със свобода, каквато малък брой германки биха могли да си позволят. Техните разбирания за живота, основани върху съвършено друго възпитание и върху друга среда, са в рязка противоположност с разбиранията на неговата околна среда. Те притежават живо чувство за хумор, споделяно от малцина, с изключение на доктор Гьобелс и жена му, от неговия най-близък антураж. Техният буден ум и повишеното им настроение действат освежително върху този човек с нервен темперамент, изложен на толкова чести промени на настроението.

лейди Юнити Митфорд

лейди Диана Митфорд-Мозли

Нито един чужденец, а и малцина германци не се ползват така широко от доверието на Адолф Хитлер, както сестрите Митфорд. Той не само ги кани на всички големи тържества на националсоциалистическата партия и на всички официални приеми в Канцлерството, но освен това те често се срещат с него, тъй като прекарват по-голямата част от времето си в Германия.

Тяхното пристигане в хотел „Кайзерхоф" в Берлин обикновено бива веднага последвано от покана да прекосят площада и да заповядат в Канцлерството било на чаша чай, или на обяд, било да гледат някой филм - развлечение, последвано от оживен разговор до късно през нощта.

Нищо в характера на Хитлер не е по-човечно от удоволствието, изпитвано от него при дружбата му с тия приятни млади жени, типични представителки на днешната

англичанка. Спомням си неговата радост, когато те неочаквано го посетиха в Кьолн по време на изборната борба през април на 1936 година.

Хитлер още не беше пристигнал в Кьолн. Когато влязох в ресторанта на хотел „Дом", заварих там да обядват мисис Гинес и мис Митфорд. Поканиха ме да седна при тях и ми казаха, че са дошли да чуят голямата реч на Хитлер същата вечер.

- Фюрерът не знае, че сме тука, така че ще го изненадаме - каза мис Митфорд.

Докато обядвахме, дойде капитан Ратенхубер, началник на личната охрана на Хитлер и ми съобщи, че имал нареждане да ме отведе с автомобил на гарата да посрещнем специалния влак на Фюрера.

- Дали ще се съгласи да вземе и нас? - казаха сестрите Митфорд, след като капитанът се бе отдалечил. Аз изтичах след него да го попитам.,

- Боя се, че няма да мога да ги взема - каза той - Тук съм със собствения автомобил на Фюрера, а нямам нареждане да взема и дами, обаче ще наредя да оставят на тяхно разположение един от прозорците на тоя хотел, за да може да видят шествието добре.

- Ние не искаме да гледаме шествието - казаха, сестрите Митфорд - искаме да застанем отвътре на шпалира на гвардията в залата на хотела, така че Фюрерът да ни види, когато влезе.

Аз се срещнах с Фюрера на гарата и минах заедно е него през възторжената тълпа по претъпканите от народ улици на Кьолн, а след това обратно до хотела. Беше наредено Хитлер да даде там прием с чай за по-видните националсоциалистически първенци и за техните съпруги, в една голяма зала на втория етаж.

Хотел „Дом" е добре известен в Германия на голям брой англичани, защото по време на съглашенската окупация на Рейнската област той бе реквизиран за нуждите на английската армия. В очакване на Фюрера, две редици от Черната гвардия се бяха наредили в шпалир, рамо до рамо, от двете страни на вестибюла. Зад гвардията стояха гостите и прислугата на хотела, заедно с голям брой местни първенци, колкото бяха успели да се поберат в залата, всички с изопнати вратове, за да могат да видят Фюрера. Отвътре шпалира бяха застанали гологлави, както винаги двете сестри Диана и Юнити с дружелюбна усмивка на хубавите си личица.

Когато Хитлер влезе в залата, изражението на лицето му беше строго и твърдо. В отговор на гръмкото приветствие „Хайл!" и на внезапно вдигнатите нагоре ръце за хитлеристкия поздрав, той вдигна машинално ръка. Миг след това погледът му падна върху двете сестри. По лицето му изведнъж се разля усмивка.

- Как! Вие и двете тука! - възкликна той. - Трябва да дойдете с нас на чашка чай.

Горещият прием, оказан на мисис Гинес и мис Митфорд от страна на най-видните членове на националсоциалистическото правителство, събрани на втория етаж, беше доказателство за популярността на тези две англичанки сред най-висшите политически кръгове в Германия.

Без такт от тяхна страна, подобно приятелство с Фюрера не би било възможно. Тези млади англичанки избягват да се месят в германската политика. Чрез естественото очарование, на своето добро възпитание и със съвършените си светски обноски те са допринесли твърде много за обогатяване познанията на Хитлер върху, Англия и английския характер.

Подобни платонически връзки с нежния пол, току-що описани от мене, дават ясна представа за разбиранията на Хитлер върху дружбата му с жени. В неговия живот господствува една мисъл - че той има да изпълни велика мисия. Той не позволява никакво външно влияние да спъва изпълнението й. Като изключва от своя живот такива усложнения като женитба или любовни интриги, фюрерът пести енергия и избягва ненужни грижи. Освен това по този начин той засилва - може би несъзнателно - своя мистичен престиж в очите на сънародниците си, самотният му живот отговаря напълно на неговата роля - върховен жрец на германския народ.

Строгото преследване на определена цел е нерядка причина за безбрачие. В случая с Хитлер половите импулси поставят своята енергия в служба на върховния идеал. В подкрепа на това е и неговото себеотрицание, проявявано по отношение на тютюна и спиртните напитки, и монашеският му начин на хранене.

Явно е, че това дисциплинирано ограничаване на човешките инстинкти не означава липса, на човечност. Едно от най-забележителните качества на Хитлер е способността му да се поставя в пълна хармония с другите. Хора с най-различни характери, когато влизат в допир с него, неизменно остават с убеждението, че съществува някаква особена връзка между него и тях. Неговият ум, както и умът на мнозина велики водачи в миналото, упражнява, а същевременно и възприема силни психически въздействия. Казаха ми, че австро-германската погранична област, роднят край на Хитлер, също както и високото шотландско плато, изобилства с хора, надарени е подобна интуиция.

Способността на неговия ум към психически въздействия проличава ясно в ораторското му изкуство. В началото на своите-речи той понякога е сдържан и бавен. След като духовната атмосфера, пораждана от големия брой слушатели, окаже своето въздействие върху неговия ум, едва тогава Хитлер развива напълно своето красноречие, прочуто с магическото си обаяние върху германския народ. Защото Хитлер реагира на метафизическия досег по такъв начин, че всеки отделен човек в тълпата се чувства обвързан с него чрез връзки на лична симпатия.

Той си дава напълно сметка за това свое шесто чувство. Това най-добре се вижда от следния негов спомен от войната:

„Вечерях в окопа заедно с неколцина мои другари - разказва той. - Изведнъж някакъв глас, като че ми каза: Стани и иди отсреща! Гласът беше толкова ясен и настойчив, че аз се подчиних машинално, като че бях чул войнишка заповед. Станах веднага на крака и изминах двадесетина метра покрай окопа с вечерята в ръка. Седнах наново и продължих вечерята си напълно успокоен. Едва се бях настанил, откъм окопа блесна ослепителна светлина и се чу оглушителен трясък тъкмо там, където бях стоял малко преди това. Някакъв заблуден снаряд бе попаднал там и изби всички мои другари.”

Глава III

Младост, война, първи стъпки в политиката

През първите години на сегашния век едно малко момче с палави очи учеше заедно с около шестстотин други ученици в Модерното училище в Линц, стара епископална столица на брега на широкия Дунав, в Горна Австрия. Едва прехвърлил десет години, Адолф Хитлер по онова време не бе направил впечатление нито на своите учители, нито на другарите си с някакви особени качества. Учителите в края на сроковете обикновено вписваха в училищната му книжка: упорит и мързелив. Когато едно момче въстава срещу властта на учителите си, то се ползва с естествена почит сред своите съученици. Младите австрийчета от това поколение, обаче, гледаха твърде сериозно на своето учение, така че неговият пример на неподчинение не оказа никакво влияние върху тях. Те знаеха много добре, че едно добро свидетелство за зрелост им е необходимо като основен камък за тяхната бъдеща кариера. Самият Хитлер няколко години по-късно се разкая горчиво, задето бе пропаднал на зрелостния изпит, защото вследствие на това той не можа да постъпи във Висшата школа по архитектура във Виена. Така той се сблъска с нерадостната истина, че за едно бедно момче, ако си няма занаят или пък не е могло да завърши гимназия, няма никаква друга възможност в живота за препитание, освен черен труд.

Още като ученик, младият Адолф се бе проявил като политически агитатор. Неговият инстинкт реагираше на расовия антагонизъм, причина за разделянето на разнородната австро-унгарска империя на враждуващи помежду си националистически групи. Хитлер израсна в най-немската област на Хабсбургската империя. На около тридесет километра северно от неговия роден край се простираше границата на германската империя, чието бързо забогатяване и военна мощ бяха започнали вече да учудват и да плашат света.

В един провинциален град на Немска Австрия като Линц, съществуваше силно течение на подмолно недоволство срещу все повече засилващото се влияние на чехите и другите народности в дуалистичната империя, над правителството на страната, което в миналото беше чисто австрийско. Ерцхерцог Франц Фердинанд, наследник на стария кайзер, дори се беше оженил за чехкиня, графиня Хотек, макар тя да не беше с царска кръв й да говореше в неговия дом на чешки

От професор Пьочл, деен член на германската националсоциалистическа партия и преподавател в Модерното училище в Линц, младият Хитлер чул, че кайзер Франц Йозеф раздава историческото наследство на австрийците на една гладна глутница славянски народи - чехи, словаци, хървати, словенци.

Естествено, младият Адолф започва да прави сравнение между упадъка на германската раса в Австрия и благосъстоянието на гордата и могъща обединена германска империя, край чиято граница - в Браунау - той се бе родил.

Неговото възхищение от немците в Германия се засили още повече, когато в ръцете му попадна една история на Френско-пруската война, изпълнена с илюстрации, от които се виждаше как германската армия помита всичко пред себе си с героичен замах.

Бързата победа на германския народ, към който Хитлер се чувстваше тъй близък по кръв и месторождение, триумфът над самоуверения френски император и неговия народ, влизането в победената столица и провъзгласяването на германската империя от двореца, построен да олицетвори славата ни френската империя - всичко това се стори на романтичния му ум като дело на свръхчовеци. В сравнение с това, съдбата на немците в Австрия му се стори жалка, защото бяха считани за натрапници в собствения си дом.

Възторгът на младия Хитлер от Германия и нейните постижения се засили още повече, когато като дванадесет-тринадесетгодишно момче присъствува от най-горната галерия в операта на едно представление на „Лоенгрин". Величието на Вагнеровата музика затрогва неговата душа. В тая музика младото момче намери прочувствения израз на своето сродство с германския народ, към който се чувстваше много по-силно привлечен, отколкото към сбирщината разновидни народи, свързани помежду си от една единствена връзка - Хабсбургската династия. Огорчението - силата на един успешен агитатор - беше вече пуснало корени в неговата душа

Без съмнение тези свои противо-хабсбургски чувства Адолф Хитлер не беше наследил от своя баща, чието искрено желание беше синът му да стане като него чиновник на австрийското правителство.

Бащата на Адолф - Алойс Хитлер, син на селянин, вече беше достигнал четиридесетгодишна възраст, когато най-сетне се сбъдна мечтата на неговия живот, започнат от него като обущар. С постоянство и силна воля, той най-после бе успял да си издействува служба като дребен митнически чиновник в крайграничното село Браунау на Ин. Едва тогава той взе името на своя баща, Йохан Хидлер или Хитлер, защото дотогава бе носил майчиното си име Шиклгрубер. През 1884 г. Алойс Хитлер се ожени за трети път за една хубава селска девойка, двадесет и три години по-млада от него на име Клара Пецл. Първите две деца родени от тоя брак, Густав и Ида, починаха още като малки деца. От останалите три, само Адолф, роден на 20 април 1889, и Паула, родена през 1896 година, останаха живи. Бащата е имал две деца от втората си жена - Алойс, роден през 1882 година, и Анжела, родена през 1883. Обаче за семейните работи на Хитлер се знае твърде малко и то само толкова, колкото Адолф е направил достояние досега. По тая причина по-сетнешният живот на неговия брат и сестра е останал неизвестен, с изключение на Анжела, неговата по-възрастна сестра, ръководила известно време домакинството му първо в Мюнхен, а след това в Берхтесгаден.

Алойс Хитлер бил петдесет и две годишен, когато се е родил Адолф. Четири години по-късно той се е пенсионирал, а през следните десет години от неговия живот, колкото му оставало да живее, единствената му амбиция, като пенсиониран митнически чиновник е била и синът му Адолф да стане държавен чиновник. Адолф бил: записан в Модерното училище в Линц, но за най-голямо, огорчение и разочарование на бащата, момчето отказвало упорито да възприеме неговия план. Адолф бил решил да стане художник и затова в училище прахосвал времето си, с изключение на любимите му предмети - рисуване, история и география. Всички политически въпроси, напротив, възбуждали в него силен интерес

Днес, вече господар на Германия, Хитлер обича да разказва в своето канцлерство спомени от детството си. С най-голяма охота това той прави за посещението на австрийския ерцхерцог в Линц, при освещаването на някаква държавна сграда.

Общинската управа устроила прием, уредила тържествено посрещане, гарнизонът, образувал шпалир по улиците, кметът и епископът причакали височайшия гост на гарата. Пред гарата учениците били строени, за да посрещнат с „ура" престолонаследника. Преди това директорът на училището положил всички усилия, да ги упражни и подготви за посрещането. Когато вдигне шапка и извика: „Негово императорско и кралско височество Ерцхерцогът!", учениците трябвало да отговорят е трикратно „Хох! Хох! Хох!"

При сложните тогава политически условия в Австро-Унгария, приветствието „Хох" си имало свое особено политическо значение. То е било официално приветствие за членовете на Хабсбургската династия, затова недоволните австрийски немци с голямо удоволствие си служели с германското „Хайл!".

Един-два дни преди височайшето посещение, младият Хитлер развил голяма дейност сред своите съученици. Като резултат от това, когато директорът дал знак, вместо да чуе официалното „Хох! Хох! Хох!" за негов най-голям ужас се разнесло трикратното „Хайл! Хайл! Хайл!"

Бащата на Адолф починал внезапно през една януарска утрин на 1903 година, както четял вестник в местното кафене в Леондинг, едно село край Линц, където семейството се било преместило да живее след пенсионирането на бащата. Хитлер бил тогава на четиринадесет години. След изчезването на бащиния контрол, той още повече занемарил уроците си. Освен това, по онова време, лекарите открили някаква слабост в белите му дробове. Вследствие на това, бил освободен от училище една година. През следващите пет години живял с майка си, вече вдовица, и само през част от това време учел в Линц и Щайер.

Съседите им в Линц, където фрау Хитлер се преместила да живее след смъртта на мъжа си, като наблюдавали младия Адолф, били уверени, че от него нищо няма да излезе. Имал е, наистина, добро буржоазно възпитание, обаче с пропадането му на зрелостния изпит всички пътища в живота били вече затворени за него. Хитлер наближавал двадесет години, повечето от неговите съкласници вече работели, а той все още продължавал да живее с майка си, издържан от нейната малка пенсия като вдовица на митнически чиновник. Голямата привързаност към майка му била най-щастливата отличителна черта на тази първа половина от неговия живот. Като войник на фронта, той винаги носел нейния портрет на гърдите си.

Хитлер отрано е привикнал към немотия. Той често разказва как като момче е ходел бос по снега. Въпреки това, мизерната обстановка и беднотията на неговото семейство, противно на всички очаквания, не го подтикнали да си потърси работа. Причината за това била, че той чувствал инстинктивно отвращение към ръчния труд, а след като пропаднал на матура, за него никаква друга възможност за препитание не оставала.

Политиката е била главното развлечение на младия Хитлер. Той имал обичай да сяда в едно евтино кафене и да поглъща различните партийни издания. В него се развило също така влечение да посещава и политическите събрания, особено бурните, които привличали вниманието на австрийската полиция със своите бунтовнически речи, фрау Хитлер обичала горещо единствения си син, затова се тревожела много да не би неговото влечение към политиката да го въвлече в беда. Тя го молела да отбягва

такива събрания и Адолф винаги й обещавал, обаче изкушението си оставало по-силно от неговата воля.

Веднъж, когато един германски националист нападнал остро в речта си Хабсбурската династия и нейното предателство спрямо интересите на австрийските немци, един полицейски инспектор се покачил на трибуната и разтурил събранието. Слушателите се втурнали към изходите, но се натъкнали на силен полицейски кордон. Заповядано им било да се наредят в редици, за да бъдат отведени в най-близкия полицейски участък.

Адолф се изплашил много. Минало му през ума, че арестантите може да бъдат освободени, след като запишат имената и адресите им, а можело и да го осъдят на затвор, задето посещава забранени политически събрания. Какво ще каже майка му на всичко това, след като й е давал толкова пъти обещания да отбягва подобни бъркотии? Хитлер започнал да хвърля боязливи погледи наоколо си, докато неколцина стражари ги карали като стадо овце към участъка. Пътят им водел край една будка за обявления. Колкото пъти най-близкият до него стражар се обръщал на другата страна, Адолф се приближавал все по-близо до крайната редица. Когато по едно време вниманието на стражаря било отвлечено от заповед на пристава, Адолф се промъкнал зад будката. Преди да бъде забелязано изчезването му, той бил вече търтил към дома.

Така били пропилени пет години. Младият Хитлер имал вродена дарба за рисуване и до осемнайсетгодишната си възраст поддържал надежда у майка си, че скоро ще стигне на възраст да може да постъпи в Художествената академия във Виена и че ще завърши там образованието си.

През 1907 година, след четиригодишно губене на време, Адолф предприел първото си пътуване до Виена, за да направи опит да се запише в Художествената академия, където приемали бедните студенти безплатно и им отпускали малка стипендия за издръжка.

За негово най-голямо отчаяние, ректорът на академията заявил, че не може да го приеме, защото скиците на младежа не свидетелствали за достатъчно голям талант.

Влечението на Хитлер към рисуването било главно в областта на архитектурата, затова, след като пропаднал пред ректора на Художествената академия, той направил опит да постъпи във Висшата школа по архитектура. Този път се добрал по-близо до успеха, В своята книга „Моята борба” Хитлер разказва, че директорът на школата проявил известен интерес към неговите чертежи, но когато узнал, че не бил минал зрелостния си изпит, заявил, че не може да го приеме.

Отчаян, младият кандидат за художник взел обратно влака за Линц. Дълго лелеяната му мечта да стане художник била разбита. Бъдещето трябва да му се е виждало наистина твърде мрачно. Дори и днес, когато говори за тези свои години, Хитлер разперва нежните си ръце и казва: „Вижте! Не са направени за лопата, нали?”

И все пак, скоро дошло ред за младия Адолф да избира между черния труд и глада. На следната година майка му умряла, а с нейната смърт изчезнала и малката й пенсийка, с която тя дотогава осигурявала на своя деветнадесетгодишен син квартира и храна.

Една сумица била изкарана от продажбата на къщичката, останала от баща им. Хитлер, се отказал от своя дял в полза на по-малката си сестра Паула и потеглил само с едни дрехи на гърба си за Виена, с надеждата да намери там препитание.

От онова време нататък всякакви връзки между Хитлер и неговото семейство били прекъснати за ред години. Прави впечатление, че той не се чувства обвързан от семейни връзки. Още от самото начало умът му е бил погълнат единствено от държавни и политически въпроси, но не и от личните му работи. В него не се забелязва силната привързаност на Наполеон към семейството, която го подтикна да издигне тронове за своите братя и каквато Мусолини проявява спрямо своята дъщеря Еда, сега графиня Чано.

На Хитлер приписват думите: „Ако заслужаваха по-добра съдба, моите роднини щяха да се издигнат, както аз направих".

В своята автобиография Хитлер не споменава нищо за брат си и за сестрите си. Само към своята сестра Анжела, изглежда, питае известна привързаност. Той се срещнал е нея във Виена след края на Световната война. Омъжена за някой си Раубал, тя била тогава вече вдовица и работела като готвачка. Фрау Раубал и дъщеря й Грета навестили Хитлер в затвора в Ландсберг като политически затворник през 1924 година. Когато партията била възобновена и материалното положение на Хитлер започнало да се подобрява, Фрау Раубал се преселила заедно с дъщеря си в апартамента на своя брат в Мюнхен и започнала да се грижи за неговото домакинство.

Другата му сестра, Паула, седем години по-малка от него, живее сред скромна обстановка във Виена. Хитлер й изпраща известна парична издръжка, ограничена обаче до максималния размер, допустим за превеждане в чужбина за даден промеждутък от време.

По-възрастният брат на Хитлер, Алойс, роден през 1882 година, е работил дълги години като келнер в Германия и Англия. Неговата съдба не е известна. Някои казват, че бил вече покойник. Други твърдят, че бил собственик на скромен ресторант, наречен на негово име „Ресторант Алойс", открит наскоро във Витенбергплац, западното предградие на Берлин.

Първите четири години от кариерата на Хитлер след смъртта на неговата майка са изминали в непрестанна борба за съществуване във Виена, те най-много са допринесли за изграждането на житейската му опитност. Единствените подробности за тези четири години са дадените от Хитлер в неговата автобиография. Но и това описание не излага събитията в хронологически ред. В разказаха дадени само известни бегли бележки, колкото да се нахвърли основата, върху която да се обрисуват след това начините, по които умът на Хитлер е реагирал на живота като един от най-бедните обитатели на тогавашната космополитна столица на една велика сила.

Никой не се е погрижил да отбележи, или поне да обърне внимание на тежкия живот, воден по онова време от този младеж, прехвърлил вече двадесет години. Хитлер споделял съдбата на най-последните бедняци, спял по евтини квартири в работническото предградие Бригитенау, чакал своя ред да получи храна от безплатните

кухни, работел където каквото намерел за по няколко гроша, зимно време ринел сняг, с други думи, прекарвал във вечна борба за насъщния, вечно полугладен.

Обличал се бедно, ходел небръснат. Гладкото му, самоуверено лице, тъй добре известно днес на цял свят, било потънало в рошава брада. За един младеж с артистични наклонности като Хитлер, израснал в скромен, но иначе щастлив дом, този живот трябва да е бил същинско слизане в ада. От друга страна, той калил неговия дух и му придал необходимата твърдост на характера, каквато дотогава му липсвала. Така, както Мусолини пише: „Мъчнотиите в моя живот укрепиха духа ми и ме научиха как да живея", също така и Хитлер пише в своята книга: „Благодарение на тези тежки дни, моят дух се кали и аз се научих да бъда твърд".

Първа постоянна работа Хитлер си намерил като прост работник при строежа на една сграда. Това е било голямо унижение за младежа, изпълнен доскоро е надеждата да стане художник или архитект и той отказал да се примири с това си положение. За да може да има постоянна работа, трябвало да стане член на зидаро-строителния синдикат. Той обаче отказал да се запише там и с това изгубил изведнъж обичта на своите другари.

В „Моята борба" Хитлер описва какво въздействие е оказала околната среда върху неговия дух. Той се превърнал в мрачен, безрадостен младеж, изпълнен с огорчение, затворен в себе си. Съжалявал горчиво, задето бил пропилял хубавите възможности, откривани пред него от доброто буржоазно училище. Навлякъл си омразата на своите другари, защото бил саможив, и когато взимал участие в техния разговор, винаги порицавал социалистическите им разбирания. Това скоро станало причина да изгуби работата си. Неговите другари започнали да го смятат за враг на тяхното съсловие, защото се държал отвисоко, отказал да се запише за член на синдиката и критикувал социализма. Според както разказва Хитлер, те го заплашили, че ще го хвърлят от скелето долу, дали действително са смятали да го направят, не може да се каже, обаче той се принудил да си търси работа другаде.

При това положение Хитлер решил да използва единствения си талант, който можел да представлява известна изгода в живота за него - рисуването. Друг един художник, на име Ханиш, изпаднал като него, му дал идеята да рисува пощенски картички и надписи за витрините на магазините. За да се снабди с пари за необходимите материали, Хитлер се обърнал към по-възрастната си сестра Анжела. Тя му изпратила малко пари и така той се заловил за своя нов занаят.

Хитлер рисувал картички и надписи, а Ханиш ги продавал. По този начин през останалото време, което прекарал във Виена, този младеж, който един ден трябвало да измени съдбата на Европа повече от когото и да било от Наполеон насам, с мъка си изкарвал едно оскъдно, несигурно препитание.

Ако Хитлер случайно се бе натъкнал на някоя приятна, добре платена служба във Виена, може би историята на нашата епоха би тръгнала по друг път. Това именно чувство на неуспех в живота го изпълнило с омраза срещу сегашния обществен строй и го подготвило за по-сетнешната му роля - да стане тълкувател на отчаянието, предизвикано от поражението и от потисничеството на Версайския договор, и да възпламени германския народ за борба против него. Омразата, наслоена по това време в

душата на. Хитлер, се превърна по-късно в предубеждения, с които той по-сетне въодушеви целия германски народ.

В борбата да намери отдушник за своето възмущение срещу съдбата, инстинктът на Хитлер се спря най-вече върху две негови недоволства - дейността на евреите и негодността на парламента.

В младежките си години Хитлер съвсем не е обръщал внимание на еврейския въпрос. „В Линц имаше много малко евреи - пише той в „Моята борба". В течение на вековете техният външен вид се е поевропейчил и е станал по-човешки. Аз дори ги смятах за германци и не си давах сметка до каква степен е абсурдно това мое разбиране за тях, защото мислех, че се различават от другите само по своята вяра. Да бъдат подложени на гонения само заради своята- вяра, както на мене ми се струваше тогава, превръщаше понякога моето неодобрение от нападките срещу тях в отвращение".

Във Виена, обаче, еврейският въпрос господстваше и в стопанския и в политическия живот. Същински поток от евреи се стичаше непрекъснато към Виена от градовете на австро-унгарската област Галиция. Евтиният труд на тези емигранти съставляваше постоянна заплаха за местния виенски работник. Като с натрапници и съперници в областта на ръчния труд, от който Хитлер преживяваше, той за пръв път се сблъска с еврейската раса.

Неговите наблюдения по виенските улици, както той казва, са му донесли неоценима услуга, тъй като са отворили очите му и са му дали възможност да прозре същината на еврейския въпрос.

„Както се движех по една улица в центъра на града, внезапно съгледах нещо загърнато в груба дълга дреха, с черни къдрици.

Евреин ли е това? - беше първата ми мисъл.

В Линц, без съмнение, евреите имат по-друг външен вид. Аз наблюдавах дълго време този човек, внимателно и потайно. Колкото повече се взирах в лицето му на чужденец и колкото повече разглеждах една по една чертите му, толкова по-настойчиво се пораждаше въпросът в моята глава: „Може ли този човек да бъде германец?"

Тази среща насочила вниманието на Хитлер върху ролята на евреите в националния живот на германския народ. Той започнал да чете противоеврейски брошури и да проучва виенския печат, който тогава до голяма степен бил в еврейски ръце.

По онова време в центъра на противоеврейското движение се намирал д-р Карл Люгер, шеф на клерикалната социалхристиянска партия и кмет на Виена. Към него Хитлер изпитвал все по-силно възхищение. В своята книга той го описва като „най-способния германски кмет на всички времена". По-сетнешната кариера на Хитлер доказва, че той никога не е забравил похватите, чрез които този противоеврейски водач „би се възползувал от всички съществуващи инструменти на властта, за да привлече на своя страна могъщи институции, с цел да извлече от тези доказани източници на власт най-голямата възможна облага за своето движение".

Отмъстителната омраза на Адолф Хитлер срещу собственото му окаяно и безнадеждно положение намери по този начин отдушник и се съсредоточи върху него. Германските националистически инстинкти през неговите младежки години го бяха настроили срещу Хабсбургите, защото даваха на другите народи в империята еднакво положение с положението на немците. Обаче в този случай той се натъкна на едно още по-очевидно злоупотребление, затова възмущението му избухна с още по-голяма сила. Неговите изследвания на еврейската деятелност в областта на печата, изкуствата, книжнината и театъра го убедиха, че евреите съставляват всъщност „една чума, една духовна чума, по-страшна от черната чума през средните векове, защото трови целия народ". Животът по улиците на Виена му показа каква роля играе в проституцията и в търговията с бели робини расата, която си беше навлякла неговата омраза. Той разбра, че социалистическият печат се намира до голяма степен под еврейско ръководство и откри, че всъщност ръководният дух и ръководната ръка, зад всички неща, които той най-много мрази, са почти без изключение все еврейски.

Този период от живота на Хитлер е единственият, през който той е имал личен допир с еврейската раса. Евреи е имало на всяка стъпка в евтините квартири, където живеел под наем, а неговата търговия с рисунки и надписи го заставяла да търгува с тях. Той непрестанно се е впускал в политически пререкания с евреите, порицавал техните комунистически и марксически принципи и останал ужасен, както той разказва, когато разбрал с какви извъртания и двусмислици си служат евреите, за да бранят своята кауза.

- Аз постепенно започнах да ги мразя - казва той. Хитлер прехвърлил върху евреите своята по-раншна омраза срещу работниците социалисти, с които той, като работник по строежите бил в контакт. Сега му станало ясно, че социалистите заслужават по-скоро съжаление, отколкото омраза. Те били покварени от еврейското евангелие на марксизма, което „отрича аристократическия принцип на природата и замества вечното превъзходство на силата и могъществото с мъртви числа".

Тогава именно във Виена били положени основите на фантастичното убеждение на Хитлер, изразено след повече от десет години със следните думи:

„Ако евреинът, с помощта на своето марксическо верую, си извоюва господство над народите на този свят, неговата корона ще съставлява погребалния венец на човечеството, а нашата планета още веднъж ще се понесе из етера, лишена от всякакъв живот, както е било преди милиони години. Вечната природа отмъщава безпощадно за всяко нарушаване на нейните закони. Поради това аз вярвам, че действам днес в духа на всемогъщия творец. Като се боря против евреите, аз браня божието дело."

Друга една упорита мисъл се втълпила в ума на този недоволен младеж по време на четиригодишния му престой във Виена - относно негодността и опасността от парламента.

Хитлер признава, че на млади години, като четял вестниците, започнал да изпитва несъзнателно възхищение от английския парламент и че по-късно само е голяма мъка можел да се отърси от това свое възхищение. Навремето му направило впечатление достолепието, с което Камарата на общините изпълнявала своята задача. Обаче за една

държава мозайка от различни народности като Австрия, той се убедил, че парламентарната система е напълно неподходяща.

Хитлер наблюдавал с възмущение как съдбата на немците в Австрия, смятани от него за цвета на държавата, е подчинена на парламента, където други народности имат мнозинство. Той следял пренията от галерията и се отвратил от безразличието и липсата на дисциплина, с които те се водели. Направило му извънредно лошо впечатление, че говорителите се обръщат към Камарата не на немски език, а на своите родни славянски диалекти. Хитлер бил обзет от презрение и към парламентарните институции, и към техните членове. Главният недъг на парламента, според него, бил, че никой не може да бъде държан лично отговорен за известна мярка. Той бил отвратен от това, че изкуството на един държавник да ръководи едно малко или много подкупено мнозинство, може да се цени наравно с изкуството на един държавник, който замисля крупни проекти или взема важни решения.

- Мнозинствата никога не могат да заместят великите хора - е неговото заключение. „Мнозинствата представляват не само глупостта, но и страхливостта. Както сто глупави глави не са способни за каквато и да е мъдрост, така и сто страхливци никога не могат да вземат едно героично решение".

Тези идеи, днес вече верую на близо седемдесет милиона германци, по онова време били само мисли на някакъв незначителен младеж във Виена. През 1908-1912 година вниманието на Европа е било насочено към Балканите. Младотурската революция в Цариград, заграбването на Босна и Херцеговина от Австрия, приготовленията на България, Сърбия и Гърция да се съюзят, за да завладеят султанските земи в Европа - очакваше се всички тези въпроси да изменят хода на събитията за цели поколения напред. И все пак не само съдбата на един велик народ, но и бъдещата съдба на цяла Европа предстоеше да бъде преустроена от бляновете на този дрипав младеж, застанал в тъмните сенки, хвърляни от бляскавия живот на веселата и богата по онова време Виена.

Отвращението от космополитната столица на Австрия накарало Хитлер през пролетта на 1912 година да се пресели в по-чисто германска атмосфера, в Мюнхен. По онова време границата представлявала само една митническа преграда и преминаването й ставало, без паспорт и без полицейско позволение. Като австрийски поданик Хитлер трябвало да служи войник, затова скоро след настаняването си в Мюнхен се завърнал в Залцбург и се явил пред наборната комисия. Лекарят го отхвърлил като негоден за военна служба. Никак не е чудно, че лишенията, преживени от Хитлер във Виена, влошили неговото здравословно състояние. Все пак той можел да бъде призован в случай на мобилизация. При избухването на войната постъпил като доброволец в баварската армия и загубил по този начин своето австрийско поданство. Докато стане германски поданик през 1932 година, в германските списъци бил воден в графата „без поданство".

В Мюнхен Хитлер продължил същата търговия, както и във Виена. Единственото му развлечение било разискването по политиката. Дългите маси в бирариите на Мюнхен, винаги отрупани вечер от работници, събрани там на чаша бира, му давали възможност да си намира многобройни слушатели, също както през по-сетнешни години тези бирарии щяха да му доставят голям брой слушатели за неговите речи като водач.

Хитлер донесъл със себе си в Германия всички свои противохабсбургски предубеждения. Той никога не е преставал да осъжда австро-германския съюз като товар за Германия. Същевременно поддържал становището - по онова време то трябва да е било твърде непопулярно сред неговите германски слушатели - че единственият полезен съюзник за Германия е Англия.

„Териториалното разширение на Германия - заявявал той - трябва да стане за сметка на Русия, а докато това се извършва, Германия има нужда от подкрепата на Англия, за да запази нейния тил".

За да се спечели подкрепата на Англия - твърдял той - никаква жертва не е много тежка. Германия трябва да се откаже от всякакви отвъдморски колонии и от морска мощ, като ограничи и своето съперничество с британската индустрия. Ако Германия не е готова да стори това, тогава единственият изход за нея остава съюзът с Русия срещу Англия. И в единия и в другия случай съюзът с Австрия е истинска лудост.

По-доброто запознаване с германския народ започнало да изпълва критичния му ум със съмнения. Германската външна политика му се сторила не само насочена по погрешни пътища, но той бил смутен и от равнодушието, проявявано спрямо най-голямата опасност за Германия - разпространението на доктрините на Карл Маркс.

Мюнхенските бирарии и кръчми гъмжели от политически теоретици и оракули. Това показва, че на него съвсем не са обръщали тогава повече внимание, отколкото на останалите оратори. Самият той си давал сметка колко безполезен е неговият живот. Имал обичай да се оплаква, че не се е родил в по-бурно време, когато ценят хората с друго мерило, а не по паричните им успехи.

Ето защо Хитлер посрещнал е радост и надежда убийството на ерцхерцог Франц Фердинанд, последвано от избухването на Европейската война.

Тъй като винаги се съмнявал във верността на Австрия като съюзник, Хитлер се зарадвал, че конфликтът засегнал първо нея. За него войната означавали един добър случай, изпратен на Германия от съдбата, за нов напредък на делото за национално разширение започнато от Бисмарк.

Адолф Хитлер при обявяването на Войната
(Мюнхен, 1914 г.)

Желанието му да потвърди на дело своите германофилски чувства било назряло отдавна в неговата душа. Макар и родината му да била във война, той не изпитвал никакво желание да се бие за Хабсбургите. Вместо да се яви в Австрия, той се записал на 3 август 1914 година доброволец в баварската армия. Бил приет веднага и го зачислили към 16-ти баварски запасен пехотен полк, който се състоял от запасни и доброволци й бил известен по името на своя полкови командир като: „полка Лист”.

През ноември 1914 година неговият полк влязъл в действие във Фландрия и останал на западния фронт; през цялата война. Относно военната си кариера, както и за живота си във Виена и Мюнхен, Хитлер ни дава само едно оскъдно описание, лишено от подробности. Бил е зачислен като ординарец към щаба на полка и проявил през цялата си продължителна военна служба примерна храброст. През октомври 1916 година Хитлер бил ранен от едно парче от снаряд и бил изпратен в болницата в Белиц край Потсдам. Там той за пръв път се запознал с деморализацията, която вече започнала да се чувства по това време в Германия.

Хитлер бил отвратен, когато чул своя съсед в болницата да се хвали как се бил самонаранил и когато чул другарите си да възхваляват ловкостта на някои войници, успели да се изплъзнат от фронта.

Щом раната му оздравяла, той отишъл в отпуск в Берлин и Мюнхен. Навсякъде преобладавало недоволство и роптание.

Хитлер пожелал да се върне незабавно в своя полк. Нямал нито приятели, нито семейство. Другарите му разказват, че никога не бил получил колет и едва ли бил получил писмо от някъде. Полкът за него бил единственият му дом: „Аз не желая да стоя в Мюнхен, когато моите другари са на фронта” - писал той в молбата си да се завърне веднага в своя полк.

Адолф Хитлер с бойни другари на фронта

Разказът за бойната служба на Хитлер, съставен според възпоменанията на войниците, служили в „полка Лист” показва, че спрямо своите другари той бил сдържан й затворен в себе си, обаче изпълнявал дълга ви с възторг.

В историята на полка е отбелязано, че веднъж под тежък артилерийски огън Хитлер скочил и застанал пред своя командир, за да го защити със собственото си тяло, а след това го изтласкал на сигурно място в една яма, изровена от снаряд. Тази негова преданост към началниците-офицери предизвикала завист у другарите му. Той бил винаги готов да услужва на своите началници, да се грижи за дрехите им, да им носи храна в окопите. Неговите началници, обаче, не са могли да открият в него качествата на велик водач. Различните му дружинни командири не са го представяли за повишение, въпреки подвизите му на фронта, и единственото му повишение било в чин ефрейтор.

Причината да не бъде представян за повишение е може би в неговата непопулярност. Когато нарушавал своето мълчание, правел го е само, за да се изказва с увлечение по въпроси, които малко интересуват обикновения войник. Той винаги съпоставял ефикасността на английската военна пропаганда с неумението на германското правителство да си служи с това средство. Наблюдавал с интерес как в съглашенските страни се издигат народни водачи като Лойд Джордж, Клемансо и Уилсън. През годините, прекарани на Западния фронт, у него постепенно назрявало съзнанието за собственото му превъзходство над другите.

Когато неговите другари осмивали политическите му лекции, той им възразявал самонадеяно: „Един ден ще чуете доста за мене". Дейността му като агитатор не се ограничавала само е думи. Разказват, че един ден се нахвърлил с юмруци върху един телефонист, задето бил заявил, че му е все едно дали Германия ще спечели войната или не.

Заслугите на Хитлер като войник се потвърждават и от обстоятелството, че към края на войната, на 4 август 1918 година, той е бил награден с Железния кръст I степен.

Старите бойни другари на Хитлер разказват интересна случка, в която той проявил храброст и решителност, поради което бил награден с Железния кръст. През време на сраженията около предмостовото укрепление Мондидие, Хитлер и още един куриер, докато пренасяли съобщения, се натъкнали на дванадесетина френски войници, откъснати в един окоп от своите другари. Хитлер ги принудил да се предадат и ги откарал като пленници в щаба на своя полк.

За тази проява на Хитлер няма никакви официални сведения, но дори и да не е била вярна, представянето му за награждаването с Железния кръст I степен, направено от прекия му началник барон фон Годин, е високо признание за войнишките му добродетели. Ето и самият документ:

„Ефрейтор (доброволец) Хитлер от трета дружина.

Хитлер служи в полка още от самото начало на войната и винаги се е отличавал със своето блестящо държане във всички сражения, в които е взимал участие. Като дружинен куриер той е проявявал в боевете и на открито поле и в окопите примерно хладнокръвие и храброст, като винаги е бивал готов да изпълнява поръчения при най-трудни положения и е голяма опасност за своя живот. След прекъсването на всички съобщения, в един критичен момент, благодарение на неговата неуморна и самоотвержена дейност, едно важно съобщение е могло да бъде предадено, въпреки

всички опасности. Хитлер получи Железния кръст II степен за героичното си поведение в сражението при Вичете на 2 декември 1914 година. Аз го считам за напълно достоен да бъде награден с Железния кръст I степен".

През месец октомври 1918 година, в същия сектор на фронта край Ипър, където четири години преди това Хитлер бе получил своето бойно кръщение, неговата дружина попадна през цяла една нощ под ожесточена бомбардировка със снаряди с „жълт газ". В седем часа сутринта на 14 октомври очите му били толкова зле, че се наложило да бъде евакуиран. Хитлер напусна фронта и както той казва, отнесъл със себе си своето последно поръчение.

Всъщност това означавало края на войната за него. Още щом пристигнал в болницата на Пазевалк в Померения, група моряци от Кил, където бунтът във флотата бил вече избухнал, пристигнали в Пазевалк и обявили революцията. Отначало Хитлер сметнал, че бунтовете се ограничават само във флотата. Виждало му се съвършено невероятно цялата страна, включително в неговият любим Мюнхен, да се е поддала на предателството. Обаче все по-тревожни новини продължавали да пристигат. На 10 ноември болничният свещеник уведомил ранените за събитията в страната.

Канцлерът, принц Макс фон Баден, поискал примирие, Хохенцолерните били свалени от престола, кайзерът избягал в Холандия, Германия станала република и попаднала под произвола на своите врагове-победители.

Хитлер заплакал. Всички жертви и страдания, наблюдавани и споделяни от него, стават напразни. Германия, идолът на неговите младежки години, второто му отечество, се превръща в развалини.

Постепенно душевната му мъка преминава в омраза срещу евреите и социалистите, смятани от него за виновници в погрома на германския народ. За да отмъсти за това предателство, той решава да се отдаде на политиката.

Макар по онова време Хитлер още да не го е съзнавал, всеобщото сгромолясване на Германия е било необходимо предисловие за неговата изумителна кариера като строител на новата държава.

Ако поражението и революцията не бяха разрушили традиционната власт, тази незнаен, но самоуверен ефрейтор никога не би успял да превъплъти бляновете и виденията на своите безрадостни виенски дни и на безсънните си фронтови нощи в реалната гигантска политическа сграда на модерна Германия. Почвата трябва да бъде пречистена и разорана, преди да бъде засята с реколтата на новите разбирания. Хаосът, обхванал Германия след края на войната, представляваше едно от редките исторически съвпадения, когато пророкът спечелва ухото на своя народ, а мечтателят се превръща в творец.

При нормални условия един човек с дарбите на Хитлер, живял при същите обстоятелства като него, би бил осъден на неуспех и провал. Във всяко друго време или друга страна неговият живот почти неизбежно би протекъл в напразни протести срещу съществуващите институции и той би останал безсилен да ги промени. Липсата на по-банални добродетели го направи годен за неговите велики постижения.

Сред страшния кошмар на гражданска война и инфлация, всеобщ глад, повсеместни стачки, безработица и чужда окупация, настъпи момент, когато и най-фантастичното нещо можеше да бъде повярвано. Хитлер прояви тогава своята голяма политическа предвидливост, като се въздържа от всякакъв опит да лекува злото или да поправя положението. Вместо това той се залови да чертае бляскавата картина на една идеална Германия, различна от основите до горе от сегашния хаос. Той започна да проповядва едно ново небе и нова земя и то с толкова привлекателна разпаленост, че започна да превръща съмненията на своите сънародници в гореща вяра и да печели на своя страна дори и своите политически противници.

Неговият ораторски талант е бил и все още си остава неговото най-могъщо оръжие. Хитлер е първия истински народен водач след Лутер. Господстващият ораторски стил до преди него е бил високомерен, неразбираем за широките народни маси. Хитлер е първият агитатор на национализма, който се обръща към своите слушатели на разбираем за тях език. Той прозря с инстинкта на гения, че в една всенародна борба твърдението е по-мощно от аргументите. Неговите речи сведоха до прости, лесноразбираеми понятия объркваните и смътни до тогава политически и социални условия, които смущаваха, объркваха и потискаха слушателите му. Неговите речи дойдоха като спасителен поток от светлина за хора, препъващи се сред безброй опасности в мрака.

Хитлер излезе с едно положително обяснение за нещастията, сполетели Германия. Той заяви, че те не се дължат на неуспех от страна на самия германски народ. Отговорността за катастрофата пада върху евреите, върху комунистическата и марксическата ерес - отрови, инжектирани от евреите в германския политически живот. Тия негови думи проехтяха като откровение и донесоха дълбоко облекчение за германския народ, изгубил вяра в своите собствени сили.

- Отърсете се от евреите и комунистите - заяви Хитлер - и вроденият гений на германския народ ще изгради наново своето щастие.

Тоя негов лозунг го поведе сигурно към властта. Хитлер дори нямаше нужда да излиза с някаква програма и да излага по какъв начин смята да използва властта, след като се добере до нея. Неговото обяснение за катастрофата на страната вдъхна такава вяра в последователите му, че те го облякоха в своето безпрекословно доверие и предоставиха на него грижата да намери нужния лек. След една своя среща с Хитлер в началото на неговата борба, Хюстън Стюард Чембърлейн, германофилският англйски писател, женен за германка от рода Вагнер и приел германско поданство, излезе със следната твърде остроумна преценка за него:

- Хитлер умее да опростява нещата гениално.

Политическите блянове и разисквания, наглед толкова безполезни в началото на неговата кариера, бяха дали на Хитлер пълна самоувереност и сега тя изигра своята роля. Той се беше отърсил вече от всякакви съмнения и недоумения и беше вече толкова дълбоко убеден, че неговата твърда вяра започна да заразява смутените и отчаяни народни маси. Той схвана, че във времена на смут и катастрофа хората очакват да бъдат водени, а не убеждавани.

Днес във всяка страна се чувства желанието за водач със силна ръка. Нищо чудно тогава, че едно политическо верую, основано върху това начало, намери ревностни последователи в един град като Мюнхен, преживял такива ужаси непосредствено след войната.

Баварецът по характер бавно се запалва, но гори стихийно. Германската революция се прояви по-ожесточено в Мюнхен, отколкото в Берлин. Династията на Вителбахите беше първа прогонена измежду всички германски династии. Първоначално в Мюнхен бе обявена република, а след това и съветско управление. През март 1919 година, когато Хитлер се завърна, Бавария се намираше вече под терора на червените. Скоро терорът достигна своята най-висока точка и завърши с безпощадно избиване на буржоазните заложници в подземията на „Байеришер хоф".

Хитлер прекара зимата в Траунщайн, малък гарнизон в съседство с Мюнхен, и оттам следеше безпомощно сгромолясването на германската политическа сграда, на която толкова много се бе възхищавал някога и бе възлагал толкова надежди. Неуморните му усилия да измисли някакъв изход го доведоха, както той разказва, само до убеждението, че един неизвестен като него човек нищо не може да стори. Макар и да не бе нападал открито комунистическите диктатори, Хитлер вероятно бе възбудил подозрение в тях. На 27 април сутринта трима червени легионери се явили в квартирата му, за да го арестуват. Хитлер бил въоръжен с карабина. Щом видели карабината, разправя Хитлер, вместо да го арестуват, легионерите избягали. По тоя начин бъдещият най-страшен враг на комунизма се спасил от опасността да стане една от неговите жертви.

Междувременно, републиканското правителство в Берлин успяло да се справи с един подобен болшевишки бунт в Северна Германия и разполагало вече със свободни войски, за да възстанови реда в Бавария. След разгромяването на червените в Мюнхен, Хитлер постъпил във военната разузнавателна служба и бил зачислен към организацията, предназначена да дава политическа и гражданска подготовка на войниците, след дългогодишната им военна служба.

Тогава именно в главата на Хитлер възникнала мисълта да образува своя политическа партия. Той обсъдил този въпрос с неколцина свои другари и решил, че най-подходящото име на новата партия ще бъде „Социалреволюционна партия", защото преустройствата, мечтани от него, се равнявали на истинска революция.

В Мюнхен по това време имало мнозина привърженици на същата идея. В качеството си на агент от военната разузнавателна служба, Хитлер бил изпращан по политическите събрания със задача да следи и да донася какво се разисква и гласува. Повечето от събранията били устройвани от отчаяни хора, лишени от каквито и да било практически способности, необходими за основаването и ръководството на една партия.

Хитлер присъствал веднъж на подобно събрание, организирано от Германската работническа партия, с участието на двадесет-тридесет слушатели измежду най-бедната класа. След като слушал разискванията повече от два часа, той си останал с все същото презрение спрямо всички тия безполезни крамоли.

Събранието се състояло в стаята на една бирария на една от най-популярните улици в Мюнхен, известна под името „Щернекеброй”. В резултат на всичко, което се разиграло на това неизвестно, но съдбоносно иначе събрание, страничната стаичка на поменатата бирария се превърна впоследствие в един от храмовете на националсоциалистическото движение. Всяка година Фюрерът и най-старите членове на партията се връщат в тая скромна люлка на тяхното велико движение, сравняват миналото с настоящето, радват се на огромната промяна, настъпила само за няколко години в съдбата на тяхното отечество и на самите тях.

Главният оратор нея вечер в Щернекербой бил някой си Готфрид Федер, образован човек. В речта си той защитил една стопанска реформа - основана върху разграничаването на капитала на „паразитен” и „творчески”. Хитлер го бил чувал и по-рано да държи лекции в курсовете за войници по гражданско учение.

Една неочаквана случка станала причина това събрание да не мине в забрава, както всички останали, а да се превърне в повратна точка в историята на Европа.

Някакъв си неизвестен професор станал да отговори на доводите на Федер и започнал да проповядва свое изцеление срещу всички всенародни беди. Според него Бавария трябвало да се откъсне от Прусия и да се присъедини към Немска Австрия.

Тая мисъл жегнала болезнено всички най-съкровени убеждения на Хитлер. Той скочил на крака и се нахвърлил срещу говорителя с цял поток от презрение, и обиди, вследствие на което неговият изненадан противник побягнал, без да го изслуша.

Останалите малобройни, слушатели били толкова дълбоко поразени от пламенното слово на тоя чужденец, че когато Хитлер си излязъл, председателят на събранието Антон Дрекслер изтичал след него и му подал една своя брошура с изложение на личните си възгледи. На следната сутрин, докато лежал в леглото, за да убие скуката си, Хитлер прочел брошурата и видял, че възгледите на Дрекслер се покриват до голяма степен с неговите собствени идеи.

Брошурата събудила у него известен интерес. Скоро след това той получил по пощата покана да се присъедини към партията и да участва за тая цел в заседание на комитета.

Както сам Хитлер разказва, той отишъл на посочения адрес - в задна стаичка на едно бедно кафене „Алте Розенбад”, слабо осветена от мъждива газена лампа. Там заварил четирима млади мъже - членовете на една партия без програма, без никаква литература, без членски карти, без партиен печат дори. В касата им имало всичко на всичко седем марки и половина.

Хитлер се колебал няколко дни, докато се реши да се присъедини към тая въодушевена, но бедна иначе малка групичка, която нямала нищо освен родолюбие и най-добри намерения. Колебал се, както казва, защото винаги изпитвал инстинктивно отвращение към хора, които започвали нещо без да го докарват докрай. Ако се присъединял към тая политическа група, той смятал да си постави като главна задача на своя живот нейното разрастване и издигане. Колкото по-сериозно размислял по въпроса, обаче, толкова по-дълбоко ставало неговото убеждение, че възраждането на Германия ще започне от някакво незначително наглед политическо движение.

На моменти отново го обземало съмнение, когато си спомнял за своята собствена неподготвеност, за тежката мисия на политически агитатор. Той бил неизвестен, беден, липсвало му образование, а в Германия се отдава извънредно голямо значение на образователния ценз.

След двудневно обсъждане Хитлер решил да свърже съдбата си със съдбата на Германската работническа партия. С неговото записване, броят на членовете нараснал на седем души.

Вдъхновявана от личността му, Германската работническа партия престанала вече да стои в бездействие и в неизвестност. Хитлер се хвърлил с всички сили в организационна дейност, след като победил боязливостта на другарите си, и започнал да устройва събрания. За няколко месеца партията се превърнала в общопризната политическа сила в Мюнхен. За да можела партията да привлича членове и отдясно и отляво, Хитлер прибавил към нейното име думите „националсоциалистическа", така че новото име станало „Германска националсоциалистическа работническа партия". Тъй като по този начин името ѝ станало твърде дълго, скоро, народът в Мюнхен за по-кратко започнал да я нарича „Наци".

През февруари 1920 година партията оповестила своята програма, съставена от 21 точки. По-важните от тях били:

1) Обединяване на всички немци за създаване на Велика Германия.

2) Равноправие за германския народ, премахване на Версайския и на Сен-Жерменския мирен договор.

3) Земя и колонии за настаняване на излишното население.

4) Германско поданство да се дава само на германските граждани от немско потекло. Изключване на евреите от германско поданство,

5) Премахване на доходите, които не са плод на положен труд.

6) Конфискация на печалбите от войната.

7) Национализация на всички търговски тръстове.

8) Поземлена реформа, стигаща чак до конфискация в случай на нужда.

9) Създаване на национална армия.

10) Контрол над печата в интерес на германския народ.

11) Свобода на всички вероизповедания, доколкото не са опасни за държавата.

12) Децентрализация на държавната власт в цялата страна.

Лицата, подписали тая програма, си дали клетва да я изпълнят дори и с цената на своя живот. Въпреки това, някои нейни по-отявлено социалистически цели останаха неизпълнени, след като партията дойде на власт. Самият Хитлер вярва повече в хората, отколкото на програми. Неговата истинска цел е била да осигури за себе си и за неколцината свои доверени сътрудници пълна власт над Германия, и след като веднъж се доберат до властта и до административния апарат, да управляват по свои собствени авторитарни принципи.

За да постигнат тая цел им била необходима подкрепата на народа. Първоначалната програма на националсоциалистическата партия била замислена като мрежа, която да бъде хвърлена колкото се може по-нашироко. Нейните цели бяха изменени впоследствие съобразно с придобития опит. Когато по-късно партията се разрасна и засили влиянието си, бяха сключени съюзи е други партии и сили на германския народ. В резултат на тези съюзи някои от целите на националсоциалистите бяха отложени мълчаливо.

Все повече нарастващото значение на Хитлеровата партия в Мюнхен започна да печели все нови и нови силни съюзници. Един от първите между тях е бил капитан Рьом, офицер от генералния щаб на генерал фон Еп, бивш главнокомандващ войските, Които унищожиха болшевишкото движение в Бавария. Рьом бил ценен за партията не само със своята енергия като организатор и с умението си да печели нови партизани измежду енергичните и дисциплинирани военни среди, но и защото създал връзки на партията, посредством генерал фон Еп, с една влиятелна и богата част от обществото.

Дитрих Екарт също така играл важна роля в развоя на партията до своята ранна смърт през 1923 година. Бивш драматичен автор, силно надъхан с националистически идеи, той бил надарен с голям талант за съставяне на лозунги и за ръководене на пропаганда. На самия Екарт му липсвали качества на водач, обаче такива способности той съзирал в Адолф Хитлер и до самата си смърт през 1923 година той си останал, след Хитлер, най-влиятелният човек в съвещанията на партийното ръководство.

Гьоринг донесъл за партията през 1922 година своя престиж на знаменит летец, награден с кръста „За военна заслуга” - най-високото отличие за храброст, дадено през време на войната само на 72 души. Той бе командвал прословутата въздушна ескадра на барон фон Рихтховен, след смъртта на нейния знаменит основател. Гьоринг също така е допринесъл за разширяване дейността на новата партия в един нов обществен слой.

Рудолф Хес, друг знаменит летец, също така постъпил в редовете на партията все по онова време. Неговият мълчалив, сдържан и лоялен характер скоро му спечелил доверието на Хитлер. Тяхното близко приятелство и до ден днешен си остава неизменно.

Скоро към партията се присъединил и Макс Аман, служил на фронта в полка на Хитлер като старши подофицер. Като човек с търговско образование, на него било възложено финансовото ръководство на партийния вестник „Фьолкишер Беобахтер”, сега официален орган на партията и вестникът с най-голям тираж в Германия. По онова време „Фьолкишер Беобахтер” бил неизвестен седмичен вестник в Мюнхен. Партията го откупила и го направила свой партиен орган. Необходимите парични средства за издръжката на вестника били събирани с помощта на генерал Еп от по-състоятелните

съмишленици на движението. Необходимата сума за откупване на вестника била заета от Ернст Хенфщенгл. Тъй като майка му била американка, той бил учил в университета Харвард и владеел английски отлично. Поради това, а също така и като човек, отлично запознат с външния свят, Хенфщенгл скоро се оформил като специалистът на партията по чуждата пропаганда. Като отличен пианист той скоро станал близък приятел на Хитлер и често му свирел Вагнерова музика до късно през нощта.

Д-р фон Шойбнер Рихтер, един загадъчен немец от Русия, поддържал връзката между Хитлер и руските белогвардейци, емигранти в Германия, привличани от антикомунистическата партийна пропаганда. Той станал скоро един от ценните съветници на партията.

Алфред Розенберг, друг немец от Русия, от балтийските области, станал най-енергичният автор на партийни противоеврейски и противокомунистически книги и брошури. Разбиранията на Розенберг за германците като народ, предопределен да управлява света поради своята северняшка кръв, обогати политическата конституция на партията с една философска теория.

Твърде виден член на партията бил й Грегор Щрасер, красноречив оратор, внушителна фигура. Впоследствие той пристъпил към разширяването на партията в Северна Германия и както изглежда, трябва да се е стремял да стане неин водач.

Такива бяха хората, които започнаха да се събират около Хитлер. Някои от тях вече са изчезнали от ръководството на националсоциалистическото движение. Рьом и Щрасер бяха разстреляни при партийната „чистка" на 30 юни 1934 година. Обаче повечето от най-ранните сподвижници на Хитлер се издигнаха заедно с него до висините и макар да им липсваше специална подготовка, винаги са изпълнявали своите управнически задължения с успех, доказателство за което са резултатите.

Още от първите дни след основаването на партията, похватите на Хитлер почиваха върху две основни убеждения:

1) Същественото значение на личното водачество и
2) Стихийната сила на пропагандата, насочвана така, че да действа повече върху чувствата и предразсъдъците, отколкото върху разума.

Като войник на фронта Хитлер се беше запознал с ефикасността на английската военна пропаганда. От нея той бе научил две правила: простота на твърдението и непрестанно повтаряне на едни и същи идеи.

Знамето и значката на партията бяха избрани лично от Хитлер. Той взе черно-бяло-червеното знаме на старата Кайзерова Германия и ги употреби в ново съотношение, за да подчертае, че се стреми към съвършено ново държавно устройство. Послужи си в широки размери и с червения цвят, за да подмами или пък да съперничи на социалистите - за него нямаше значение за коя от тези две цели, стига само да обърне, да привлече тяхното внимание. След това върху бяло кръгло поле възприе новата емблема - черният пречупен кръст. Тази емблема имаше националистическо значение, тъй като на времето бе възприета от „Свободните стрелци" на балтийските войски - немски партизански отреди, които след като се бяха сражавали срещу

болшевишките армии, бяха съдействали за потушаването на комунистическия бунт в Северна Германия.

Хитлер разбра, че ако разчита на полицията да покровителства неговите събрания, то те ще бъдат навсякъде закривани в името на обществения ред. По тая причина той организира своя собствена охрана и скоро й даде името „Щурмови отряди". Щурмоваците имаха заповед да се справят незабавно и най-енергично с всички смутители, защото Хитлер знаеше, че енергичното потушаване на евентуалната, опозиция ще засили престижа му сред оная част от неговите слушатели, които са безразлични към двата противни лагера и който той искаше най-вече да спечели на своя страна.

Щурмоваците бяха използвани освен това за нахлуване във враждебни червени области и за устройване там на публични събрания, напук на застрашителното държане на тълпите. Всеки подобен опит завършваше с ожесточени сбивания. Веднъж Хитлер пое ръководството на едно нападение срещу митинг. Социалистическият оратор бе набит жестоко, а Хитлер бе осъден на четири месеца затвор. Това още повече прослави името му сред националистическите кръгове.

Щом като паричните средства на партията се увеличиха, Хитлер установи всеизвестния вече партиен обред - шествия с безброй знамена, музика и патриотични песни, за да прави впечатление на тълпите.

Чужденците, когато слушат Хитлер на публични събрания, понякога заявяват, че в речите му не намират нищо друго, освен шум и ярост. Те го слушат само като оратор и гледат повече на външната форма, от колкото на смисъла на неговото слово. Настроението на слушателите му, обаче, винаги е било и все още продължава да бъде съвършено различно и те не споделят това мнение. Хитлер въздейства с разпаленост, а не с академическо съвършенство върху сърцата на своите слушатели, преизпълнени от съзнанието за извършената спрямо Германия неправда, за националното унижение и със страстния копнеж за по-добри дни.

През първите няколко години след основаването на партията, напредъкът беше труден, условията неблагоприятни. През март 1920 година, един месец след обнародването на програмата, блесна лъч на надежда, но за кратко време.

Група националисти, поддържани от няколко отреди „Свободни стрелци", участвали във войната срещу болшевиките в балтийските държавици, свалиха внезапно германското правителство в Берлин с държавен преврат и поставиха ново правителство начело с д-р Кап.

Хитлер и Екарт заминаха със самолет за Берлин и се опитаха да влязат във връзка с противниците на съществуващото управление. Социалдемократическото правителство, обаче, не беше капитулирало, а само се бе оттеглило във Ваймар и оттам организира всеобща стачка срещу узурпаторите. Изправени пред общо спиране на всички обществени служби, на новите управници не им остана нищо друго, освен да се оттеглят безславно от Берлин.

Във финансово отношение съществуването на партията през първите няколко години беше извънредно трудно. Когато Хитлер се отказа от своята заплата като

войник, за да се посвети изцяло на партията, той се самоосъди доброволно за няколко години на крайна немотия и често биваше принуден да прекарва нощта в чакалнята на някоя мюнхенска гара, поради липса на възможност да плаща за легло. Членовете на партията със служба и заплата го канеха подред на обяд или на вечеря. Дори през 1923 година, когато един приятел му подарил палто, очите на Хитлер се изпълнили със сълзи.

Би могло да се очаква богати германци на драго сърце да подпомагат водача на едно противокомунистичееко движение, обаче те всъщност давали твърде малко по простата причина, че в Германия имало голям брой подобни политически организации, и нищо още не давало да се разбере, че националсоциалистическата партия е най-добрата карта, върху която да залагат.

В самия Мюнхен имало няколко други националистически групировки, ръководени от хора с по-голяма репутация от Хитлер. На тях им е липсвала, обаче, неговата неуморна енергия и геният му за говорене на тълпите. По брой баварската социалдемократическа партия е била по-силна от Хитлеровата партия и то до такава степен, че нейните водачи никак не си давали труд да организират контрапропаганда. Те си дали сметка за обаянието на Хитлер върху народните маси едва когато било станало вече твърде късно.

Баварската столица стана, люлка на националсоциалистическата партия по-скоро по една случайност, отколкото по избор. Обстоятелството, че щабът на Хитлеровия полк се намираше в Мюнхен, стана причина Хитлер да се върне след войната в тоя град, пригоден най-добре измежду всички германски градове да стане огнище на националистическо движение.

Ако Хитлер след войната се бе установил в Берлин, то той би се намирал пред очите на централното правителство, и неговото движение може би щеше да бъде смазано още в своето зачатие. Освен това, жилавите пруски комунисти в Берлин се бяха борили срещу него по ожесточено, отколкото баварските комунисти. При това, Мюнхен беше втората столица на Германия и един политически успех, извоюван там, не би могъл да бъде пренебрегнат като някаква незначителна провинциална проява.

Планът на Хитлер за разширението на партията бил твърде прост. Той си поставил за цел да създаде в Мюнхен своя непревземаема крепост, преди да се разпростре извън този град.

За него качеството е било по-важно от броя на привържениците му. Той беше уверен, че ако си създаде фаланга, съставена от способни, смели и благонадеждни хора, масовата подкрепа, необходима за спечелване на изборите, ще дойде от само себе си. За нето най-важното било партийната машина; а за общественото мнение малко искал да знае. За да разпали тълпите, неговото собствено красноречие- му било предостатъчно, но за да се подготви да вземе в свои ръце властта над цяла Германия, той имал нужда от подкрепата на сътрудници е доказани способности и смелост.

Хитлер допускал основаването на нови клонове само в ония градове, където съмишлениците признават властта на главната квартира в Мюнхен безпрекословно. Колкото силно и да било искането за местна националсоциалистическа организация. Хитлер забранявал всякакво разширение на партията в градове, където няма на

разположение достатъчен брой крайно енергични и благонадеждни хора, на които може да се разчита. За него дисциплината имала много по-голямо значение от интелигентността.

Заповедите на Фюрера, както тогава, така и днес, са безпрекословни. Неговите помощници, всеки в своята област, разполагат със също такава абсолютна власт. По всички въпроси, засягащи партийните доктрини, Хитлер се произнася с авторитета на папа:

„Преданост към дълга в долните редове, авторитет в по-горните редове" - ето системата, която направи Хитлер диктатор на Германия.

Адолф Хитлер през 1923 г.

Глава IV

Първоначални Превратности

Когато започна да записва младежи в своята партия и да ги облича в кафяви ризи, за да ги използва като пазители на реда на събранията, Хитлер се натъкна на известни различия между собственото му мнение и мнението на някои други членове на партийната управа. Тези различия бяха ликвидирани едва когато капитан Рьом и неговите привърженици бяха екзекутирани в края на месец юни 1934 година.

Ернст Рьом беше едър, шумен и свадлив ловец на щастие в живота, надарен с организаторски гений, но със скандален частен живот. Той беше натоварен със задачата да обучава по-младите и по-разпалени партизани, привлечени в национал-социалистическото движение от пламенното красноречие на Фюрера.

Според плана на Хитлер, тези „Щурмови отреди" трябвало да служат като охрана и като пазители на реда в събранията, а също и да представляват внушителна декорация, която да импонира на слушателите.

Рьом и неговите събратя-офицери искали, напротив, да превърнат отредите в прикрита военна сила, нещо като запас и допълнение на Райхсвера, ограничен тогава от Версайския договор на 100 хиляди души.

Германия беше до голяма степен разоръжена от Международната военна контролна комисия. Въпреки това, големи количества оръжие, най-вече пушки и картечници, са били укрити от окото на съглашенските офицери-контрольори. На капитан Рьом и на неговите приятели им се виждало съвършено естествено това укрито оръжие да бъде употребено за тайното обучаване на щурмовите отреди, в каквито първоначалните Хитлерови антикомунистически пазители на реда се бяха превърнали. Зад този план се криела смътната идея Версайският договор да бъде отхвърлен един ден с военна сила, или пък берлинското правителство да бъде свалено с въоръжен бунт.

Хитлер се обявил против този план за превръщане на неговите младежи в прикрити войници. Той сигурно си е давал сметка, че като последица от този проект, неговите отреди ще се изплъзнат от авторитета му и ще попаднат под властта на войсковите началници. Той се обявил срещу милитаризацията на щурмовите отреди с аргумента, че едно военно обучение по един ден в седмицата, по доброволческата система, без наказание за проявено нехайство, не е достатъчно за създаването на добри войници.

Що се отнася до другия план - щурмовите отреди да бъдат използвани за извършването на държавен преврат, Хитлер твърдял, че властта в Германия може да бъде спечелена само с мирни средства. Превратът на д-р Кап доказа, както заявявал той, че въоръжената революция е осъдена на неуспех.

Ето защо според него политическата агитация си оставала единственото ефикасно средство. Хитлер превъзмогна упоритата позиция на Рьом и настоя щурмовите отреди да не бъдат употребявани за никаква друга цел.

Опитът през 1923 година доказа колко безполезни са всички насилствени начини на действие. На 1 май по настояване на Рьом и с неговата подкрепа, Хитлер въоръжи две хиляди щурмоваци с цел да разтури първомайските демонстрации на социалдемократите и комунистите. Генерал фон Лосов, командир на баварската дивизия от Райхсвера, бързо осуети тоя план, като изпрати войски да обкръжат „Кафявите ризи" и да конфискуват пушките им.

Унижението от тоя неуспех спъна за известно време усърдието на Хитлер и той прекара цялото лято на 1923 година в Берхтесгаден, където наскоро се беше сдобил с една планинска хижа. Тогава именно той започна да пише „корана" на националсоциалистическото движение, обнародван четири години по-късно под заглавие „Моята борба".

В края на лятото, обаче, политическото положение в Германия стана тъй трагично, че Хитлер бе принуден да се впусне внезапно в нова усилена борба.

В Германия беше настъпила катастрофална инфлация, предизвикана от усилията на германското правителство да финансира пасивната съпротива срещу френската окупация в Рурската област. Банкноти, определени доходи, ценни книжа, ипотеки - всичко се обезценяваше почти за една нощ. Най-внимателните и най-консервативни спестители бяха първи разорени. През ноември 1923 година равностойността на една златна марка достигна до 1 000 000 000 книжни марки.

Това катастрофално положение доведе на власт едно ново правителство, решено да приеме френските условия за прекратяване на окупацията в Рур.

В очите на Хитлер това означаваше предателство спрямо Германия. Той се завърна спешно от Берхтесгаден в Мюнхен и свика на съвещание не само ръководството на своята партия, но и централните бюра на други националистически организации, чиято програма предвиждаше съвместни действия. В пламенна реч той очерта опасността, пред която е изправена страната, и убеди другите организации да се обединят за съвместно действие. На 26 септември 1923 година бе образувана „Германската борческа лига", а Хитлер бе избран за неин шеф. По тоя начин неговият авторитет и силите, с които разполагаше, значително нараснаха.

Мисълта за капитулация пред френския натиск в Рурската област беше тъй ненавистна за патриотическото германско обществено мнение, че дори и баварското правителство и Райхсверът започнаха да обмислят поход срещу Берлин. Едва бяха изминали дванадесет месеца от успешния „поход срещу Рим" на Мусолини. Мнозина германци започнаха да смятат, че трябва да се действува със силна ръка и започнаха да признават ползата за Италия от похода на Мусолини.

Към тия германци спадаше и Густав фон Кар, председател на баварската областна администрация. Той обсъди с генерал фон Лосов, командир на баварската дивизия от Райхсвера, план за превръщането на Мюнхен в изходна точка на едно движение, насочено срещу централното правителство.

Хитлер подкрепи с всички сили този план. На него все още не му беше ясно с какво управление; ще замени правителството на Щреземан. Някои от неговите

сподвижници бяха монархисти, други - партизани на диктатурата. Той самият бе партизанин на републиканския режим. Той смяташе за по-важно да се измени не толкова формата на управлението, колкото духа на това управление. По това време Хитлер се беше вече сближил с генерал Ерих фон Лудендорф, един от героите от войната, заселен край Мюнхен. Интересно е да се отбележи, че Лудендорф бе дал по-рано своята подкрепа на превратa, извършен от д-р Кап. Хитлер се надяваше, че репутацията на генерал фон Лудендорф в страната ще парализира съпротивата на Райхсвера и ще улесни мюнхенското правителство да се наложи на берлинското правителство. Постигне ли се това веднъж, той беше уверен, че ще успее да влее духа на националсоциализма в новото национално правителство, каквато и форма да има то.

Фон Кар и фон Лосов, обаче, не бяха хора родени за бунтовници. Те се колебаеха и зачакаха да получат известия за подобни националсоциалистически движения в други части на Германия, за да имат поне 51% увереност в успеха.

Хитлер следеше с нетърпение тяхната слабост и нерешителност. Той реши да ги постави пред свършен факт. Това негово начинание го доведе до единствения голям неуспех в кариерата му.

Планът на Хитлер беше прост. Фон Кар и фон Лосов щяха да говорят пред голям митинг вечерта на 8 ноември. Той реши да се възползва от този случай и да ги принуди с изненада да се присъединят към него в бунта срещу централното правителство.

Няколкостотин щурмоваци бяха тайно мобилизирани и въоръжени. С тях Хитлер обкръжи залата, след като предварително бе взел мерки да се обезпечи неутралитета на полицията, сред чиито по-висши офицери неговото движение имаше тайни съмишленици.

Три хиляди баварци бяха насядали в Бюргербройкелер тая вечер и слушаха речта на свои главен държавен комисар, фон Кар, чиито приятели бяха започнали вече да го наричат „Бисмарк на юга”. Внезапно в 8:45 часа, откъм входа се зачу шум. Адолф Хитлер се вмъкна в полутъмната претъпкана зала, последван от щурмоваци в кафяви ризи, въоръжени с автоматични пистолети и карабини. Щурмоваците веднага поставиха една картечница на входа и я насочиха към изненаданите слушатели.

Тези неочаквани и заплашителни приготовления накараха оратора фон Кар и неговите три хиляди слушатели да замлъкнат от смайване. Използвайки тая мигновена тишина, Хитлер бързо се изкачи на ниската платформа в дъното на залата, извади револвер от джоба си и даде изстрел в тавана. Дупката от тоя куршум и днес още личи, оградена от боядисания впоследствие около нея пречупен кръст. След това Хитлер се провикна:

- Националната революция започна. Залата е обградена от 600 въоръжени мъже. Никой няма право да излиза навън. Ако се появи безредие, ще поставя една картечница в галерията. Райхсверът и полицията са на наша страна. Баварското правителство е свалено. Централното правителство е свалено. Ще бъде образувано временно правителство. Казармите на Райхсвера и на полицията са завзети.

Обстоятелството, че нито един от намиращите се в залата три хиляди слушатели нито за миг не се усъмни в истинността на това съобщение, е доказателство до каква

степен вътрешнополитическото положение в Германия е било объркано и неясно. Хитлер беше пълен господар на положението. Фон Кар, шеф на баварското правителство, генерал фон Лосов, командир на баварския Райхсвер и полковник фон Хайсер, началник на баварската полиция - най-видните лица около Хитлер на трибуната, веднага се подчиниха, когато той им заповяда да напуснат залата заедно с него, придружени от щурмоваци, и да се оттеглят на съвещание в една съседна стая. Лосов след това твърдеше, че се подчинил само, за да печели време и че бил прошепнал на двамата си другари: „Правете се, че сте съгласни с него”.

Щом внушителната фигура на Хитлер изчезна от залата, сред публиката настана вълнение. За да остане господар на положението, Гьоринг скочи на подиума и викна:

- Това, което видяхте преди малко, не е безразсъдна лудост, а началото на националното възраждане. Берлинското и мюнхенското правителство са свалени. В тоя момент се създава новото правителство. Във всеки случай - добави той със свойствената си шеговитост, - вие ще си имате своята бира и няма защо да се тревожите.

В това време Хитлер отведе тримата си пленници в една малка трапезария, дълга около тридесет метра, недалеч от входа на бирарията. „Никой не може да излезе жив оттук без моя заповед!” - бяха първите му думи. Въоръжени щурмоваци застанаха на пост при входа. Хитлер беше все още с револвер и макар да уверяваше фон Кар, че никаква опасност не го застрашава, той все пак изложи своя план със заплашителна забележка: „В револвера има пет патрона - четири за предатели и един за мене, ако работите се объркат”. След тия думи, той се провъзгласи за шеф на националното правителство, фон Лосов обяви за министър на войната, Зайсер за министър на вътрешните работи, фон Кар за регент на Бавария.

Докато тримата все още продължаваха да се колебаят, Хитлер бързо се върна в залата и оповести, че до прочистването на Германия от нейните опропастители, той поема шефството на временното правителство. Публиката му устройва бурни овации. След това той се връща повторно при своите нерешителни другари и ги моли да се съгласят с неговия план. В този момент на сцената се явява един мощен съюзник на Хитлер. Той бил изпратил човек да доведе генерал Лудендорф и побърза да му предложи върховното командване на германската армия. Макар и да остана не по-малко изненадан от акцията на Хитлер, отколкото останалите трима души, генерал Лудендорф заяви, че неговите родолюбиви чувства не му позволяват да отхвърли подобно предложение. Личността и престижът на Лудендорф изиграха решителна роля и тримата по-слаби духом мъже последваха неговия пример.

По този начин революцията в Германия започна и бе съставено ново правителство, макар още малцина извън Бюргербройкелер да знаеха нещо за станалото.

Щом митингът привърши, Хитлер незабавно пусна фон Кар и фон Лосов да си вървят, а сам той побърза да провери дали неговите въоръжени щурмоваци пристигат от селата край Мюнхен. Часът бе 10:30 вечерта. Той очакваше хората, назначени от него за министри, да започнат веднага да обмислят планове, за да направят преврата ефикасен.

Новината се пръсна из града. По улиците избухна възторг. Във всеки случай, населението на Мюнхен застана на страната на Хитлер. Водачите на социалистическата партия бяха освиркани или задържани като заложници.

Обаче Кар, Лосов и Зайсер, веднага щом се изплъзнаха от магнетическото присъствие на Хитлер и Лудендорф, започнаха да се разколебават. Те се посъветваха по телефона с други ръководни личности в Бавария. Тези среди се изказваха много остро пред неволните сътрудници на Хитлер срещу какъвто и да било опит да се потъпче конституцията на Германия, над която те се бяха клели.

Но имаше и нещо много по-лошо - Райхсверът не беше минал на страната на революционерите. Под заповедите на някои от помощниците на фон Лосов, той бе започнал да заема стратегическите точки в центъра на града.

Фон Кар и фон Лосов скоро решиха да се откажат от клетвата си, дадена пред Хитлер. Те разлепиха по улиците на Мюнхен едно набързо напечатано съобщение, че тяхното присъединяване към революционното движение е било изтръгнато с насилие. Същевременно заповядаха националсоциалистическата партия да бъде разтурена. Освен това, влязоха в телеграфна връзка с правителството в Берлин и оттам им заявиха, че главнокомандващият, генерал фон Зеект, гарантира за потушаването на бунта.

Утрото на 9 ноември - тази дата се превърна впоследствие в една от най-тържествените годишнини на националсоциалистическото движение - завари революционерите в твърде тежко положение и то с всеки изминат час все повече се влошаваше.

Хитлер по това време беше събрал вече няколко хиляди щурмоваци и ги беше разпределил под своите заповеди из предградията на Мюнхен. Щурмоваците бяха въоръжени с пушки и дори с картечници, поставени върху мотоциклети. Бирарията Бюргербройкелер бе превърната в главна квартира на революционерите.

Опитите на щурмовите отреди да завземат през нощта някои държавни сгради бяха пропаднали, а от войските само кадетите от Пехотната школа се присъединиха към Хитлер. Във всеки случай, капитан Рьом с известен брой щурмовaци бе успял да завземе щаба на дивизията в Мюнхен.

Единствената надежда за успех оставаше сега в приятелски настроеното население на града, което да подкрепи движението. Направено бе смело предложение да се предприеме шествие из улиците на града с пропагандна цел от страна на щурмовите отреди, начело с всички националсоциалистически водачи и със знамената с пречупения кръст.

Ще открие ли Райхсверът огън срещу тая манифестация? - Не, ако генерал Лудендорф е с нас! - отговори Хитлер и припомни, че френските войски, изпратени срещу Наполеон при завръщането му от остров Елба, бяха сложили оръжие, щом като той бе пристъпил към тях.

По обяд шествието започна - около три хиляди души, някои от тях въоръжени, мнозина без оръжие. Във всеки случай, беше дадена заповед, пушките да не бъдат пълни. Начело на шествието тръгнаха водачите, петнадесет-двадесет души в една

редица, решени да покажат по тоя начин, че те, противно на комунистическите демонстрации, са готови да изложат собствения си живот. Хитлер, застанал в средата на първата редица, беше облечен в своят прочут дъждобран, с който той оттогава насетне неизменно се явява на всяко събрание на открито. Отдясно на него се намираше генерал Лудендорф, също така в граждански дрехи, а отляво - д-р фон Шойбнер-Рихтер, немецът от Русия. Когато шествието на ближи центъра на града, голям брой граждани започнаха да устройват овации на манифестантите и да се присъединяват към тях. В своя ентусиазъм, гражданите се размесиха в такъв голям брой с шествието, че стана нужда водачите от първата редица да се уловят под ръка, за да не бъдат откъснати един от друг.

Начело на шествието бе носено черно-бяло-червено знаме - старото германско национално знаме. След него следваха две националсоциалистически знамена с пречупения кръст. По-нататък ще предадем разказа на единия от тримата знаменосци.

„В подножието на наклона пред Бюргербройкелер се намира широкият мост Лудвик Брюке на реката Изар. На моста стояха на пост десетина-петнадесет стражари. Когато шествието наближи, полицаите демонстративно напълниха пушките си и се приготвиха за стрелба.

Манифестантите започнаха да пеят националния химн „Дойчланд юбер алес", а някои от тях извикаха: „Не стреляйте! Хитлер и Лудендорф са тук!" Полицаите се разколебаха, сведоха пушките си и се оттеглиха. Шествието мина по моста.

Манифестацията стигна до центъра на Мюнхен без никаква друга съпротива и сред сцени на въодушевено одобрение от страна на народа. Почти по всички прозорци в града бяха окачени националсоциалистически знамена. По всичко изглеждаше, че манифестацията ще се превърне в триумфално шествие. В един часа и пет минути шествието наближи до Одеонсплац - голям площад в центъра на града, от едната страна на който се издига кралският дворец, а от другата - „Фелдхернхале", грамадна сграда във флорентински стил. Тук, в дъното на Театинерщрасе, пътят бе препречен от втори, тънък полицейски кордон. За да избягнат всякакво сблъскване с него, водачите на шествието завиха надясно в Перузащрасе, а след това отново наляво, с цел да се доближат до Одеонсплац по друга една тясна улица - Резиденцщрасе.

Ненадейно се появиха нови полицаи в края и на тази улица под командата на един офицер, убит след това в последната престрелка. Зад тях се намираше блиндиран автомобил с картечници."

Улрих Граф, един от близките сътрудници на Хитлер, изтича напред и посочи към Лудендорф. „Нима ще стреляте срещу своя генерал?" - викна той. И тук полицаите се разколебаха, обаче зад тях се появиха нови полицаи да препречат пътя. В този момент се чу изстрел, даден - според манифестантите - от полицията. Последва залп от карабините на полицаите. Гражданите, присъединили се към манифестацията, се разбягаха да потърсят убежище в близките къщи и в съседните улици. Щурмоваците залегнаха и някои от тях откриха огън в отговор на залпа. За няколко мига всичко свърши, обаче четиринадесет манифестанти и четирима полицаи паднаха убити. Четиринадесетте избити националсоциалисти, заедно с още двама, убити при една престрелка пред щаба на дивизията, сега почиват в разкошна гробница на площад

Кьонигсплац в Мюнхен и всяка година, в деня на тяхната смърт, всички живи още участници в манифестацията се нареждат в същия ред и предприемат тържествено поклонение пред техния гроб. Всички носят „Ордена, на кръвта", раздаден впоследствие на всички участвали в този бунт.

Кървавата развръзка на 9 ноември 1923 г.

Фон Шойбнер-Рихтер, руският монархист, който вървеше под ръка с Хитлер, беше в числото на убитите. При падането си той бе повлякъл Хитлер надолу и му бе изкълчил рамото. Гьоринг бе ранен тежко и бе пропълзял зад един от бронзовите лъвове пред двореца на Одеонсплац, за да се укрие от куршумите. Двамата пострадали водачи - Хитлер и Гьоринг - бяха прибрани от приятели и отнесени бързо с автомобил. Гьоринг избяга в Австрия и оттам в Италия, а Хитлер се укри във вилата на Хенфщенгл в Уфинг на езерото Щарнберг недалеч от Мюнхен, където три дни по-късно бе арестуван от силно полицейско поделение. Лудендорф, за когото първоначално бяха помислили, че е убит, бе продължил да крачи изпъчено сред стрелящите полицаи, но бе арестуван и след това освободен под честна дума.

Историята е пълна със странни повторения. На 9 ноември, сто двадесет и четири години преди това, е бил извършен прочутият държавен преврат на 18 Брюмер, при който друг един бъдещ диктатор направил опит да загреби властта по същия начин. „Малкият капорал" на бъдещата френска империя имал по-голям успех от водача на Третия райх, обаче неговото нападение срещу Съвета на петстотинте в Сен Клу е било извършено при също такава бъркотия, както бунтът в Мюнхен през 1923 година.

Колко голяма е била бъркотията се вижда ясно от разказа на един очевидец, един от тримата знаменосци, който се е движел начело на манифестацията, и ми описа лично как се е разиграла цялата сцена.

„Бях се записал в щурмовите отреди около два месеца преди това - разказа ми той. - Рано сутринта на 8 ноември получих нареждане у дома да отида веднага в една частна къща в Мюнхен. Отидох на посочения адрес - едно подземие. Там се оказа склад на пушки. Предадоха ни пушките, на мене и на моите другари, а след това бяхме

изпратени в Бюргербройкелер, Беше станало 8 часа вечерта. Някои от нас бяхме изпратени из града да арестуваме част от общинските съветници и да ги задържим като заложници. Докарахме заложниците в Бюргербройкелер и останахме там през цялата нощ и на следния ден до обяд. След това получихме заповед да се строим пред сградата, за да вземем участие в манифестация из града. Пушките ни бяха празни, носехме ги през рамо на ремък. Дадоха ми да нося едно от двете знамена с пречупения кръст. След инцидента на моста Лудвик Брюке, където полицаите ни пуснаха да минем, стана ясно, че целият Мюнхен е с нас. Хиляди граждани се присъединиха към нас, Улиците бяха препълнени с хора, всички ни устройваха овации. Нашата манифестация едва си пробиваше път сред тълпата. Навсякъде бяха окачени знамена с пречупения кръст. Ние знаехме, че националсоциалистите в други градове са вече предупредени да бъдат готови да се присъединят към нас в похода срещу Берлин. Аз бях е впечатлението, че ни чака сигурна победа. Разбрахме, че тръгваме към щаба на дивизията в центъра на града, завзет през нощта от капитан Рьом и неговите хора. Аз бях във втората редица, зад самия Хитлер, Лудендорф и редица други водачи, заловени под ръка, за да не бъдат откъснати в навалицата, един от друг. Когато навлязохме в тясната улица Резиденцщрасе, пред нас внезапно се появи полиция. Даден бе един изстрел, последван незабавно от стрелба и от двете страни. Човекът до мене бе ударен от куршум в главата. Кръв шурна от него и ме опръска цял. Аз се хвърлих на земята, снех карабината от рамото си и дадох един изстрел. От всички страни се чуха викове: „Спрете стрелбата!" Всички се втурнаха да се укриват. Аз бързо се отправих с моето знаме към „Прайзинг палас" на улица Резиденцщрасе, по-рано жилище на богато мюнхенско семейство, а сега ресторант. Когато погледнах през прозореца, по цялата улица лежаха човешки тела. Стори ми се, че между тях се намира и генерал Лудендорф. Всички твърдяха, че генералът бил убит. Тогава някой извика на нас, в „Прайзинг палас", да излезем на улицата да помогнем в пренасянето на ранените.

Аз попитах един офицер от щурмовите отреди какво да правя със знамето. Той ми каза да го оставя в къщата. След като пренесохме всички ранени в съседните къщи, друг от нашите офицери изтича и каза на неколцина от нас: Тичайте колкото можете по-бързо към моста Лудвик Брюке и го задръжте до последния човек, ако полицията се опита да настъпи към Бюргербройкелер. Полицията иска да залови архивите на партията.

Десетина души изтичаха по улиците, до моста. Аз бях целият опръскан с кръв от убития до мене човек. Няколко души от една болнична кола помислиха, че съм ранен и се опитаха да ме спрат. Стигнахме до моста и заехме позиция, обаче никаква полиция не се появи. Един-два часа след това получихме известие от Бюргербройкелер, че архивите на партията са вече отнесени на сигурно, безопасно място.

Върнахме се в Бюргербройкелер. Дадоха ни да се нахраним. След това ни заповядаха да натоварим заложниците в един камион й да ги изведем навън от Мюнхен. Всички заложници бяха извънредно бледи, сигурно смятаха, че ще ги водим да бъдат избити. На няколко километра извън града камионът спря в една гора. Бе им заповядано да слязат от колата. След това ги отведоха в гората. Този път те вече бяха напълно убедени, че е настъпил последният им час. Оказа се, обаче, че нашият офицер е искал да им вземе дрехите, за да може някои от нашите хора да се завърнат по домовете си в Мюнхен, без да рискуват да бъдат арестувани, ако се появяват по улиците в своите униформи.

Аз не си смених униформата с дрехи от заложниците и отидох е камиона до един отдалечен хан по междуселско шосе на около двадесет километра от Мюнхен. Там заварих насъбрани няколко наши съпартийци. Всички смятахме, че полицията ще дойде да ни арестува, затова решихме да се браним до последния човек. Поставихме часовои пред хана. Когато се стъмни, дойде и моят ред да постъпя на стража. Трябваше да дам изстрел, ако пристигне автомобил. Това щеше да бъде сигнал за защитниците вътре да открият огън през прозорците на хана.

Нищо не се случи, и на сутринта поисках разрешение да се завърна у дома си в Мюнхен. Отидох до най-близката гара и се качих на влак. Когато пристигнах в града, отидох си пеш до дома с униформата, цялата потънала в кръв. Преживях нещо най-необикновено, тъй като народът по улиците ме приветстваше и ме тупаха по рамото. Офицери от Райхсвера в униформа ми отдаваха чест. Макар нашият опит да бе пропаднал, популярността на нашата партия в Мюнхен бе останала непокътната.

Няколко дни след това бях извикан в полицията. Разпитаха ме подробно за моето участие в бунта. Разправих им точно всичко, което бях извършил. Арестуваха ме и ме изпратиха в затвора в Ландсберг. Знамето, оставено от мен в „Прайзинг палас" беше изчезнало, когато го потърсих. Няколко години след това го намерих в къщата на един мюнхенски лекар, тогава вече покойник. Очевидно, той го е бил отнесъл навремето със себе си".

По този начин завърши станалият вече исторически бунт в Мюнхен на 9 ноември 1923 година. Една „шепа съчми" бяха осуетили плана за завземане на властта в Германия. Тогава изглеждаше, като че ли националсоциалистическото движение може да бъде отписано като съвършено пропаднало.

Външният свят си взе само бегла бележка от цялата тая случка. В очите на чужденците престрелката пред „Фелдхернхале" не изглеждаше да има някакво по-голямо значение от многобройните политически схватки по улиците - обикновено явление в Германия в ония дни.

Тази престрелка, обаче, допринесе твърде много за по-сетнешния развой на германската история. Залпът на полицията даде възможност на Хитлер да разбере, че макар подкладката на националсоциализма да се разпространяваше сред народа с голяма бързина, все пак моментът не беше назрял за действие. Или както Хитлер бе писал на Гьоринг, след като дойде на власт: „Ние действахме тогава от крайна нужда, обаче Провидението постъпи твърде мъдро като отказа да увенчае опита ни с успех".

- Аз следвах примера на Мусолини твърде отблизо - каза ми канцлерът дванадесет години след това събитие. - Аз очаквах мюнхенският бунт да означава началото на един „поход срещу Берлин", и по тоя начин да се доберем направо до властта. От нашия неуспех извлякох урока, че всяка страна трябва да развие собствени начини и средства за възраждане.

Като хвърлим сега поглед назад върху странната история на националсоциалистическата партия, лесно е да дойдем до заключението, че този бунт е дошъл по един автоматичен и неизбежен начин.

Националсоциалистическата литература, наистина, вече е изградила цяла легенда върху първите години на движението. Тя описва една малка група събратя по вяра, заети в непрестанна победоносна борба срещу злите сили на комунизма. Техният напредък се изтъква в тази литература като непрестанен и правилен. Никъде нищо не се споменава за съмненията и отчаянието, които от време навреме са завладявали дори и най-безстрашните измежду тях, когато на пътя им са се изпречвали страховити препятствия.

До преди десет години нито една безпристрастна преценка върху националсоциалистическата партия не би могла да предскаже на това движение някакъв по-голям успех, отколкото на останалите политически движения в страната, известни под имената „Стоманени шлемове", „Райхсбанер", „Организация Консул", „Младогермански орден" и други, които по разни начини и пътища се бореха за националното възраждане на Германия.

Обаче измежду всички тези течения националсоциалистите бяха най-борческият елемент. Там, където другите отбягваха сблъскванията, те ги търсеха. Дори и в самия свой зачатък, когато бяха най-слаби по брой, те се осмеляваха да нападат най-страшно организираната политическа сила в Германия - комунистите.

Под въздействието на поражението и на неговите последици, голяма част от германските работници бяха станали разпалени комунисти. Правителството от предвоенните дни ги бе отвело до катастрофа. Кайзерът и по-дребните династии, около които патриотичните чувства на народа бяха кристализирали, не бяха спечелили никаква нова слава през време на войната, а бяха избягали позорно от последствията на катастрофата.

Огорчени от сгромолясването на своите стари патриотични идеали, голямата част от по-младите работници очакваха да настанат по-добри дни от възтържествуването на световната революция и на съветския строй, който още не беше се провалил в своите обещания да изгради рай на земята.

По този начин една значителна част от народа беше настроена твърде враждебно спрямо националсоциалистите. Силата на техния страшен антагонизъм укрепваше още повече от обстоятелството, че те бяха съсредоточени в големите индустриални райони.

Берлин, Хамбург и Рейнската област обхващаха грамадни територии - здрави крепости на червените. Портретът на Ленин висеше над тезгяха във всяка бирария или кръчма. Кръстосаните чук и сърп се виждаха нарисувани с тебешир на всяка стъпка.

Върху тези болшевишки крепости се развяваха само червени знамена. В тях бяха укрити грамадни количества оръжие. По-голямата част от мъжкото население беше минало на млади години през военно обучение.

Кой би могъл, в началото на борбата, подета от Хитлер, да си представи чудото извършено от него впоследствие - да спечели на своя страна тия страшни крепости на комунизма в сърцето на Германия? По онова време, напротив, червените изглеждаха като истински господари на страната. Бяха организирани, въоръжени, готови. По времето, когато Хитлер беше още непознат агитатор и говореше едва пред

няколкостотин души в Мюнхен, германските комунисти пълнеха най-големите зали в Берлин и Рур. Техните масови митинги протичаха сред фанатизиран ентусиазъм. Полицията предпазливо се оттегляше настрана, когато застрашителните редици на червените се появяваха по улиците.

По време на изборите за Райхстага през 1928 г., когато национал-социалистическата партия започна да разширява своето влияние и извън Мюнхен, комунистическите гласове в Германия възлизаха на повече от десет на сто от всички избиратели. Ако към тия крайни елементи прибавим и социалдемократите - тяхната опозиция срещу националсоциалистическата доктрина, макар и не толкова буйна, беше не по-малко убедена - ще видим, че близо половината от германския народ се беше наредил с всички сили срещу Хитлер и срещу всичко, за което той се бореше. Мнозинството от останалия народ, пък гледаше на него с равнодушие, презрение или недоверие.

Политическото евангелие, проповядвано от Хитлер, беше тъй крайно и тъй ново, че първоначално мнозина от властниците сметнаха своите интереси за застрашени. Държавните чиновници, а особено по-висшите измежду тях, бяха на страната на републиканското правителство. „Държаха се с две ръце за кофата с чорбата" - казваше Хитлер за тях.

Другите национални сили имаха свои собствени причини да гледат с недоверие на младите реформатори от Мюнхен, чиято дейност бе започнала да привлича всеобщото внимание. Индустриалците и капиталистите, банкерите и крупните търговци бяха против повечето от социалистическите точки в програмата на националсоциалистите, а най-вече против намерението им да национализират тръстовете и търговията на едро. А земевладелците и земеделците не се доверяваха на новото течение, тъй като не виждаха в неговата програма нищо по отношение на своите нужди и интереси. Хитлер и неговите сподвижници трябваше да се борят срещу отделните касти и социалните предразсъдъци, които в предвоенна Германия бяха по-силни дори отколкото в Англия. Пълното изчезване на всички тези различия представлява един от най-изумителните резултати от победата на националсоциалистите, защото в никоя друга страна не е отдавано толкова голямо значение на „разстоянията" - на разстоянията между отделните класи - както в Германия до преди идването на Хитлер на власт.

Аристокрацията, включително ония с „фон" пред името си, представляваха една част от народа, изолирана в социално отношение. Тя странеше от търговското съсловие, а изключение допущаше само за много богатите индустриалци. Офицерската класа също така живееше изолирано и представляваше нещо като поделение на аристокрацията.

В буржоазното съсловие, пък правеха рязка разлика между ония с „академическо образование" - в университет или висша школа - и останалите, без подобно образование. Само младежите с академическо образование имаха право да постъпват във военните училища и да учат там една година като „доброволци", на свои собствени разноски, като по този начин си извоюваха правото да станат „запасни офицери". И работническата класа беше подразделена на отделни степени, рязко очертани една от друга. Така например полицай или телеграфо-пощенски чиновник се смяташе за нещо по-горно от занаятчия. Специализираните работници, пък гледаха отвисоко на простите работници.

Всички тези класови прегради представляваха пречки по пътя на Хитлер към властта. Дълго време, след като вече бе станал най-видният политически водач на Германия, старият председател на републиката Хинденбург имаше обичай да казва за него с презрение „ефрейтора". Хитлер беше човек със скромно потекло, нямаше дори - и германско поданство, нямаше никаква диплома за академическо образование, нямаше никакви социални връзки, нито мощна финансова подкрепа зад гърба си. Въпреки това, въоръжен с вярата, способна да отмества планини, той си постави за цел да стане управник на Германия и успя.

Никога и ничие постоянство не е било поставяно на такова тежко изпитание, както след пропадането на мюнхенския бунт. Неговите водачи попаднаха в затвора или избягаха в чужбина. Организацията и нейната униформа бяха забранени със закон. По всичко изглеждаше, че за националсоциалисти никога вече нищо няма да се чуе.

Хитлер, арестуван във вилата на Хенфщенгл три дни след бунта, отначало изпадна в най-черно отчаяние. Пред фон Кар и пред останалите, които се бе опитал да спечели насила на своя страна и които го бяха изоставили, той бе заявил, че ако пропадне, ще се самоубие. Мисълта за самоубийство все още не го беше напуснала, когато го отведоха в затвора в Ландсберг да лежи там, докато се насрочи делото му. Той започна да мисли за гладна стачка, подобна на онази, чрез която кметът на град Корк беше сложил край на живота си дванайсет месеца преди това.

Това настроение обаче скоро отмина, тъй като Хитлер разбра, че обвинението в предателство срещу него, Лудендорф, Рьом и останалите, щеше да му послужи като още по-добра платформа за проповядване на националсоциализма.

Делото се превърна в същинска публична дискусия върху национал-социалистическото движение и продължи няколко седмици подред. Още от самото начало стана ясно, че на провинените партийни водачи няма да бъде наложено тежко наказание, макар то да беше станало често явление в републиканска Германия. В бунта бяха замесени голям брой видни лица. Ако се окажеха застрашени, националсоциалистическите водачи биха могли да направят разкрития, пакостна за републиканския режим. Ето защо съдът сметна за по-разумно да прояви великодушие. По време на процеса Хитлер защити твърдо своята кауза, а когато бе направен опит да го представят като тласкан от лична амбиция, той отговори, че единствената титла, към която се стреми, е да го признаят за „разрушителя на комунизма".

- Що се отнася до мене - заяви той пред съда - не желая нищо повече от това да стана барабанчика на Третия райх.

Хитлер бе осъден на пет години затвор в крепостта Ландсберг. Лудендорф, макар и да бе взел участие в бунта, направи опит пред съда да отрече съучастничеството си с Хитлер. От уважение към миналите му заслуги съдът го оправда.

Ако Хитлер бе останал в затвора цели пет години, партията му би загинала. Обаче обаянието на националсоциализма в Германия растеше все повече от ден на ден. Общественото мнение започна да проявява все по-голямо съчувствие към родолюбивите подбуди на Хитлер и поради това наказанието му бе значително съкратено.

Той прекара четири месеца предварителен затвор, а след присъдата лежа само девет месеца при сравнително леки условия. Десетина негови съпартийци бяха заедно с него и си устройваха спортни развлечения в двора на затвора. Самият той бе поставен в удобна стая. Само железните пръчки на прозореца, откъдето се откриваше гледка към голяма част от околността, му напомняха, че се намира в затвор. Позволяваха му да получава книги и вестници, да приема посетители. Неговите почитатели му носеха плодове и цветя, а понякога скриваха сред цветята и бутилки с вино, тъй като по онова време Хитлер още не беше станал въздържател. На рождения му ден неговата стая бе заприличала на „консерватория", както се бяха изразили неговите приятели.

Това оттегляне от света беше твърде необходимо за Хитлер при тогавашното състояние на неговото политическо развитие. То му даде възможност да подложи всички свои планове на преоценка и да ги преустрои. Даде му време да размисли върху своите грешки в миналото.

Останалите националсоциалисти, затворени в Ландсберг, насърчаваха водача си да използва свободното си време в затвора и да напише книга върху своите доктрини. По-голямата част от „Моята борба" бе написана именно в Ландсберг. Ръкописът - той сигурно вече е най-скъпо цененият ръкопис на съвременен автор - бе предаван на фрау Вехщайн, възрастна дама, съпруга на прочутия фабрикант на пиана. Тя гледаше на Хитлер като на свой син и го навестяваше често, привидно, за да смени грамофонните му плочи, а всъщност, за да измъква тайно от затвора написаното от книгата. Съпрузите Вехщайн единствени в цяла Германия се обръщат към Хитлер с прякора „Волф", Това име те употребяваха в разговор по телефона, когато говореха за него и затова Адолф Хитлер си остана за тях Волф.

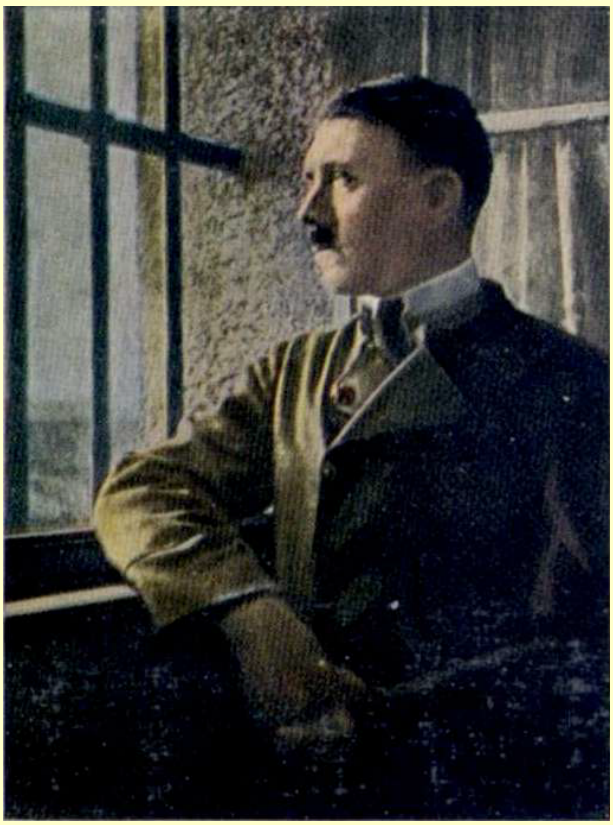

Адолф Хитлер в крепостта-затвор Ландсберг

Отсъствието на Хитлер от водачеството на партията доказа колко необходим е той за националсоциалистическото движение. Лудендорф и Грегор Щрасер се нагърбиха със задачата да държат стегнати редиците на партията, обаче с малък успех. Семето, посеяно от Хитлер, остана в умовете на мнозина, но потокът на неговото красноречие беше необходим, за да му даде живот.

Митинги и пропаганда бяха почти преустановени. Междувременно републиканското правителство бе започнало да печели все по-голяма популярност и власт, като последица от опразването на Рурската област от французите и поради въвеждането на стабилна валута след кошмара на инфлацията.

- Ще ми трябват пет години, след като изляза от затвора, за да сложа ред в партията - каза Хитлер на Рудолф Хес.

Когато го пуснаха от затвора на Коледа през 1924 година, делото му лежеше в развалини. Пари имаше всичко на всичко 700 марки, получени за речта му пред съда, издадена в брошура. Той чувстваше мистична увереност, че за да възстанови националсоциалистическото движение, ще трябва да започне от нищо. Първата му работа след излизането от затвора бе да раздаде своите 700 марки на по-бедните членове на партията. След това, без стотинка в джоба, той започна своята политическа кариера отначало.

Адолф Хитлер след освобождаването
си от крепостта Ландсберг

Когато си припомня миналото, Хитлер често разказва случки от тези дни на тежка борба, когато единственият му капитал е било неговото име. Неговата самоувереност скоро му даде възможност да събере необходимите парични средства. Партията имаше нужда от автомобил. Хитлер нямаше пари дори и за бензин, обаче убеди един свой съмишленик да му даде за няколко часа своята хубава, нова кола. Хитлер се качи в автомобила и отиде в една известна фабрика за коли.

„Партията върви сега много добре - каза той. - Както виждате, имам много хубав автомобил. Наскоро ще ни трябва още един и на мене ми се иска да го купим от вас; Ако ми дадете една кола за изпробване, ще дам поръчката на вас.”

Фабриката му даде исканата кола за изпробване. Хитлер обходи с нея всички онези, които бяха подпомагали по-рано партията с волни дарения, събра известна, сума от тях и заплати първата вноска за автомобила. С нови дарения, събрани след това, той можа да доплати и остатъка.

Тежките дни, обаче, още не бяха изминали. Щастливи са онези, които подпомогнаха Хитлер през тези усилни времена. Хайнрих Хофман беше незначителен фотограф в Мюнхен. Ателието му се намираше недалеч от бюрото на националсоциалистическата партия. Понякога той канеше Хитлер при себе си на чашка кафе. През първите години на своята борба Хитлер не позволяваше да бъде фотографиран. Той смяташе, че интересът към неговата пропаганда ще бъде още по-силен, ако името му бъде известно, а външният му вид остане мистериозен. Когато държеше речи, няколко негови последователи имаха задачата да отстраняват всякакви фотографи и да не им позволяват да правят снимки. Хофман, обаче, се беше сприятелил с Хитлер и затова бе назначен от него за единствен фотограф на национал-социалистическото движение със звучното име „Главен фотожурналист”. Откакто партията дойде на власт, тази концесия се оказа извънредно ценна за Хофман, Изключителното право да проявява снимки за вестниците и пощенски картички го направи милионер. Неговата дребна, четвъртита, широкоплеща фигура с къс врат е винаги на видно място при всички националсоциалистически събрания, винаги в кафява куртка и черни панталони - униформата на щурмовите отреди. Неговата задача е да фотографира своя Фюрер и благодетел от всеки възможен ъгъл. Той пътува навсякъде с личния щаб на Хитлер. Дъщеря му Хени се омъжи за Балдур фон Ширах, водач на Хитлеровата младеж.

Забележително е, че първата снимка на Хитлер е била направена от същия този Хайнрих Хофман, без самия той да е знаел това навремето. Когато войната в Германия била обявена на 2 август 1914 година, Хофман случайно се намирал върху стълбището -на „Фелдхернхале” и направил няколко снимки на възторжената тълпа. Дванадесет години по-късно той преглеждал някои свои снимки, направени в онзи исторически ден. Изведнъж погледът му се спрял на нещо сред тълпата. Той направил увеличение на снимката и я показал на Хитлер.

- Виждате ли на тази снимка някое познато лице? - попитал го той.

Хитлер се навел над снимката и изведнъж се провикнал:

- А! Та това съм аз!

И наистина Хитлер, неизвестен още младеж, се намирал тогава сред тълпата, без да подозира ни най-малко, че събитията от този ден ще го направят по-късно върховен водач на тази страна, в която тогава той е бил само един непознат чужденец.

Два месеца след излизането си от затвора, Хитлер беше в състояние да оповести за втори път основаването на своята „Германска националсоциалистическа

работническа партия". Това събитие стана на 27 февруари 1925 година, в същата бирария Бюргербройкелер, в която той бе направил своя злополучен опит за бунт.

Преустройството на партията даде възможност да бъдат подложени на щателна проверка всички нейни членове, и да се потвърди още веднъж върховният контрол на Хитлер.

Всички предишни членове бяха поканени да отправят ново искане за приемане в партията, нови се приемаха само с одобрението на централната партийна управа в Мюнхен.

Баварското правителство твърде късно се разкая за своята милост спрямо Хитлер и забрани неговите речи. Примерът му бе последван в Прусия и някои други провинциални правителства в Германия. В течение на няколко години Хитлер имаше право да държи речи само в Тюрингия, Вюртемберг, Мекленбург и Брауншвайг. В останалите области той се задоволяваше само да се появява на трибуната. При все това, неговото мълчаливо появяване беше достатъчно да вдъхновява сцени на по-голям ентусиазъм, от който и да било друг политически водач. Защото за отчаяна Германия националсоциалистическото движение дойде като дълго очаквано откровение.

В неговото призоваване към патриотична гордост имаше нещо магическо. Години наред тази голяма страна, след героичната й борба срещу опасностите на войната и изпитанията на блокадата, беше потънала в черно отчаяние. Германците бяха загубили вяра в себе си, в своите водачи, в своите институции. Народът се намираше пред заплахата да остане под вечното финансово робство на репарациите. През повечето време нейните граждани се бяха надявали, че Германия ще излезе от войната като най-могъщата сила в Европа, с големи придобивки в територии и престиж. Вместо това, те попаднаха под произвола на победителите.

Откъснати територии по всички граници, редица унизителни ограничения и контрол - всичко това беше превърнало Германия в затворник и парий сред свободните народи на Европа.

Когато бедственото положение се влоши още повече с френската окупация на Рурската област, когато черни сенегалци крещяха заповеднически на германци й германки, когато инфлацията унищожи спестяванията на германския народ и хвърли милиони германци в незаслужена и непонятна за тях немотия, един нов глас започна да се чува в Германия. Сред тинята на отчаянието блесна нова надежда.

„Германци! Не сте вие виновни - заяви Хитлер - за вашата собствена нищета. Вие сте жертва на международните еврейски банкери и на германците-предатели, които се мъчат да ви направят роби на московската световна революция. Отървете се от тези злини! Изгорете язвата в своето тяло! Елате е мен да изградим отново една мощна Германия!"

Хитлер нямаше нито програма, нито очертана политика, така че нямаше какво да всява раздори между неговите привърженици, Националсоциалистическото движение не беше творческо, то беше един кръстоносен поход срещу евреите и комунистите. Като всеки кръстоносен поход, то беше и мистично, и борческо. Патриотичното чувство на германския народ, след изчезването или обезличаването на старите водачи,

се сплоти около Адолф Хитлер. Със своя безпогрешен инстинкт той удовлетвори склонността на германския народ към паради. Знамена, значки, манифестации в стройни редици - в една страна, която ги обичаше, но ги бе загубила - всичко това спечели сърцата на германците, преди още да бе спечелило умовете им. В стройните редици на щурмовите отреди с техните вдигнати нагоре като гора ръце, макар и все още невъоръжени, и в мъжествения вик „Хайл Хитлер!" германският народ съзря символа на възраждането на мечтаната от него Германия.

Отначало бавно, но непрестанно, възроденатa националсоциалистическа партия започна да расте. В края на първата година нейните членове възлязоха на 27 хиляди души. Една година по-късно, в края на декември 1926 година, те брояха вече 50 хиляди, през декември 1927 - 72 хиляди, а в края на 1928 - 108 хиляди. „Първите 100 хиляди" членове на партията съставляват днес привилегирована класа в Германия. Те носят златна значка, а останалите партийни членове, присъединили се по-късно към партията, след като бяха изминали вече дните на тежката борба, могат да получат такава значка само с цената на изключителни заслуги.

Бързото нарастване на партията се вижда от следните числа, взети от официален източник:

Края на 1929	173 426
Края на 1930	389 000
Края на 1931	806 294
Края на 1932	1 414 975

Когато Хитлер стана канцлер, приемането на нови членове бе преустановено. Приемаха се само младежи, членували преди, това в младежките организации на партията.

Приемането на възрастни в партията сега е истинска привилегия. Богати германци често са заплащали грамадни суми, само за да могат да чуят думите: „Ще ви приемем в партията като изключително благоволение, ако се запишете в срок от 24 часа".

С разрастването на националсоциалистическото движение скоро се почувства нужда от организация в общодържавни размери. Страната бе разделена на 37 области, всяка със свой местен партиен водач, отговорен направо пред Фюрера.

„Завладейте улиците!" - беше лозунгът на Хитлер още от самото начало и скоро снажни младежи в кафяви ризи и черни бричове започнаха да се срещат на всяка крачка, във всеки град и във всяко село. Звънтенето на кутиите за волни дарения стана нещо обикновено за германските уши, а продажбата на „Фьолкишер Беобахтер", благодарение на техните усилия, започна да носи значителни доходи на партията.

Нови партийни организации бяха прибавени към щурмовите отреди. Създадена бе, преди всичко, организацията на отредите „СС" с по-силно подчертан военен характер, е черна униформа, със значка „Мъртвешки череп" и с лозунга „Моята чест е във верността". От тази организация бе формирана така наречената „Вътрешна гвардия" на партията. Образувани бяха след това „Хитлерова младеж", „Млада Германия" и „Съюз на германските девойки", с цел да се възпитават децата на

партийните членове в духа на партията и да се подготвя един непрекъснат приток на нови членове.

След като партията дойде на власт, към споменатите организации бе прибавена и „Гвардията, на Хитлер” - личната охрана на Фюрера.

Тази организация може да бъде наречена „Домашната бригада” на Германия. Тя брои 10 хиляди души, разделени в четири главни гарнизона. Главният гарнизон се намира в бившето военно училище в Грос Лихтерфелде. предградие на Берлин. Останалите гарнизони са в Мюнхен, Хамбург и Золтау.

Нито една войскова част в света не се подбира с такава грижовност като „Гвардията на Хитлер”. Пределната възраст е от 18 до 22 години, минималната височина е 1,80 метра. В телесно, в расово, а дори и в естетическо отношение Хитлеровите гвардейци трябва да бъдат абсолютно безупречни. Семейната история на всеки отделен кандидат се проучва най-грижливо, за да се установи, че има северняшка кръв. Всякакъв телесен недъг на родителите и на техните родители представлява непреодолима пречка, макар и този недъг да не се проявява в самия кандидат.

След като мине успешно лекарския и родословен изпит, кандидатът се явява пред така наречената „расова комисия”, която отхвърля безпощадно всеки кандидат, макар напълно здрав телесно и от чист германски произход, ако външният му вид не представлява „истински германски тип”. Прави се всичко възможно, за да може „Гвардията на Хитлер” да представлява организация на германски свръхчовеци.

Лайбщандарте СС – личната гвардия на Адолф Хитлер

Глава V

Пътят до властта

Паричните затруднения на националсоциалистическото движение, макар и значителни, когато Хитлер се залови да изгради наново своята партия след излизането си от затвора, не траяха дълго време. Всеки нов член беше задължен да плати известна първоначална вноска, съразмерно с материалното си състояние, освен това беше определена и минимална месечна вноска от 1 марка. Продажбата на униформи и значки беше организирана на търговски начала. Покрай това приходите от „Фьолкишер Беобахтер" и от останалите по-малки партийни издания - все по-много на брой - също така спомогнаха за покриване разходите на партийния щаб.

Самият Хитлер представляваше постоянен източник за приходи, защото когато той оповестяваше някоя своя предстояща реч в грамадна зала като например „Спорт-палас" в Берлин, се разпродаваха до 10 хиляди места, без да може търсенето да бъде задоволено.

Колкото повече партията се засилваше по брой и влияние, толкова повече нови и нови източници за приходи се явяваха. Германия беше преживяла един толкова нещастен опит с болшевизма, че не само едрите капиталисти, но дори и по-дребните собственици чувстваха, че е в техен интерес да подпомагат това политическо движение, чиято програма си бе поставила за своя главна цел да смаже комунизма. Даренията на баварските индустриалци бяха последвани от дарения от всички работодатели в страната, защото всички разбираха колко необходимо е да противодействат на богатите субсидии, изпращани от Русия на германските болшевики.

И все пак, макар приходите да се увеличаваха неспирно, разходите от своя страна растяха непрекъснато. Ето защо, сигурен източник за достатъчно приходи бе намерен едва през месец януари 1932 година, когато Хитлер се срещна с най-видните индустриалци от Рейнската област. Срещата се състоя в „Парк хотел" в Дюселдорф, под председателството на крупния фабрикант на стомана Фриц Тисен. В 7 часа вечерта се събраха 600 делови германци. Определено бе Хитлер да говори един час и той бе помолил своите слушатели да не пушат през това време. Речта му трая два часа и тридесет и пет минути. След свършването на речта, неговите слушатели, стояли дотогава без да пушат и гладни, му устроиха безкрайни овации. Тисен скочи на крака, поздрави Хитлер като спасител на Германия и оповести своето намерение да се запише в националсоциалистическата партия.

Колкото и да бяха тревожни тези ранни години, вярата на Хитлер в крайния успех си остана непоколебима. Неговата самоувереност и умението му да чака - ето двете тайни на успеха му.

Понякога той казваше:

„Може би нашата съдба е само да подготвим пътя. Може би ние градим не за себе си, а за бъдещето". Друг път той заявяваше:

„Може да бъдат потребни двадесет или сто години, докато наложим своите идеи. Възможно е тези, които поддържат идеите ни, да измрат преди да настъпи тържеството на нашия идеал, но какво значение има един човешки живот в развоя на един народ или на човечеството?”

Никоя друга партия не се е подготвяла така щателно за властта, както националсоциалистите направиха това през осемте години от излизането на Хитлер от затвора, докато той стана канцлер на Германия, тяхната борба съвсем не се ограничи само в речи и пропаганда, макар те да се превръщаха във вее по-буен поток. Националсоциалистическото движение бе разширено и уредено с типичната германска дарба за съвършена организация, докато най-сетне партията се превърна в истинска „държава в държавата”.

Партията си имаше свой „кабинет” - Хитлер и най-близките му сътрудници. Имаше политически отдел с разклонения в цялата страна, специална организация за печата и пропагандата, отделни бюра по трудовите, земеделските и финансовите въпроси.

Освен това, партията имаше своя техническа организация за автомобилните и самолетните превози. Специални снабдителни служби сключваха крупни договори за доставката на униформи, знамена и други партийни принадлежности. Образуван бе и застрахователен фонд за обезщетяване на семействата на партийни членове, загинали или ранени при сблъскванията с комунистите. Юридически отдел имаше грижата да води делата на партията, твърде много на брой. Най-сетне, партията имаше и своя отбранителна организация, както истинските правителства - щурмовите отреди и „гвардията за охрана”, организирани на чисто военни начала, под командата на бившият действащ офицер Ернст Рьом и Хайнрих Химлер.

(

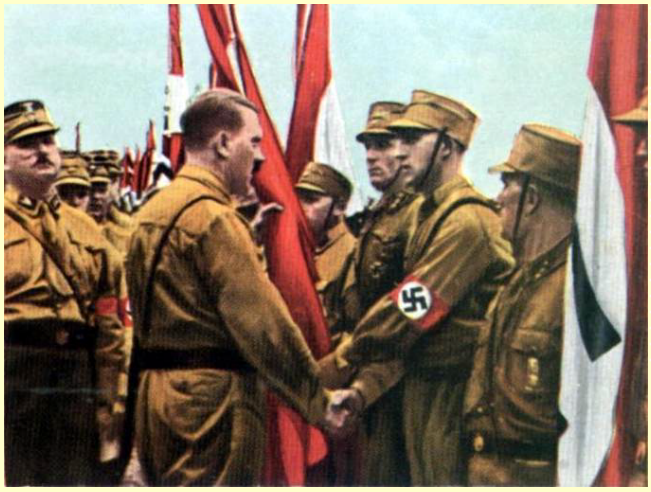

Адолф Хитлер освещава новите партийни знамена на конгрес в град Гера

Главната квартира на хитлеристката партия се помещаваше в „Кафявия дом” в Мюнхен, проектиран от самия Хитлер няколко години преди да се добере до властта, е всичкия простор и достойнство на истинска държавна сграда. В грамадния вестибюл бяха окачени като свещени трофеи знамената, носени през време на прочути улични схватки. Най-тачено измежду тях е „Кървавото знаме”, носено начело на манифестацията в бунта на 9 ноември 1923 година. Това знаме се е превърнало вече в

истински талисман на националсоциалистическата партия. То придружава Хитлер при всички официални случаи и на него се отдава почит като на същинска свещена реликва. На всеки партиен конгрес в Нюрнберг, всяка година през месец септември, канцлерът освещава знамената на новообразуваните местни организации е тържествен обред - с една ръка Хитлер хваща гънките на „Кървавото знаме", а другата си ръка слага върху новите знамена.

За отбелязване е, че „Кафявият дом" има между другото и една внушителна съвещателна зала и обширна картотека с всички сведения за всеки отделен член на партията - потекло, характер, кариера и др. Кабинетът на Хитлер в партийния дом е декориран скромно, в модерен стил. Единствената му украса се състои в два портрета на Фридрих Велики и неговата посмъртна маска, окачена на стената, както и бронзов бюст на Мусолини, поставен върху пиедестал.

Кафявият дом в Мюнхен

Опитността, придобита от тази обширна организация, даде възможност на Хитлер, когато завзе властта да се облегне върху своите изпитани и доверени сратници, приучени на административна работа. Освен това, на негово, разположение беше и германската бюрокрация, дисциплинирана и те нови националсоциалистически шефове, както бе служила вярно и на техните предшественици.

Напредъкът на националсоциалистическата партия обаче, макар да бе бърз и безпогрешен, все пак срещна силна съпротива. Комунистите, най-вече в големите градове, където техният внушителен брой ги правеше по-дръзки, посрещнаха разрастването на хитлеристкото движение със силен терор.

„Удряйте хитлеристите, където и да ги срещнете!" - беснееха червените агитатори.

Хиляди хитлеристи бяха ранявани всяка година в сблъсканията с комунистите. Спасителната организация на партията отбеляза имената на двеста партийни членове, избити в подмолната гражданска война в течение на десетте години преди идването на Хитлер на власт.

Терор и контратерор се преплетоха в борбата на Хитлер за спечелването на Германия. Младежите-кафяворизци често биваха нападани нощно време от комунистически банди. Трупът на някой хитлерист, намушкан или пребит от бой, вбесяваше неговите другари и те се впускаха в безогледно отмъщение. Жестокостта и от двете страни ставаше все по-голяма, докато най-после националсоциалистите завзеха властта и всяка разправия с тях стана вече твърде опасна.

Известни обстоятелства, наглед неблагоприятни за напредъка на националсоциалистическото движение, всъщност допринесоха косвено за неговия възход.

Има един професор в Куинс колидж, Оксфорд, чието име публиката вече е забравила. При все това като канцлер през 1930 година, той, без да ще, подготви пътя за идването на Хитлер на власт.

Хайнрих Брюнинг, новият водач на „Партията на католическия център", бе натоварен от председателя на републиката Хинденбург да състави кабинета след изчезването на социалдемократите от управлението. Неговата задача се оказа по-трудна, отколкото изглеждаше на пръв поглед, поради настъпилата световна криза. Както е известно, кризата започна през есента на 1929 година и постепенно задуши стопанския живот на Европа.

Предложените от Брюнинг нови данъци във връзка с финансовите затруднения, бяха отхвърлени от Райхстага. Тогава той помоли председателя Хинденбург да насрочи нови законодателни избори за 14 септември 1930 година и с това откри пътя за големия изборен успех на Хитлер.

Изборната борба трая осем седмици. Броят на събранията, устроени от националсоциалистите, възлезе на 34 хиляди. Самият Хитлер обхождаше страната денем и нощем, безспир и без отдих, със самолет и с автомобил, и търсеше подкрепата на германския избирател с такова страстно красноречие, че разпалваше, своите слушатели до фанатичен ентусиазъм.

По това време каузата на Хитлер се сдоби с ценен и влиятелен сподвижник в лицето на д-р Шахт, чийто бистър ум бе схванал, че нищо вече не може да спре националсоциалистите в техния поход към властта. В качеството си на председател на Райхсбанк, д-р Шахт беше в състояние да им осигури финансовата поддръжка на банкерите и на едрите индустриалци в Германия, които бяха започнали все повече да се плашат от болшевизма.

Законодателните избори през септември 1930 година, проведени по искането на Брюнинг, увеличиха броя на националсоциалистическите мандати в Райхстага от 12 на 107. Партията на Хитлер стана по такъв начин втора по сила в Парламента.

Този резултат стресна не само Германия, но и външния свят. Той беше като знамението на стената „Мане, текел, фарес"[3]. Над десет години вътрешни раздори и униние бяха подривали силата на германския народ. Сега из неговите недра се бе

[3] Знамение за падането на Вавилон, според еврейския Стар завет. Авторът по навик използва юдео-християнски термини, без да съзнава, че те са несъвместими с националсоциалистическата идеология. – бел. ред.

родило ново, мощно движение, със свое дръзко националистическо и творческо верую. Голям брой европейски държави, а също и партиите на германската левица и центъра, изтръпнаха, когато разбраха, че водачът на „Кафявите ризи, чиито френетични речи и войнствени паради бяха служили досега за присмех; отсега нататък става сериозен съперник за поста канцлер”.

Тяхната уплаха се засили още повече, когато десет дни след изборите, Хитлер рязко очерта бъдещата си програма в своите показания пред Върховния държавен съд в Лайпциг по делото срещу трима млади офицери от Райхсвера, обвинени в националсоциалистическа пропаганда сред войската.

- За десет дни - заяви Хитлер - нашето движение си извоюва второ място сред политическите партии в Германия. До три години ние ще станем най-силната партия в страната, а в по-далечно бъдеще тридесет и пет милиона от общо четиридесет милиона избиратели ще ни дават своята подкрепа.

Към тези свои думи, Хитлер добави и следната заплаха:

„Когато аз дойда на власт, ще създадем националсоциалистически Държавен съд. Тогава ще отмъстим за престъпленията от месец ноември 1918 година! Глави ще се търкалят по земята!”

Скоро, след като тази безпощадна и самонадеяна партия зае второ място в Райхстага, канцлерът д-р Брюнинг бе заставен от финансовата криза да възприеме една по-рязка политика и така подготви общественото мнение да усвои националсоциалистическите разбирания.

Когато Дармщадска банка фалира на 13 юли 1931 година, Брюнинг - макар по характер, кариера и външен вид да приличаше повече на духовно лице, отколкото на политик - се залови да доказва ефикасността на авторитарните методи, защитавани и от националсоциалистическата партия.

Брюнинг започна борба срещу финансовите затруднения с кратки, енергични укази, издавани по силата на една забравена дотогава клауза на Ваймарската конституция - закри борсите, затвори банките, ограничи изтеглянето на влоговете, забрани износа на валута под страх от углавно наказание, намали вноса.

Тези мерки удължиха властта на Брюнинг, но също така разкриха и друго обстоятелство - че германският народ желае управник със силна ръка. Колкото по-енергично действаше Брюнинг, толкова по-популярен ставаше. Макар да имаше срещу себе си и комунистите и националсоциалистите, той спечели с мнозинство от две трети плебисцита в Прусия върху неговата политика. Ако беше поддържал по-тесни връзки е народа, като Хитлер например, д-р Брюнинг би могъл да го изпревари и да въведе своя, по-умерена диктатура. Брюнинг, обаче, нямаше връзки с народа и действаше, така да се каже, в празно пространство.

Макар и да бе излязъл от законодателните избори с бляскав успех, Хитлер все още оставаше на значително разстояние от канцлерството. Неговият успех в изборите обаче му даде възможност да се кандидатира за най-високия пост в държавата - председател на републиката. Седемгодишният мандат на Хинденбург бе изтекъл през

пролетта на 1932 година. За голяма изненада на Германия и за възмущение на стария фелдмаршал, Хитлер постави своята кандидатура. Този пост, ако би могъл да се добере до него, би дал в ръцете му пълна власт над Райхсвера и Парламента.

За да може да се включи в борбата, Хитлер трябваше най-напред да уреди въпроса със своето поданство. Както казахме на друго място, той бе изгубил австрийското си поданство. Не беше трудно да се сдобие с германско поданство, тъй като националсоциалистите имаха мнозинство в няколко от по-малките държавици. В Тюрингия и Брауншвайг, например, правителствата бяха вече в ръцете на хитлеристите. За Хитлер беше достатъчно да бъде аташиран поне формално към берлинската легация на Брауншвайг, за да се сдобие с германско поданство.

Хитлер се оказа опасен противник за стария фелдмаршал. При първото гласуване Хинденбург не успя да спечели необходимото абсолютно мнозинство. Хитлер спечели второ място в списъка на петте кандидати с 11 милиона срещу 18 милиона, подадени за Хинденбург.

При втория избор, този път само между Хинденбург, и Хитлер, Хинденбург получи необходимото абсолютно мнозинство и бе преизбран, обаче и Хитлер увеличи своите гласове с 2 милиона.

Тази изборна борба разкри непобедимостта на Хитлер като пророк на тълпата. Той предприемаше вече своите безспирни пътешествия от митинг на митинг единствено със самолет, без оглед на атмосферните условия.

Веднъж самолетът на Хитлер трябваше да кацне принудително и пристигна в Щралзунд със закъснение от шест часа и половина. Той бе насрочил публично събрание за 8 часа вечерта й трябваше да произнесе реч пред 40 хиляди слушатели. Поради закъснението, Хитлер пристигна едва в 2:30 часа след полунощ. Въпреки това, безбройната публика, всички измокрени до кости от непрестанния проливен дъжд, го беше дочакала най-търпеливо. Хитлер говори до 4 часа сутринта и неговите ентусиазирани слушатели се разотидоха едва при пукването на първите утринни зори.

Фюрерът след тричасова реч по време на предизборната кампания

При друго едно летене на Хитлер, неговата кариера щеше за малко да завърши безславно. И ако не бе едно негово най-неочаквано вдъхновение, каквито често пъти ръководят неговите решения, по-сетнешната му съдба би останала вечна загадка, а историята на Европа би тръгнала по други пътища.

Хитлер бе наел един голям три-моторен самолет Юнкерс от Луфтханза и бе потеглил е него от Щетин за Хамбург, покрай балтийското крайбрежие, в западна посока. Времето се влоши, когато самолетът приближа: до полуостров Шлезвиг Холщайн, който отделя Балтийско от Северно море. По това време още нямаше безжично пилотиране. Това изобретение беше въведено тогава само на летището Темпелхоф в Берлин. По тази причина пилотът на Хитлер се е ръководел само по своя компас и по изчисленията за изминатото разстояние.

Времето минавало. Сътрудниците на Хитлер, седнали зад него в студената кабина на самолета, започнали да поглеждат тревожно към своите часовници. Би трябвало вече да са близо до Хамбург. Навън влажната сива завеса на балтийската мъгла скривала всичко от погледа, по-далеч от крилете на самолета не се виждало нищо. Пилотът и пътниците напразно напрягали очите си, дано съзрат през някоя пролука в облаците земята под тях и да разберат къде се намират.

Самолетът продължавал да пори сивата непрогледна мъгла. Безпокойството най-после се превърнало в уплаха. Хитлер започнал неспокойно да следи стрелките на своя часовник. Най-после той надраскал следните думи върху късче хартия: „Колко бензин има още?” и подал бележката на пилота. Бележката се върнала с отговор: „Достатъчно за половин час”. Хитлер скочил и проврял главата си през отвора зад пилота.

- Как смятате, къде се намираме? - извикал той сред шума на моторите.

Трябва да сме някъде между Любек и Хамбург.

- Аз смятам, че вашият компас е повреден. Завийте назад и се върнете точно по същия път. Сигурно летим вече над морето.

Пилотът извърнал глава, за да възрази нещо.

- Направете каквото ви казвам аз! - извикал Хитлер. Резкият, му тон не търпял възражение. Пилотът завил самолета в обратна посока и в продължение на четвърт час летял заедно със своите девет пътника по обратния път, сред непрогледната мъгла. Очите на пилота непрестанно сновели на две страни: стрелката на бензиномера все повече падала, а сивата завеса закривала от неговите очи и небето, и земята. Още няколко минути и самолетът трябвало да се спусне през облаците. Не било изключено машината да се блъсне в земята дори преди да може да я съгледа.

Почти в последния момент пилотът видял пред себе си отвор в мъглата и спуснал през него машината надолу. Земята се виждала, а недалеч - град Кил. За своя най-голяма изненада пилотът разбрал, че се приближава към града откъм морето.

Когато самолетът кацнал на земята, в резервоарите му имало бензин само за около десетина минути летене. Станало ясно, че допреди да поеме обратния път, както заповядал Хитлер, машината се е движела над Балтийско море, в северо-източна

посока. Ако не е било внезапното прозрение на Хитлер, че компасът на пилота е повреден, неговият самолет щял да се плъзне надолу със спрени мотори, поради липса на бензин, и да потъне в мрачните разярени вълни на морето. Човекът, станал вече най-видната политическа фигура в Германия и който скоро след това щеше да стане най-видния държавник в цял свят, би изчезнал по този начин заедно е осем души свои най-близки сътрудници и другари. Неговата по-нататъшна съдба би останала една вечна загадка, а сънародниците му биха попаднали в ръцете на друг водач.

Само девет месеца деляха Хитлер от неговото идване на власт като канцлер. Тия кратки месеци бяха изпълнени със сложни лични и партийни интриги, както и с усилията на хората около Хинденбург да неутрализират или да използват за свои цели бързото разрастване на националсоциалистическата партия.

Хугенберг, главният германски вестникарски и филмов магнат, председател на Националната партия; Зелдте, содофабрикант и водач на организацията „Стоманени шлемове", която по-късно се сля с хитлеристката партия; и юнкерите от „Ландбунд" се присъединиха към Хитлер и образуваха заедно с него коалиция, наречена от тях „национална опозиция", насочена срещу Брюнинг.

Брюнинг, под натиска на социалдемократите, негови крепители само поради страха си от Хитлер, поиска от Хинденбург да разтури националсоциалистическите щурмови отреди, играли крупна роля при изборите за председател на републиката. Старият фелдмаршал се съгласи на драго сърце, все още сърдит на Хитлер за това, че го бе принудил да пристъпи към второ гласуване, преди да може да си обезпечи своето преизбиране. „Кафявите ризи" изчезнаха от улиците. „Кафявия дом" в Мюнхен бе завзет от полицията. Униформите, знамената и манифестациите на националсоциалистите бяха забранени.

Ако Хинденбург и Брюнинг бяха вървели ръка за ръка, националсоциалистите биха чакали по-дълго време за властта, защото Хитлер все още държеше борбата да се води при абсолютно спазване на законите. Брюнинг обаче, се скара с председателя на републиката и предизвика своето собствено падане от власт.

Канцлерът Брюнинг си имаше свой план за разпокъсване на крупните занемарени до тогава чифлици, с цел - върху добитата по този начин земя да бъдат оземлени безработните. Тази политика предизвика възмущението на юнкерите от Източна Прусия. Както е известно към тая класа спадаше и самият Хинденбург. С подкрепата на богатите индустриалци тия крупни земевладелци неотдавна бяха откупили и подарили на Хинденбург старото имение на неговия род Шлос Нойдек в Източна Прусия.

Разглезени от щедрите парични помощи на някои по-раншни правителства, раздавани от средствата на фондовете, предназначени за подпомагане на земевладелците в Източна Прусия, юнкерите посрещнаха с ярост предложението на канцлера за отчуждаване на занемарените и неизползвани земи. Те се обърнаха към Хинденбург и обвиниха Брюнинг в „земеделски болшевизъм".

Хинденбург отстъпи пред техния натиск и поиска оставката на канцлера. Брюнинг не можа да противостои. Той можеше да разчита на сигурно мнозинство в Райхстага, но позициите му бяха чисто парламентарни, тъй като нямаше никаква организирана подкрепа сред народа. По тая причина той подаде оставка на 30 май 1932 година и

изчезна от германската политическа сцена. Хитлер се оказа крачка по-близо до своята цел - да стане господар на Германия.

След падането на Брюнинг за всички в Германия стана ясно, че рано или късно Хитлер ще го наследи. Само един единствен германец не можеше все още да повярва в това. Този единствен германец беше, обаче, осемдесет и тригодишният председател на републиката Хинденбург. А съгласно конституцията Хитлер можеше да получи властта само от неговите ръце. В масивната посивяла вече глава на фелдмаршала все още не бяха изчезнали класовите предразсъдъци на една изчезнала вече Германия. Той все още не можеше да се пречупи и да сметне тоя скромен бивш ефрейтор от австрийски произход като достоен за второто стъпало след него в държавната йерархия, макар и да бе станал вече по един толкова изумителен начин голям национален водач.

Сред тия ожесточени политически страсти, тласкан насам-натам от техния водовъртеж, старият фелдмаршал стърчеше като скала, очевидно без да си дава сметка за силите, които клокочеха около него. Единствени негови близки сътрудници бяха синът му - полковник Оскар фон Хинденбург, и секретарят му - хер Ото фон Майснер. Те двамата служеха като свръзка па престарелия председател с външния свят, а партийните водачи никога не бяха уверени до каква стенен това, което чуваха от тях, бе истинското становище на фелдмаршала.

При своите редки вече появявания пред външния свят, с набръчканите си, свити върху бастуна ръце, с голямата си четвъртита глава, изваяна сякаш от мрамор, със своите строги очи с отпуснати клепачи, е погледа си, престанал да вижда нещата наоколо, Хинденбург по-скоро правеше впечатление на национален паметник, отколкото на живо същество.

Хитлер се бе срещнал за първи път с Хинденбург в началото на 1932 година. Срещата им бе устроена от генерал фон Шлайхер, висш сановник в Министерството на войната, твърде склонен към политически интриги, а по това време натоварен да ръководи министерството на народната отбрана.

През последните дни от управлението на Брюнинг, генерал фон Шлайхер се радваше на доверието на фелдмаршала и затова бе поел върху себе си ролята да гласи кабинетите. Той знаеше много добре, че Хинденбург в никакъв случай няма да се съгласи Хитлер да стане канцлер, затова препоръча за този пост полковник Франц фон Папен, един неизвестен сред политическия свят запасен офицер, голям богаташ и ловък дипломат, човек с изтънчени светски маниери. Генерал Шлайхер имаше предвид слабостта на Хинденбург към политиците е изтънчени маниери и неговото предпочитание да поверява отговорни постове на такива хора.

След това генерал фон Шлайхер побърза да убеди Хитлер да подкрепи със своята партия проектираното ново правителство. За да го склони, той заяви, че фон Папен ще отмени разтурването на щурмовите отреди, заповядано от Хинденбург по искането на Брюнинг.

За да прокара тоя свой план, Шлайхер нареди Хитлер да бъде приет от Хинденбург в частна аудиенция в председателския дворец в Берлин.

Хитлер, придружен от помощниците си Рьом и Гьоринг, обеща своята подкрепа на фон Папен, но даде ясно да се разбере, че очаква в скоро време да бъде сам той натоварен да състави кабинет. Той произнесе пред стария фелдмаршал дълго слово за тогавашните политически условия, но Хинденбург го изслуша с видимо нетърпение.

„Смешен тип е този австрийски ефрейтор, дето ми го доведохте! - казал намусено Хинденбург на Шлайхер веднага след излизането на Хитлер. - Сигурно си мисли, че трябва да стане канцлер на Германия! Хм! Министър на пощите и телеграфите, толкова му е мярката горе-долу!”

Закоравелият стар ветеран, остарял в суровост и достойнство, не можеше да разбере и да хареса буйния пламенен характер на Хитлер. Такава една личност оставаше извън обхвата на неговия ограничен житейски опит. Към фон Папен Хинденбург можеше да държи по-друго поведение - държание на по-възрастен полковник към свой любим подчинен. Приятен му беше фон Шлайхер, този типичен образец на генералщабен офицер, склонен да се меси в политиката. Дори и д-р Брюнинг, с поведението си на професионален политик, представляваше характер, добре известен и близък до сърцето на германците от старото поколение.

Пророкът на германските народни маси обаче, тоя демагог, притежаващ дарбата да раздвижва огромни тълпи, тоя ефрейтор, газил калта във Фландрия, когато старият фелдмаршал е бил вече главнокомандващ армията, той беше в очите на Хинденбург едно непонятно явление, което вдъхваше недоверие, както въобще вдъхваха недоверие толкова много неща от Нова Германия, до която неговото дълголетие го беше докарало, И тъй, фон Папен стана заместник на Брюнинг. Генерал фон Шлайхер остана министър на народната отбрана. Останалите членове на кабинета бяха аристократи или крупни земевладелци. Херенклуб, клубът на юнкерите, стана за кратко време в Германия нещо подобно на Карлтън клуб в Лондон. Наблюдателите отстрани имаха основание да казват, че хитрите юнкери са използвали националсоциалистическото движение за свои собствени цели и че „Третият райх”, чийто барабанчик се бе назовал Хитлер в 1923 година, ще се превърне във възраждане на старата управляваща класа в Германия.

Хитлер обаче, знаеше, че времето работи за него. Той на драго сърце оставяше аристократите да се радват на своето краткотрайно властване, стига той да може наново да изведе своите „кафяви ризи” на улицата. Той имаше нужда от тях за предстоящите всеобщи законодателни избори, защото канцлерът фон Папен, при невъзможността да разчита на мнозинство в Райхстага, бе убедил Хинденбург да го разтури.

Междувременно фон Папен пристъпи към известни мерки, точно както и Брюнинг бе сторил преди него, и с това разчисти пътя на бъдещето национал-социалистическо управление. Провинциалното правителство на Прусия беше социалистическо. Папен реши да го разгони и да прехвърли неговата власт върху централното правителство. Това означаваше крупна крачка към пълното обединение на Райха - една от целите на Хитлер, тъй като Прусия обхващаше две трети от населението на Германия.

Тая мярка на фон Папен можеше да се окаже рискована, тъй като социалистите все още си оставаха най-силната партия в страната. Подобно на националсоциалистите, и те имаха свои униформени организации, наречени „Райхсбанери”. Освен това социалистическите министри на Прусия имаха под свой контрол една извънредно

дисциплинирана полицейска сила - 60 хиляди души. Ако те се бяха решили да мобилизират полицията в своя защита, ако призовяха на помощ работническите синдикати, комунистите и гангстерите от „Червения фронт” по същия начин, както дванадесет години преди това правителството на социалдемократите се бе противопоставило -на д-р Кап чрез обявяването на всеобща стачка, в такъв случай те биха могли да окажат страшна съпротива на плана на фон Панев. Тогава би останало на Райхсвера да реши дали десницата или левицата ще възтържествува в Германия, а Райхсверът винаги бе действал като „вълк-единак”, привързан към този или онзи политик, само от свои професионални интереси.

Пруският социалистически кабинет не се осмели да постави своята съдба на изпитание. Министрите се разотидоха безшумно, а заедно с тяхното изчезване от политическата сцена бе свито и последното социалистическо знаме в Германия.

Адолф Хитлер приема парад на СА
(Брауншвайг, 1931 г.)

В цялата страна националсоциалистите започнаха да помитат всичко пред себе си. Провинциалните правителства наблюдаваха как в тяхното законодателно тяло нахлуват все по-голям брой хитлеристи.

Новите избори за Райхстага на 31 юли 1932 година издигнаха партията до безспорно първенство. Националсоциалистите спечелиха около 14 милиона гласа с 230 мандата. „Кафявите ризи” станаха по-силни сега, отколкото техните стари врагове, социалдемократи и комунисти, взети заедно.

От този резултат бе напълно оправдана политиката на Хитлер да спечели властта по законни пътища. Щом спечели абсолютно мнозинство в Райхстага, той можеше вече е право да иска поета канцлер.

Папен и Шлайхер не проявиха обаче готовност да сторят път на Хитлер към властта, макар преди това да се бяха държали твърде ласкаво към него, когато се касаеше да си осигурят неговата поддръжка. Шлайхер се опита да намери среден път и предложи на Хитлер поста помощник-канцлер. Хората около председателя на републиката започнаха да се плашат от новата политическа сила. Хитлер не беше обикновен партиен водач. Той разполагаше със стотици хиляди млади щурмоваци. Тропотът на техните тежки ботуши разтърсваше улиците във всички германски градове. Техните масови митинги със знамена, музика и образцова дисциплина представляваха най-внушителните зрелища в Берлин от времето на кайзеровите паради.

Стане ли веднъж Хитлер канцлер, трудно би било да го изместят оттам. Най-добре би било да се опитат да го примамят да приеме второ място в едно коалиционно правителство, където би се намирал под контрол, а неговите колеги биха действали като спирачки за неговите планове.

Уредена бе втора среща с фелдмаршал Хинденбург. Председателят предложи на Хитлер поста помощник-канцлер в един нов кабинет на фон Папен. Водачът на националсоциалистите отговори, че той има право да стане канцлер на същото основание, на което Мусолини бе образувал своето първо правителство, с представители и на други партии.

Хинденбург отказа и заяви, че не е готов да предаде властта в ръцете на „Кафявите ризи". Дълбоко оскърбен, Хитлер се оттегли в своята вила в Берхтесгаден.

Настъпи критичен за неговата кауза момент. „Нищо не е по-трудно от това - писа Гьобелс този ден в своя дневник - отколкото да кажем на една армия, когато тя се смята за победител, че успехът е бил изтръгнат от нейните ръце".

Започнаха шест месеца, изпълнени с най-големите изпитания, които националсоциалистите бяха преживели през изтеклите седем години, откакто партията бе възобновена след мюнхенския бунт.

Партията се бе разраснала в една огромна организация и както всички организации от такъв размер, трябваше или да се издържа, или да започне упадък. Всеки град в Германия си имаше сега своя „Кафяв дом" - местен център на една сложна мрежа от националсоциалистическа дейност. Самолети, автомобили, вестници, пропагандни бюра, платени щабове от оратори - всичко това имаше нужда от непрестанен приток от парични средства, за да поддържа своята дейност. Защото националсоциалистическата партия в действителност се беше превърнала в „държава в държавата", без още да има на свое разположение държавни източници за приходи.

Да спечелиш блестяща изборна победа и въпреки това да останеш извън кабинета - такова положение беше равносилно на неуспех в очите на съпартийците от низините, защото те нямаха никаква представа за задкулисните игри на висшата политика.

За масовите движения е пълно основание може да се каже, че най-доброто средство да успееш докрай е да успяваш без прекъсване. Яви ли се веднъж прекъсване, постъпленията в партийната каса започват да спадат.

През есента и в началото на зимата на 1932 година стопанската криза се засили. Партията си отмъсти на правителството на фон Папен, като му гласува недоверие в Райхстага с голямо мнозинство, обаче по този начин навреди на себе си. Райхстагът бе разтурен веднага, а при новите законодателни избори на 6 ноември 1932 година мандатите на националсоциалистите спаднаха с 34 при 2 милиона гласа в по-малко, в цялата страна. Мандатите на комунистите, напротив, се увеличиха от 89 на 100.

На мнозина, дори и в редовете на самата партия, този неуспех се стори като начало на края на националсоциалистическото движение.

„Първоначалната силна самоувереност на партията се превръща в тежко униние" - отбелязва в своя дневник д-р Гьобелс четири дни след изборите. - Навсякъде смутове, конфликти, раздори. Финансовото положение на берлинската организация е безнадеждно. Навсякъде намаления на престъпленията, дългове, задължения - отникъде ни най-малка надежда да се получат по-значителни дарения след този неуспех".

При това разклатено положение на партията, сред движението започнаха да се появяват раздори.

Още през 1926 година Хитлер и Грегор Щрасер бяха имали открито разногласие по въпроса какво становище трябва да се заеме спрямо предложението на правителството да възвърне на свалените от престола германски династии техните конфискувани имущества.

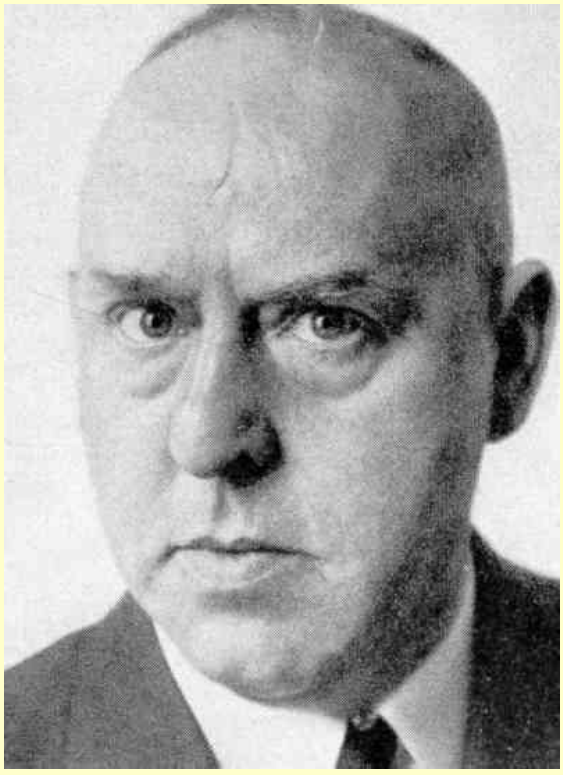

Грегор Щрасер

За да уреди конфликта, Хитлер бе свикал митинг на партията. Щрасер бе победен и оттогава неговото значение в партийните съвещания намаля значително. Все пак красноречието и личността му осигуряваха известно влияние върху онези националсоциалисти, които споделяха неговите социалистически тежнения.

При настъпилото униние след неуспеха на изборите през ноември 1932 година, Щрасер започна отново да печели почва.

През изтеклите шест години той никога не бе се примирил със своето принизено положение. Твърде е възможно в упадъка на партията да е съзирал една възможност да изпъкне отново. Баварец по произход, роден през 1892 година, Грегор Щрасер през войната бе произведен в офицерски чин и награден с орден за храброст. По професия беше дрогерист. В мюнхенския бунт се бе опитал да помогне, макар неговите щурмоваци от Ландсхуд, с които бе побързал на помощ, да бяха пристигнали едва след потушаването на бунта.

У този човек генерал фон Шлайхер започна да вижда вероятен заместник на Хитлер.

Фон Папен не успя да получи поддръжката на Райхстага и подаде оставка на 17 ноември. Хинденбург неохотно се съгласи да назначи Хитлер за канцлер, ако той успее да образува коалиция с националистите и центъра, така че да получи мнозинство. Старият фелдмаршал, или неговите съветници, знаеха много добре, че подобно разбирателство е невъзможно, както и действително стана. Хитлер тогава излезе с контрапредложение - да образува кабинета без поддръжката на парламента, ако Хинденбург му позволи да управлява с укази. Това би означавало да се остави Германия под неограничената власт на националсоциалистите. Хинденбург упорито отказа да се съгласи на подобно нещо.

Старият председател на републиката - имаше още един коз в ръката си. На 26 ноември той натовари Шлайхер да състави кабинета. Хитрият генерал се бе готвил от дълго време именно за този случай. Той имаше вече готов план как да се сдобие с подкрепата на националсоциалистите, която бе осуетявана дотогава от отказа на Хитлер да приеме, какъвто и да било пост, по-малък от поста канцлер. Планът на Шлайхер беше да измести Хитлер чрез Щрасер. Той предложи на Щрасер поста помощник-канцлер и го заведе при Хинденбург.

Курт фон Шлайхер

Когато по-късно разказа какво е говорил с председателя на републиката, Щрасер изтъкна, че Хинденбург му бил казал:

„Този австрийски ефрейтор никога няма да го направя канцлер на Германия”,

Без съмнение, Шлайхер трябва да е обяснил на Щрасер, че Хитлер проиграва добрите възможности на. националсоциалистическата партия за участие в правителството, като настоява да бъдат приети безусловно неговите искания. Същевременно той трябва да е подчертал, че Щрасер може да предотврати обезсърчаването и упадъка на партията, като заеме мястото на Хитлер.

Щом стана известен този план, Хитлер се разяри. Той обяви Щрасер за предател, изключи го от партията и изиска от всички депутати националсоциалисти в Райхстага да положат нова клетва за вярност пред него.

Щрасер протестира, че никога не е имал никакво намерение да изневери било на партията, било на водача, и подаде оставка. Шлайхер образува един нетраен кабинет без участието на Щрасер.

С излизането на Щрасер, опасността от разцепление на партията стана още по-голяма. Колко ли от членовете на партията, особено в Берлин, ще отидат на страната на изключения Щрасер? Всички преминали на негова страна се намират сега в изгнание и все още образуват в Чехословакия една група, известна под името „Черни националсоциалисти”.

Опасността от отцепването на Щрасеровите приятели помрачи още повече мрачните часове на партията, преди настъпването на тъй близкия триумф. Гьобелс описва как Хитлер крачел напред-назад из своята стая в „Кайзерхоф” и как по едно време извикал:

„Ако партията се разцепи, за три минути ще сложа край на всичко с револвер!”

Няколко седмици след това Хитлер му казал:

„В моя живот има две чудеса. На два пъти бях изправен пред катастрофа: първият път - след мюнхенския бунт, в затвора, изоставен, пропаднал, станал вече смешен; вторият път - в самото навечерие преди да стана канцлер, когато насмалко щях да потъна пред самото пристанище, в блатото на интригите и финансовите затруднения, потискан от тежестта на дванадесет милиона души, които се колебаят ту на една, ту на друга страна. И двата пъти Бог ме спаси”.

Опасното разцепление на партията обаче не дойде. Престижът и красноречието на Хитлер надделяла над разколебаните. Той ги убеди, че Щрасер е искал да предаде тяхната кауза. Година и половина след това при партийната чистка на 30 юни 1934 година Грегор Щрасер заплати с живота си за своите политически амбиции.

За да отклони вниманието си от тези вътрешни раздори и за да даде известна отмора на нервите си, Хитлер се хвърли с всички сили в една местна изборна борба в мъничката област Липе. Постигнатият там блестящ успех на национал-

социалистическите кандидати заглади донякъде неуспехите от изтеклите няколко седмици.

В този труден момент фон Папен отново се появи на сцената. Той се бе уверил, че неговото падане от власт се дължи на машинациите на Шлайхер и потърси начин да си отмъсти. Това стана много по-лесно за него, след като Шлайхер се скара с юнкерите на Хинденбург, чрез своя отказ да възприеме исканите от тях покровителствени мита върху хранителните продукти.

Папен все още се ползваше с благоволението на Хинденбург. За да провали фон Шлайхер, той предложи на Хинденбург нова комбинация. Убеди го, че в края на краищата не е така опасно да се даде на Хитлер поста канцлер, стига той, фон Папен, да стане помощник-канцлер. Хинденбург може да разчита, че той, фон Папен, ще има грижата да въздържа Хитлер от крайности.

Недоволството на юнкерите от Шлайхер накара Хинденбург да се вслуша във внушенията на Папен. В миналото той наистина бе казал веднъж, че никога няма да направи Хитлер германски канцлер, обаче сега ставаше дума да го направи канцлер само привидно. Заобиколен от министри, доверени лица на Хинденбург, водачът на националсоциалистите не би могъл да прави никакви пакости. Постигната бе спогодба Хитлер да стане канцлер със само двама министри националсоциалисти - Гьоринг като министър на въздухоплаването (тъй като Германия не притежаваше въздушна флота, това министерство беше гражданско ведомство) и Фрик, бивш полицейски сановник и един от участниците в мюнхенския бунт - като министър на външните работи (и този пост беше незначителен, тъй като вътрешните работи в Германия се намираха в ръцете на двадесет и осем отделни провинциални правителства).

Подкрепата на фон Папен щеше да бъде безполезна, ако организацията на националистите не би могла да се издържа. Трябва да се намерят пари на всяка цена. Папен се възползва за тази цел от своите отлични връзки в Рейнската област. На 4 януари 1933 година в Кьолн той устрои среща на Хитлер с крупния германски банкер барон фон Шредер. Като резултат от тази среща, рейнските индустриални магнати внесоха огромни суми в касата на националсоциалистическата партия. Финансовата криза - дотогавашната причина за бездействието на партията - бе премахната с един замах.

Агентите на генерал фон Шлайхер го уведомиха за постигнатата спогодба. Дори му предадоха и снимка на Хитлер и фон Папен, фотографирани на излизане от дома на барон фон Шредер. Шлайхер наруга фон Папен грубо по телефона. Генералът започна да си дава сметка за опасната комбинация, образувана срещу него, и се опита да убеди председателя на републиката да разтури Райхстага. Обаче при съвместната опозиция и на националсоциалисти и на юнкерите, подкрепяни от един председател, канцлерът не можа да стори нищо. Държанието на Хинденбург спрямо него ставаше от ден на ден по-враждебно. Най-сетне, на 28 януари 1933 година Хинденбург поиска от Шлайхер да отмени своите закони, насочени срещу юнкерите и той се видя принуден да си подаде оставката.

Това събитие стана в един съботен ден. Обзет от ярост, Шлайхер преживя страшна вътрешна борба и започна да мисли за въоръжена съпротива. Мина му през ума да накара работническите синдикати да обявят всеобща стачка, да докара

гарнизона от Потсдам и да окупира Берлин, в подкрепа на своето правителство. Обаче в понеделник на 30 януари 1933 година, в единадесет часа преди обяд, Хитлер бе натоварен от Хинденбург да състави кабинета. Дългогодишната борба на националсоциалистическата партия най-сетне бе увенчана с успех.

Новият Райхсканцлер Адолф Хитлер с министрите Фрик и Гьоринг (Берлин, 30 януари 1933 г.)

Глава VI

Хитлеристкият режим и неговите постижения

Управлението на Хитлер обгради Германия с пълна мистерия. През тази завеса външният свят - смаян, заинтригуван и всеки нов ден все по-изплашен - наблюдава редица странни събития. Някои от тях представляват административни постижения от голяма полза за германския народ и са доказателство за голямата дееспособност на националсоциалистите. Останалите събития са енергични потушавания и дисциплинарни мерки в средите на самата партия.

Всички споменати действия се отличават с неизменна загадъчност в замисъла и с бързина в изпълнението. Докато в демократичните държави всички промени във вътрешната или във външната политика биват предварително оповестявани и подлагани на разискване, в хитлеристка Германия, с изключение на един ограничен кръг от доверени лица около Хитлер, никой нищо не узнава за правителствените мероприятия, докато те не станат свършен факт.

Не такъв начин на управление си бе представял Хинденбург, когато се бе съгласил да назначи Хитлер за канцлер, с фон Папен като негов настойник.

Както председателят на републиката Хинденбург, така и фон Папен бяха подценили динамичната енергия и решителността на националсоциалистическата партия. Също като кукувицата, нейните двама министри толкова бързо израснаха, че изтласкаха от гнездото на кабинета всички свои останали колеги.

Двата министерски поста, поверени от Хинденбург на Гьоринг и Фрик, се превърнаха, благодарение на енергичността на техните двама титуляри, в двете най-важни позиции на правителството. Гьоринг, едновременно министър на въздухоплаването и пруски министър на вътрешните работи, незабавно се запретна да „националсоциализира" пруската полиция. С редица строги заповеди той я предупреди да бъде безпощадна в потушаването на каквато и да било опозиция срещу правителствената политика. Фрик, пък предприе една реформа, наречена по-меко „координиране (уеднаквяване), на гражданските служби". Всъщност неговата реформа означаваше изхвърляне от служба на всеки чиновник, чиито съчувствия към националсоциалистическата партия не са достатъчно сигурни.

Един изключителен закон, прокаран по спешност, даде право на правителството да забранява публичните събрания и да спира вестници. Германците почувстваха твърдата ръка на своя нов господар. И понеже бяха германци, това им се хареса, защото както сам Хитлер казва: „Народът предпочита да бъде командван, отколкото да се флиртува с него".

Нови избори за Райхстага бяха определени за 5 март. Докато приготовленията за тях все още се намираха в разгара си, светът бе изненадан от едно загадъчно събитие - пожарът в Райхстага, На 27 февруари 1933 година вечерта минувачи забелязали да излизат пламъци от купола на Райхстага. недалеч от Тиргартен. Повикана набързо, полицията откри, че главната зала на Райхстага е подпалена от няколко места едновременно. Пожарът се разпространи толкова бързо, че пожарната команда можа

само да го ограничи в централната част на сградата, без да може да го потуши. Междувременно в един коридор бе заварен и арестуван един млад работник, само по панталони и с обувки. Явно беше, че е накъсал ризата си, за да може да подпали сградата на много места наведнъж. Арестуваният се оказа холандец, работник, с паспорт на име Ван дер Любе. При разпита той призна, че е подпалил Райхстага.

На следния ден бе издаден указ „За закрила на германския народ от комунистическата опасност". С него в страната бе въведено негласно военно положение. Гражданските свободи бяха премахнати. На щурмовите отреди бе дадено правото да арестуват всички лица, заподозрени в комунизъм, защото правителството разгласи, че са заловени плачовете за комунистическа революция, определена да избухне незабавна след подпалването на Райхстага.

Образувано бе дело пред Върховния държавен съд. Като обвиняеми бяха подведени пет лица, с обвинение за сътрудничество при пожара: Ван дер Любе,- младият холандец - когато се появи пред съда, той се бе превърнал вече в полуидиот, неспособен да даде каквито и да било свестни показания; Ернст Торглер, водач на комунистическата партия в парламента - за него бе доказано, че бил видян да излиза от Райхстага един час преди избухването на пожара; двама неизвестни български комунисти; и Георги Димитров, отличил се твърде много със своето дръзко държане пред съда.

След осеммесечни разследвания и отлагания на делото, единствен Ван дер Любе бе признат за виновен. Беше осъден на смърт и обезглавен. Останалите четирима, макар и оправдани, бяха задържани в затвора като комунисти. След известно време Хитлер получи по частен път уверение от английска страна, че чувствата на Англия спрямо Германия ще се подобрят, ако Георги Димитров бъде пуснат на свобода. Вследствие на това, по време на интервю с автора на тази книга, канцлерът ме уведоми за своето решение да пусне Георги Димитров от затвора. Заедно с останалите двама български комунисти, Димитров бе отведен със самолет в Русия и там, в качеството си на секретар на Третия интернационал, скоро стана известен в цял свят като най-големия враг на националсоциалистите.

Всеобщите избори на 5 март, макар и да не донесоха на националсоциалистите онзи бляскав успех, както при по-сетнешните плебисцити, все пак дадоха на Хитлер и на коалираните с него националисти мнозинство от 52 на сто в Райхстага. Със спечелените 288 мандата и със 17 милиона и 250 хиляди гласа в цялата страна, националсоциалистите взеха 44 на сто от мандатите в новия Райхстаг. Освен това те имаха подкрепата и на 52 националисти и членове на „Стоманените шлемове", чиито водачи Хугенберг и Зелдте засега бяха колеги на Хитлер в новия кабинет.

Тази победа в Райхстага осъществи стария план на Хитлер да завземе властта по законен, път. Той си бе дал клетва за това - обаче се беше заклел също, след като вземе в свои ръце властта над цялата страна, да премахне изцяло парламентарния ред и демократичните начини на управление, като ги замени с „принципа на водачеството" - основното начало на националсоциализма.

Още на втория ден след своята изборна победа Хитлер се зае с Gleichschaltung - обединението, сплотяването на германския народ.

Първата стъпка на националсоциалистическото правителство беше да оповести доброжелателството си към германските работници - Първи май, дотогава болшевишки празник, бе обявен за „Национален ден на труда”. Гениалното умение на партията да урежда тържества й да създава „атмосфера”, превърна тези ежегодни манифестации, повод дотогава за неизбежни класови стълкновения, в гигантски „излети” и родолюбиви тържества. Пред безбройно множество, събрано на Темпелхофер фелд, Хитлер се провъзгласи за единствен закрилник на всички класови интереси в Германия и отправи пламенен призив за сплотяване на германския народ.

Фюрерът говори пред германските работници
(Берлин, 1 май 1933 г.)

Гласът му се понесе из всички високоговорители и по радиото над цялата страна:

„Германци! Вие не стоите по-долу от другите народи, макар светът да го заявява хиляди пъти! Вие не сте народ от второ качество! Събудете се, осъзнайте своето собствено значение! Припомнете си своето славно минало, спомнете си какво са извършили вашите бащи, а и вие самите! Забравете изминалите четиринадесет години на упадък! Мислете само за двете хиляди години германска история! Вие отново ще станете могъщ народ, стига само да имате волята за това!”

Колкото и да бе силно въздействието на тези ободрителни думи на Хитлер, когато ги изговаряше само като водач на една от многобройните германски партии, сега тяхната мощ стана много по-голяма, когато той ги произнасяше като шеф на германското правителство. Отсега нататък той имаше вече не само волята, но и властта да реабилитира Германия.

Всички германци, от всички съсловия, изведнъж си дадоха сметка, че последиците от поражението няма защо да останат вечни. Пламъкът на тяхното разпалено родолюбие заприлича на онези религиозни възраждания, които от време на време обхващат Англия и Съединените щати и превръщат дори и най-колебливите в разпалени последователи.

Когато хората изпадат в подобен екстаз, без разлика дали той е религиозен или политически, те гледат на всяка критика срещу техния пророк като на кощунство и одобряват дори и най-голямата суровост при унищожаването на всяка възникнала ерес.

Подобни чувства често биват най-силни сред новопокръстените. Ето защо, няма нищо чудно в това, че германският народ с готовност възприе строгата дисциплина, наложена от националсоциалистическия режим. Щом като личните ограничения трябва да бъдат цената за националното възраждане, то германците бяха готови да платят на драго сърце тази цена.

Външният свят не можа да си даде сметка, че левичарската опозиция в страната бе не само разгромена, но и покръстена до голяма степен.

Макар малцина чужденци да го вярваха тогава, обаче най-правилният отговор на въпроса: „Какво стана с 6 милиона германски комунисти, гласували в общите избори два месеца преди идването на Хитлер на власт?", е този: „Повечето от тях минаха на страната на националсоциалистите".

Това обяснява защо германските работнически синдикати и социал-демократическата партия можаха да бъдат разтурени е такава лекота, а имуществата им бяха конфискувани. През юли 1933 година същата съдба сполетя и Партията на католическия център със съгласието на Ватикана, въз основа на спогодба, подписана преди това между него и националсоциалистическото правителство.

Организациите на националистите и на „Стоманените шлемове" скоро след това бяха „обединени" с националсоциалистическата партия. Хугенберг, водач на националистите, излезе от кабинета. Властта заяви, че в редовете на „Стоманените шлемове" са се промъкнали враждебни елементи, е цел да се укрият на безопасно място сред тези бивши бойци. Организацията бе разтурена, съмнителните лица бяха изключени, благонадеждните бяха зачислени в националсоциалистическата партия.

За по-малко от шест месеца, откакто бе дошъл на власт, само с двама свои колеги в кабинета, Хитлер бе попълнил осем от общо четиринадесет министерски поста със свои хора. Колкото се отнася до останалите шестима министри - най-известни измежду тях бяха фон Папен, помощник-канцлер, барон фон Нойрат, министър на външните работи и генерал фон Бломберг, министър на народната отбрана - те, макар и да не бяха членове на неговата партия, представляваха сигурни съюзници.

На 14 юли 1933 година националсоциалистическото правителство обяви разтурването на всички политически партии с изключение на национал-социалистическата, със следния указ:

„Германската националсоциалистическа партия остава единствената партия в Германия. Който поддържа друга политическа партия, или основава нова политическа партия, ще бъде наказан със затвор".

А единственият остатък от правото на народа да Контролира своите управници, бе изразен със следните думи:

„Националното правителство може да се допитва до народа чрез референдуми, за да провери дали народът одобрява или не мероприятията, проектирани от националното правителство".

По този начин националсоциалистите взеха напълно в свои ръце цялата власт в страната. Един шестдесет и пет милионен народ, може би най-дисциплинираният и най-трудолюбивият в света, надарен с рядък научен гений, с великолепна промишленост, богати земеделски източници и с централно положение в сърцето на Европа, отсега нататък се поставяше под една единствена господстваща над него воля. Министрите на Хитлер престанаха да бъдат негови колеги и да споделят неговата отговорност, а се превърнаха в негов генерален щаб, предназначен да изпълнява заповедите му. Хитлер се зае, със съгласието на народа, да управлява Германия с власт непозната в Англия след времето на кралица Елизабет I.

Междувременно националсоциалистическото правителство градеше със същата бързина, с каквато и рушеше. Провинциалните правителства, които бяха останали на власт в бившите държавици на германската империя, след като революцията от ноември 1918 година бе прогонила техните династии, бяха сега премахнати. Германия бе поделена на единадесет нови области.

Всяка област бе поставена под управлението на управител - гаулайтер, отговорен само пред канцлера.

За да замести работническите синдикати и сдружението на работодателите, правителството създаде „Германски фронт на труда" и обедини в него работодатели и работници по „водаческото начало" и в служба на държавата.

Създадено бе и едно поделение на „Фронта на труда", предназначено да се грижи за свободното време на работниците, по план от д-р Лай, министър на труда, в духа на известното изобретение на Мусолини „Дополаворо"[4]. Новата организация получи името „Крафт дурх фройде" - „Сила чрез радост". Тя допринесе твърде много за популяризиране на националсоциалистическия строй сред по-младите германски работници. Сега работниците в Германия работят повече и получават по-малки надници от английските работници, но за тях се полагат по-големи грижи по спорта и други развлечения. Германският работник няма възможност да харчи пари за футбол, кино, обзалагания в надбягванията или за пиянство и разврат, но във всички по-съществени прояви на живота той е по-добре поставен от своя английски събрат.

Всяко лято 350 000 членове на организацията „Сила чрез радост" пътуват до разните курорти в страната с грамадно намаление. 30 000 легла са на тяхно разположение в различните почивни домове на организацията и 20 000 легла на остров Рюген в Балтийско море. Около километър и половина от плажа на този остров представлява непрекъсната верига от дървени хижи за летовници, с балкони за слънчеви бани и мостчета за къпане. Хиляди работници, посочени от своите другари чрез гласуване, биват изпращани всяко лято на разходка до Лисабон и Мадейра с

---

[4] „Дополаворо" (ит.) - „След работа". Така се нарича организацията, създадена от Мусолини със задача да се грижи свободното време на нейните членове да бъде запълвано приятно и полезно.

шестте парахода на организацията, предназначени само за тази цел. През зимата тия параходи служат за превозване до Германия с намалени цени на германци от чужбина.

В планините на страната, в хижите на „Сила чрез радост" за зимен спорт, над 25 000 младежи от двата пола се обучават със ски. Всеки младеж и всяка девойка, щом прояви дарба в какъвто и да било спорт, веднага получава безплатно необходимото спортно облекло и пособия, както и необходимата безплатна тренировка.

Спортният отдел на организацията има над 3 милиона членове. Младежите преминават през строг атлетически подбор. Ако го издържат, получават бронзова значка, голяма гордост за тях. По-възрастните членове на организацията, ако издържат съответния спортен изпит, получават сребърни и златни значки. Дъщерята на бившия кайзер, бившата принцеса Виктория Луиза, сега Брауншвайгска херцогиня, ми показа с голямо задоволство златната значка за дами, спечелена от нея, след като издържала съответния спортен изпит след навършване на четиридесетгодишна възраст.

Хитлер преустрои земеделието върху същата основа, както и при фабричните работници. За целта той създаде една организация, наречена „Отдел за народната прехрана. Тоя институт има за задача да определя цените на земеделските произведения, а също така вида и количеството на посевите, определени за всеки земеделски стопанин. За да се закрепи положението на земеделските стопанства, правителството прокара на 20 септември 1933 година „Закон за земеделската наследствена собственост". Всички земеделски стопанства до 120 хектара се освобождават от каквито и да било задължения. Такива стопанства не могат да бъдат продавани, ипотекирани или секвестирани за дългове. След смъртта на собственика имението преминава изцяло върху неговия най-близък родственик по мъжка линия. Единствена държавата може да се меси в стопанисването на земеделските стопанства. Ако някой стопанин не полага достатъчно грижи за стопанството си, държавата има право да му го отнеме и да го предостави на следващия по реда наследник.

Един милион германски земеделски стопани са подчинени на тоя полуфеодален закон. Техен единствен сюзерен е правителството. В резултат на това правителството постави върху държавни, основи продоволствието на народа.

Прозорливата национална политика на националсоциалистите прави Германия все по-независима от вноса на хранителни припаси. Докато в Англия земеделието запада, а другите стопански клонове, предимно промишлеността - процъфтяват, германските земеделци, напротив, се радват на обезпечената собственост и сигурни цени, на които те имат право заради своите заслуги към държавната общност.

В Германия не се срещат ония запустели, обрасли бурени и трънаци земи или мочурища, каквито изобилстват в Англия, защото в Германия на земята се гледа като на държавно съкровище и държавата се стреми тя да бъде използвана до краен възможен предел.

Ако някъде има земя негодна за обработване, 30 000 младежи от „Германските трудови лагери" са готови да се притекат на помощ. Всеки земеделски стопанин, ако желае да построи дига, за да подобри производителността на земята си, ако земята му има нужда от отводняване, ако някое село се нуждае от водопровод или чешма за поене на добитък - достатъчно е едно заявление до местния представител на Министерството

на труда. Ако искането бъде уважено, властите веднага издават нареждане и група младежи-трудоваци се заемат с определената им задача с ентусиазма на колониални пионери.

По-голямата част от издръжката на трудоваците остава в тежест на държавата, но и земеделският стопанин или селото внасят известна сума съобразно ползата от извършената работа. Резултатите от тая мъдра земеделска политика далеч надхвърлят пределите на земеделската промишленост. Тя снабдява целия народ със свежи хранителни припаси, произведени в самата страна, следователно много по-хранителни от ония, внасяни от чужбина, с каквито грамадна част от населението на Великобритания се храни.

В Германия изчезна конкуренцията и безредието в индустрията. Всеки германски производител, от най-крупния работодател до най-скромния работник се приучават да чувстват, че съставляват частица от една народополезна общност, че личните интереси са по самото си същество подчинени на общите интереси.

Личната свобода на действие означава обикновено значителна бъркотия и безредие, а това при авторитарно управление е избягнато. Разликата между Германия и демократическите страни е подобна на разликата между футболистите любители и футболистите професионалисти; Любителите изпитват по-голямо лично удоволствие, а професионалистите изпитват задоволство от това, че играят по-добре.

В Англия твърде много се приказва за „задружна работа” в държавните работи. Въпреки това страната си остава крайно индивидуалистична. Националсоциалистите напротив, не само проповядват, но и прилагат на дело своя лозунг „Другарство и служба”.

Когато човек участва в подобна задружна работа, както това става в Германия, той трябва да полага по-големи усилия, обаче има в замяна на това и своите по-големи удоволствия и развлечения. Така например, младежите и девойките в Германия прекарват много по-приятно свободното си време, отколкото младежта в която и да било друга страна, без оглед на това дали се числят към бедни или богати семейства. При управлението на националсоциалистите всички младежи живеят еднакъв живот и то такъв, какъвто другаде само децата на богаташите могат да си позволят.

Просторните лагери на „Хитлеровата младеж”, пръснати из цялата страна, със своите жилави, добре развити весели и щастливи обитатели са без съперник по целия свят. За тази щастлива младеж има на разположение всякакъв вид спорт, с безплатни тренировки по всички спортове като се започне от безмоторното летене и гребане, та се стигне до езда и поправяне на автомобилни двигатели.

Хитлер, противно на Мусолини, не е съгласен да се дава оръжие в ръцете на момчетата. Докато младежът не е стигнал до възраст да постъпи в редовете на войската, неговите възпитатели съсредоточават своите грижи върху телесното му възпитание. Трудовите лагери - в тях всеки младеж трябва да прекара шест месеца - представляват народен университет за другарски живот. Там всички класи се смесват и научават от опит, че ръчният труд си има свое достойнство.

Възможно е тези институции да не са така ефикасни, както изглеждат на книга, но тяхното творческо въздействие се вижда във всяка област на германския държавен живот. Те превръщат в реалност идеалите, които другаде си остават само мечта на социалните реформатори. Твърде типичен пример в това отношение е така наречената „борба за красота" - един план за създаване на красота навсякъде, за създаване на градове-градини, за разхубавяване на фабриките и т. в. В това отношение се е отишло толкова надалеч, че е била забранена дори продажбата на комични пощенски картички и разлепването на грозни афиши.

Държавата насърчава работниците да проявяват всички свои дарби. За тая цел се провеждат състезания по ловкост, местни и общодържавни. В тези приятелски, състезания всеки излиза със своето професионално изкуство - бръснари, обущари, художници, водопроводчици, дърводелци, рудокопачи - с една дума, работниците от всички професии, в които е възможно да се премерят изкуство и ловкост.

Друго начинание на националсоциалистите е построяването на полуземеделски селища, така наречените „Heimstädte" за фабричните работници. Тези селища са построени в крайните предели на големите индустриални градове. Къщата на всеки занаятчия или фабричен работник има своя обширна зеленчукова градина, от която той да може да задоволява своите собствени нужди. При първоначалното съставяне на тоя план целта била да се разреши жилищната криза за около десет милиона души.

Ето тези са някои от творческите постижения на националсоциалистическото правителство, чрез които то закрепи своето положение в Германия. Макар тези крупни промени да бяха наложени от властта, народът ги посрещна е радост, защото почувства, че така участва в изграждането на своето ново отечество.

Единственият пример в Англия за нещо подобно бе духът на себеотрицание, проявил се началото на Световната война.

За германския народ - приучен да спазва законите, националсоциалистическото движение внесе ред, политически мир, даде работа на народа, по-добри условия за живот. То също така донесе и изпълненото обещание да издигне наново Германия до положението на велика сила.

Във всички случаи, когато някои се противопоставиха или дадоха вид, че се противопоставят на плановете на правителството, то сложи върху тях своята тежка ръка.

Човечността зависи до голяма степен от обстоятелствата. Жокеят милва своя кон при разходка, но го налага с камшика по време на състезанието. Управниците на Германия проявиха суровост, защото смятаха, че съдбата на тяхното отечество е поставена на карта. Ако не бяха успели, със своето проваляне те биха отворили широко вратите за болшевизма - за същите болшевики, които бяха се отдали на безчинства и „ликвидации" в Русия, които бяха изтезавали и избивали в Унгария, които се бяха проявили след това и в Испания. Много германски области знаеха от собствен опит колко жестоки могат да бъдат червените.

Националсоциалистите вярваха, че ако не беше Хитлер, комунизмът би помел Германия, а управлението на болшевиките би се разпростряло от реката Амур до Рейн в Европа.

- Англия трябва да благодари на нас, националсоциалистите, - казват водачите на Хитлеризма, - че не допуснахме болшевизма да стигне до нейните граници, а дори и да ги прекрачи, тъй както японците не дават възможност на болшевизма да нахлуе към Индия.

За Хитлер болшевизмът е политическа проказа. Той смята, че само една непрестанна бдителност може да попречи на тази проказа да се разпростре върху цяла Европа. Неговото мнение в тази посока се основава на обстоятелството, че той предвиди избухването на болшевишката ярост в Испания, с масовото избиване на свещеници, калугерки и „буржоа" в началото на гражданската война. Хитлер смята, че английското правителство и английският народ живеят в един „рай на глупците", защото не си дават истинска сметка за болшевишката опасност.

„Възможно е един ден Англия да благодари на бога, че Германия със своята силна армия е можела да отбранява Европа срещу съветска Русия".

Когато националсоциалистическите водачи се заеха да изправят Германия отново на краката й, те решиха да подчинят под своя власт всички враждебни елементи в страната, защото те биха могли иначе да се превърнат в заплаха за тях. За тая цел си послужиха с крути мерки, защото техните противници бяха хора безпощадни и лукави.

Освен това не само германците единствени в света си служат с подобни крути мерки. Американската полиция се отнася към стачниците и затворниците доста сурово. Италианското „усмиряване" на Либия бе съпроводено с голяма суровост. Дори и любезните иначе австрийци потушиха един комунистически бунт във Виена с цената на 1 500 убити и 4-5 000 ранени, след това водачът на бунта, тежко ранен, бе отнесен до бесилката на носилка. Както веднъж Хитлер ми обясни, ако броят на жертвите в борбата между националсоциалисти и комунисти би бил съразмерен на населението в Австрия и Германия, то би трябвало жертвите в Германия да възлязат на 18 000 убити и около 50 000 ранени. В действителност в революцията в Ирландия много повече хора са били избити, макар населението на Германия да е около двадесет пъти по-голямо от това на Ирландия.

Ако обаче, борбата бе завършила с обратния резултат и ако болшевиките бяха взели надмощие, в такъв случай германските „буржоа", духовни лица и офицери щяха да бъдат избити в не по-малък брой, отколкото в Русия или червена Испания.

Националсоциалистите се добраха до властта с цената на твърде малко човешки жертви и страдания - не повече от 500-600 избити за десетина години. А за всеки затворник, изпратен в концентрационните лагери, болшевиките са осъдили и ще продължават да осъждат по десетина души на бавна смърт в полярните мочурища.

Враговете на Германия вдигат голям шум около германските концентрационни лагери, също както навремето враговете на Англия вдигнаха голяма врява около предполагаемите жестокости в концентрационните лагери в Южна Африка, през време на войната срещу бурите. И в двата случая бяха извършени груби, безогледни

преувеличения. Вън от всяко съмнение е, че ако комунистите бяха пазачи, а не пленници в концентрационните лагери, те биха извършили много по-големи жестокости. Това се видя твърде нагледно навсякъде, където болшевиките са имали успех в своята борба.

Да се хули националсоциалистическото управление, затова че неколцина негови подведомствени са злоупотребили със своята власт е също така несправедливо, както би било несправедливо да се осъжда правителството на Съединените щати, ако някои пазачи на затвор в Западна Вирджиния прояви жестокост спрямо някой затворник във вериги.

Да започне човек борба срещу евреите, е най-сигурният начин да си спечели врагове в цял свят. Следователно, националсоциалистите трябва да са обмислили добре последиците от своята противоеврейска политика, преди да започнат да я прилагат.

Тяхното становище е било основано върху гледището, че германският народ се намира в положението на обсада. Когато се впуснаха в борбата за премахването на Версайския договор, националсоциалистите, като всеки боец преди боя, заявиха:

„Който не е с нас, е против нас”.

„Само расово чистите германци са достойни да участват в борбата за национална свобода”.

Противоеврейските предубеждения бяха засилени от ролята, изиграна от еврейската раса в комунистическите бунтове, които допринесоха до такава степен за довършване разрушителното дело на войната.

В предвоенна Германия еврейската кръв не се считаше за голям недостатък. Евреите нямаха право да стават офицери, но всички останали професии бяха открити за тях, а богати евреи, като например Балян, крупният хамбургски собственик на параходи, бяха близки приятели дори на самия кайзер. Но в суматохата след войната, в Германия настъпи ново нахлуване на евреи главно от Полша и Галиция. Причината за това нахлуване се криеше в спадналата германска валута. Това даде възможност на евреите от съседните страни да забогатяват в Германия лесно и бързо.

Който дойдеше тогава в Германия с чужда валута, можеше да откупува търговски къщи, сгради и други имущества на фантастично ниски цени. Евреите напускаха Демберг или Краков, с по няколко английски лири, а когато се настаняваха в Берлин, започваха веднага да играят ролята на крупни капиталисти и да развиват безпрепятствено своята търговска ловкост.

Нашествието на евреите бе улеснено от обстоятелството, че полските и галицийски евреи говорят един немски диалект (Освен това паспортните и полицейски формалности при управлението на републиката бяха сведени до минимум).

От германска национална гледна точка тая имиграция представляваше опасност за германската култура, тъй като чуждите евреи донасяха със себе си само принципи, основани върху интернационалния материализъм. И докато по-долните слоеве на еврейските имигранти се възползваха с всички сили от настъпилата в Германия

стопанска криза, еврейската интелигенция се втурна е небивал устрем да заема свободните професии.

Макар от статистиките на синагогите да се вижда, че евреите са съставлявали само 1 на сто от общото население на Германия, 45 на сто от професорите в медицинския факултет в Берлин бяха евреи, когато Хитлер дойде на власт. Лекарите-евреи на служба в трите главни болници - Моабит, Фридрихсхайн и Нойкьолн - възлизаха съответно на 56,63 и 67 на сто от общия брой на лекарите там. Евреите лекари и хирурзи бяха многобройни дори и в католическите болници. При управлението на републиката, в три от по-важните германски министерства гражданите се обслужваха от чиновници-евреи.

Броят на адвокатите-евреи се движеше от 29 на сто в Дортмунд до 64 на сто във Франкфурт, 66 на сто в Берлин и 67 на сто в Бреслау. Евреите господстваха в берлинската борса. От общо 234 театрални директори в цяла Германия 50,4 на сто бяха евреи, а в Берлин възлизаха на четири пети. Търговията с готови дрехи и грамадните магазини в Германия бяха почти изцяло еврейски монопол. Но най-нетърпимо от всичко друго в очите на националсоциалистите беше обстоятелството, че печатът и издателствата се намират до голяма степен в еврейски ръце и под еврейски контрол, начело с всеизвестните еврейски предприятия от тоя род Улщайн и Рудолф Мосе.

По думите на Хитлер в някои от неговите речи, 98 на сто от службите в съветското правителство се намират в ръцете на евреи. Затова именно националсоциалистите смятат, че е опасно да се позволява на евреите да заемат влиятелни постове. Те твърдят, че еврейският характер е предимно международен, следователно те не са в състояние да се приобщават към националните интереси. Те считат, че евреите и по инстинкт, и по раса са склонни да съдействат на болшевишките управници в Русия.

Основанието за тези подозрения нарасна твърде много в резултат на масовото участие на евреите като подстрекатели, организатори и водачи на различните комунистически революции в средна Европа след края на войната. Най-мощна фигура в организацията, наричана при избухването на Испанската гражданска война „мадридско правителство", беше евреинът Розенберг, съветски посланик в Испания.

Ето защо толерантното, общо взето, държане на англичаните спрямо евреите-комунисти, към тия заблудени интелектуалци, наричани снизходително „салонни болшевики", представлява в очите на националистите глупава апатия пред една действителна опасност. Те смятат това за указание, че английската раса е загубила своя буден здрав разум по въпросите, свързани с нейните национални интереси, с който се е отличавала в миналото. Хитлер е убеден, че високопоставените евреи, често пъти прикрити като чистокръвни англичани или французи, ловко и системно подкопават жизнената сила и добродетелите на английския народ, а в още по-голяма степен - на френския. Едно потвърждение за това германците виждат в обстоятелството, че такъв еврейски автор като Леон Блум, проповедник на „неморалността" в своята книга „Женитбата", можа да се издигне до поста министър-председател на Франция.

Като подчиниха расовите и религиозни въпроси на своите националистически цели, хитлеристките водачи не се поколебаха да се намесят и в религиозните организации на своя собствен народ. Те оправдават разтурването на католическата и на

евангелистката църква в Германия, като обявяват, че това разтуряне е насочено срещу политическата дейност, а не срещу вероизповеданието на тия организации.

Принципът на Хитлер е, че животът на германския народ във всяко отношение, с изключение на чисто духовните въпроси, трябва да се намира под едно единствено влияние - влиянието на националсоциализма. Неговата борба срещу църквите в Германия се основава на убеждението, че те не се занимават само с духовната вяра на своето паство, а се стремят да държат под свой надзор и тяхната дейност като граждани на страната.

Канцлерът най-много от всичко оспорва претенцията на римо-католическата църква да възпитава децата на своите членове. Също както и английските крале от династията на Тюдорите, Хитлер няма доверие в подчинението на своя народ пред една външна власт в Рим. Както се заявява, двадесет на сто от общата площ на Германия се владее от католическата църква и от различните нейни ордени.

Никое друго събитие от управлението на Хитлер не е смайвало така силно външния свят, както енергичната „чистка" на националсоциалистическата партия, извършена на 30 юни 1934 година. Пълният списък на лицата, застреляни набързо в този ден из цяла Германия, никога не излезе на бял свят. Той сигурно възлиза на няколкостотин души и обхваща, освен такива видни личности като генерал фон Шлайхер, бившият канцлер, чиято жена загина заедно с него, и капитан Рьом, началник на щурмовите отреди, също и много други високопоставени лица от националсоциалистическото движение и висши сановници.

Глупаво би било да се предполага, че някакъв дивашки порив е накарал Хитлер да издаде заповедта и да поеме пълната отговорност за избиването на своите собствени последователи.

Обяснението за това негово действие се намира само в обстоятелството, че в онзи момент националсоциалистическото движение е било застрашено от вътрешно разцепление. Ако работата бе стигнала дотам, в Германия сигурно би избухнала гражданска война. Колкото и безпощадна да е постъпката на Хитлер, той я оправдава с думите, че ако не бе успял да потуши на време разкола сред своите последователи, страната би дала много по-големи загуби в човешки живот. Той смята, че се е намирал в положението на капитан на параход, където е избухнал бунт в открито море. Ето защо той намира, че неговата сурова постъпка е била наложителна за спасението на пътниците - в този случай на целия германски народ.

Никакви официални обяснения не са обнародвани върху точното естество на готвения заговор, но се знае, че Рьом и шепа негови поддръжници били недоволни от обстоятелството, че националсоциализирането на Германия, според техните разбирания, още не било пълно.

Рьом искал неговите два милиона щурмовaци- да бъдат не само преторианската гвардия на партията, но и да въплъщават националната мощ на държавата.

Хитлер е смятал, че националната мощ на Германия трябва да се намира изключително в ръцете на, Райхсвера, ограничен по онова време на 100 хиляди добре обучени войници на свръхсрочна служба.

Генералите на Райхсвера се борели упорито срещу стремежа на Рьом неговите два милиона кафаворизци да се слеят с държавната войска, а техните началници да получат офицерски чинове.

Ернст Рьом

Както при републиканското, така и при националсоциалистическото управление, генералите на Райхсвера бяха настрана от политиката и се бяха занимавали изключително със своята професионална задача да превърнат германската войска в най-могъщата военна сила в света. Те не са били съгласни това тяхно дело да бъде компрометирано чрез сливането на великолепните им войници с грамадната маса на щурмовите отреди. Хитлер бе възприел гледището на генералите и с това бе настроил Рьом и неговите другари срещу себе си. Като последица от това хората на Рьом започнали да подготвят държавен преврат с помощта на щурмовете отреди..

Ако бунтът на партийната милиция бе завършил с успех, той щеше да бъде последван от избиването на всички онези, които водачите на щурмовите отреди смятаха за свои противници. След „чистката" е бил намерен списък на лицата, определени от затворниците за избиване. Приятелите на Хитлер твърдят, че неговото име е било вписано начело на списъка. Сам Хитлер в своята реч пред Райхстага след чистката заяви, че един от осъдените, някой си Ул, направил самопризнания и разказал как е бил натоварен със задачата да го убие след успешното завършване на революцията.

Райхсверът обаче е имал своя добре организирана тайна служба и тя следяла отблизо плана на Рьом и неговите другари. Изглежда, че генералите са настоявали пред Хитлер да смаже заговорниците навреме, преди да са успали да проведат своя план.

Освен всичко това, капитан Рьом се е намирал в контакт и с други недоволни среди в Германия. В това число е бил и амбициозният и озлобен интригант генерал фон Шлайхер, първият посредник между Хитлер и Хинденбург. Шлайхер е бил извън себе си от ярост, че Хитлер, когото той искаше да използва като свое оръдие, го е изместил и е станал канцлер вместо него.

След своята смърт генерал фон Шлайхер бе официално реабилитиран, но по времето на чистката Хитлер и неговите съветници са смятали, че Рьом е бил дал съгласието си Шлайхер да застане начело на новото правителство. Срещу Шлайхер

имало подозрение, че се намирал в досег, ако не със самото френско правителство, най-малкото с известни други елементи във Франция, които трябвало да му осигурят официалната подкрепа на Франция, ако той стане отново канцлер с помощта на Рьом.

Тези планове трябвало да бъдат приведени в изпълнение след годишната ваканция на щурмовите отряди през месец юли, когато всякакви паради и носене на униформа биват преустановени. В една заповед до своите последователи, Рьом отишъл толкова далеч, че заплашил „враговете на щурмовите отреди", че ще получат своя отговор, когато и както той намери за добре. Щурмовите отреди - заключавал той - са и си остават съдбата на Германия".

Хитлер обикновено не се намесва при различия в гледищата на своите подчинени по отношение на политиката. Той си остава върховен арбитър над свадите, готов да се намеси само, ако разногласията започнат да застрашават сигурността на режима.

Към края на месец юни 1934 година заговорът на Рьом не е можел повече да бъде пренебрегван.

Канцлерът решил да действа незабавно. Известно било, че Рьом и главните му съучастници се намират на квартира в една вила, наречена „Пансион Ханзелбауер" на брега на езерото Вийсе на около петдесет километра от Мюнхен. Там водачите на щурмовите отреди били свикани на конференция и на нея можело да бъде взето окончателното решение. Целта на Хитлер е била да изпревари това решение.

Той отлетял със самолет за Мюнхен и пристигнал там призори. Заедно с него, освен Гьобелс, били също Ото Дитрих, националсоциалистическият директор на печата, адютантите му Брюкнер и Шауб и неговите лични телохранители.

В два автомобила, придружаван от своя щаб и от неколцина членове на „Черната гвардия", Хитлер отпътувал за главната квартира на Рьом.

Часовоите, поставени пред входа, се оттеглили по заповед на Хитлер и той веднага отишъл в спалнята - на Рьом. Грамадната снага на осъдения на смърт била изтегната на леглото, в дълбок сън, все още в пълна униформа, както се бил завърнал от гуляй, който траял през цялата нощ. Разтърсили го за раменете, за да го събудят. Със замъглено още от съня съзнание, Рьом видял Хитлер надвесен над него, с лице бледо като восък от ярост.

„Schuft, du bist verhaftet!" (Подлец, арестуван си!) - били единствените думи на канцлера, подкрепени от автоматическите револвери на неговите телохранители, застанали зад него.

Рьом не бил още изтрезнял, така че едва могъл да смутолеви някакви протести.

Хайнес, главният сподвижник на Рьом, бил намерен в друга стая при морално компрометиращи обстоятелства и бил застрелян на място. Всички останали водачи на щурмовите отреди във вилата били арестувани.

Заговорниците били откарани в затвора Щаделхайм в Мюнхен. Този затвор е предназначен за углавни престъпници, но се използвал и за задържане на жени-

комунистки, когато не ги изпращали в концентрационни лагери. Веднага бил учреден военен съд и обвиняемите били осъдени набързо на смърт.

Рьом не бил застрелян до понеделник, 2 юли. Дотогава в килията му бил оставен револвер, с надеждата, че той сам ще се лиши от живот. Когато извели пред взвода войници, определени да го разстрелят, този храбър и способен, но иначе развратен авантюрист, който кой знае защо сложил заглавие на своята собствена биография „Историята на един предател", посрещнал смъртта, както казват, с достойнство и мълчаливо.

В това време генерал Гьоринг пуснал в действие държавната тайна полиция да издири и излови всички заподозрени лица в Берлин. Ернст, командир на щурмовите отреди, бил проследен до Бремен и арестуван в момента, когато се готвел да се качи заедно с жена си на един параход за Средиземно море. Жертвите на чистката в Берлин били разстреляни в двора на бившето военно училище в Грос Лихтерфелде, превърнато сега в казарма за личната охрана на Хитлер.

Всички, които бяха уверени, че тяхното високо положение ще ги предпази от по-тежки наказания, нямаха време да се уверят в противното. Шлайхер и жена му бяха разстреляни без съд от агенти на тайната полиция. Полковник фон Бредов, един от най-близките сътрудници на Шлайхер, бе застрелян в неговия кабинет, когато отказа да предаде ключовете на касата.

Докато траяха тези масови екзекуции, докато високопоставени лица изчезваха безследно, общественият ред в Германия не бе смутен ни най-малко. Доверието на народа в Хитлер издържа и това сурово изпитание, „Страшно беше, но Фюрерът сметна, че така трябва да бъде, следователно така трябваше да стане" - единствено тази забележка съм имал случай да чуя до ден днешен за избиването на тези съвременни еничари.

- За двадесет и четири часа трябваше да бъда Върховният съд на германския народ - заяви Хитлер в Райхстага две седмици след това. У него не пролича никакво по-голямо угризение на съвестта, отколкото у един съдия, който е осъдил някой престъпник на смърт въз основа на безспорни доказателства. Това тълкуване на неговата постъпка преобладава в цяла Германия.

Думата „криза" е била твърде често употребявана, откакто Хитлер дойде на власт. Криза избухна, когато Германия напусна Обществото на народите през 1933 година. Втора криза настъпи, когато във Виена избухна бунтът на националсоциалистите. През 1935 годена Германия отхвърли военните клаузи на Версайския договор. През 1936 година дойде завземането на Рейнската област. Хиляда деветстотин тридесет и седма година донесе бомбардировката на Алмерия и дълготрайната „криза" в Комитета за ненамеса.

От всички критични положения най-тежка се оказа кризата около завземането на Рейнската област.

Това събитие бе очаквано няколко месеца преди всъщност да настъпи. Предлог за него стана ратифицирането на военния съюз между Франция и Русия, преговорите, за който бяха водени през 1935 година. Хитлер сметна, че този договор е насочен

единствено срещу Германия, следователно му дава правото - ако не по закон, то по право - да вземе нови мерки за държавната сигурност, като разпредели по нов план отбранителните сили на Германия върху нейната собствена територия.

Самият момент на завземането на Рейнската област, както се вярва, е бил определен в зависимост от обстоятелството, че френското правителство бе започнало да иска от Англия да поеме по-определени задължения относно евентуалното си поведение, в случай че Германия завземе Рейнската област. Германското правителство реши; че ако Англия веднъж поеме задължения, тя ще ги спази, ако обаче Рейнската област бъде завзета преди английското правителство да се е обвързало, опасността от активна съпротива ще се ограничи само в едно възможно действие отстрана на Франция.

Опасността всъщност беше доста голяма, затова германските генерали се колебаха доста, преди да се решат да действат. Германската армия в онзи момент тъкмо се преустройваше и преминаваше от дългосрочно професионално устройство към краткосрочно устройство по наборната система. По тази причина армията се реши да изпрати в Рейнската област само отделни войскови части без пряка връзка с главното командване.

Хитлер даде заповед за навлизане в Рейнската област в петък 6 март. На следния ден сутринта английският, френският и белгийският посланик в Берлин бяха внезапно призовани да се явят към обяд в канцлерството. Канцлерът им прочете меморандум, съобщи им, че Рейнската област е била вече завзета и очерта пред тях нова програма за осигуряване на мира в Западна Европа. Програмата съдържаше следните точки?

1) Договори за ненападение за двадесет и пет години между Германия, Франция и Белгия.

2) Тези договори да бъдат-гарантирани от Англия и Италия.

3) Да има един подобен договор и с Холандия, ако се желае това.

4) Въздухоплавателна спогодба между западните велики сили.

5) Договори за ненападение между Германия и нейните източни съседи, включително и Литва.

6) Възстановяване на демилитаризираната зона по западната граница на Германия, ако и Франция направи същото от своя страна.

7) Условно завръщане на Германия в Обществото, на народите.

Становището на английското правителство спрямо тези предложения беше по-благоприятно от становището на Франция. Френското правителство заяви, че завземането на Рейнската област представлява нарушение на Версайския мирен договор и на Локарнската спогодба.

Франция се осмели да държи такова твърдо поведение, защото:

1) В Локарно Англия се беше задължила да я поддържа,

2) Англия беше убедила Франция да я подкрепи в санкциите срещу Италия, затова сега френското правителство имаше моралното право да иска същата подкрепа от Англия срещу Германия.

3) Франция беше сравнително по-силна спрямо Германия, отколкото можеше да се надява за в бъдеще, защото германската национална армия бе създадена едва шест месеца преди това.

Около 30 хиляди германски войници навлязоха в Рейнската област - деветнадесет дружини и тринадесет батареи, заедно със снабдителни служби, пионерни и допълнителни части.

Четиридесет и осем часа след завземането на Рейнската област аз имах в Мюнхен двучасово интервю с германския канцлер. Той изясни пред мене своето предложение за сключване на договори за ненападение с източните съседи на Германия и че е готов да включи в това число Чехословакия и Австрия. Подчерта пред мене също, че ако неговите предложения по този случай бъдат отхвърлени или пренебрегнати, той няма да ги поднови.

Моите разговори с други членове на германското правителство разкриха пред мене духа на отчаяна решителност, обзел вече целия германски народ.

„Ако се стигне до война - бе ми заявено - Германия ще се съпротивлява докрай. Болшевизмът ще бъде единственият победител. Може би е съдено на едно германско поколение да измре, за да осигури свободата на идните поколения".

„В случай на война - заявиха ми от друго място - имаме на разположение няколко доста неприятни изненади за света".

Няколко дни по-късно имах случай да разговарям един час с Хитлер и с генерал Гьоринг в Канцлерството. Канцлерът заяви, че нашият разговор трябва да остане поверителен и че мога да го предам само на отговорните кръгове в Лондон. Мога да кажа само толкова, че според неговото мнение, английското правителство трябва да гледа на военното завземане на Рейнската област като на обстоятелство от маловажно значение в сравнение с плана му за мир, предложен на света. Той е готов да направи всичко за подобряване на отношенията между Германия и Англия и за да осигури мира в Западна Европа при условие да не се иска от него никакво ограничаване на германския суверенитет.

Той дори изложи пред мен и един практически план за намаляване на напрежението по френската граница, но това негово предложение бе отхвърлено по-късно от френска страна.

В Германия тъкмо тогава се провеждаха общи избори и аз придружих Хитлер със самолет и с неговия специален влак на разни места в страната, за да видя по какъв начин реагира народът на постъпката му в Рейнската област. Неговите речи навсякъде съдържаха пламенен призив за мир, на който многобройните му слушатели отговаряха със същата пламенност.

В Бреслау канцлерът ме покани да го придружа в неговия автомобил из улиците на града. Аз седнах отзад в неговата открита кола, която бе начело на дълга редица черни-коли Мерцедес-Бенц. Хитлер застана прав на предната седалка, до шофьора. Движехме се така около четиридесет минути през улиците на града със скорост малко по-голяма от ходом, през претъпканите от народ улици сред безспирни викове: „Хайл! Хайл! Хайл!". Тези възторжени викове ечаха в ушите ни като мощния рев на развълнувано море. Всички прозорци бяха обкичени със знамена и отрупани със зрители. Хитлер остана през цялото време прав, вдигаше постоянно ръка за хитлеристкия поздрав и се усмихваше наляво и надясно.

Аз разглеждах внимателно гъстите редици народ от двете страни. По всички лица от всички възрасти и слоеве все едно и също изражение на екстаз. Твърде рядко сред огромната тълпа - трябва да е имало около 400 хиляди души - се виждаше тук-там някое угрижено лице и някоя невдигната за поздрав ръка. Обаче 99 на сто от хората проявяваха всички признаци на фанатичен, най-искрен ентусиазъм.

Все същите сцени се разиграваха пред моите очи и във Франкфурт и Кьолн - градове, разположени в току-що завзетата област, стояли близо осемнадесет години без германски войски.

Сред тези доказателства за мястото, заемано от Хитлер в сърцата и умовете на неговия народ, кризата, предизвикана от завземането на Рейнската област, постепенно утихна. Неин надгробен камък стана „въпросникът", изпратен в Берлин от английското министерство на външните работи. Документът започваше с въпроса дали германското правителство смята сега, че е достигнало до една точка, където би било готово да спазва в бъдеще своите обещания. Германия се сметна така оскърбена от този въпрос, че не даде никакъв отговор на въпросника.

В резултат на кризата германските войски се настаниха върху целокупната територия на своята държава. Те в скоро време се заеха да укрепяват Рейнската област от холандската граница до Шварцвалд. В това време французите, зад своята линия Мажино, продължиха да изработват подробностите на своя нов отбранителен съюз с Великобритания, основан върху „разговори на генералните щабове" от армията и въздухоплаването.

Това беше най-добрият изход, какъвто мъдростта на държавниците от западните велики сили можа да измисли за положението, което в своите по-ранни фази предлагаше поне една възможност за дълготраен договор за мир между Германия и всички нейни съседи, като последица от акцията на Хитлер за възвръщане свободата на германския народ да разполага свободно с военните си сили в границите на своята държава.

Глава VII

Хората около канцлера Хитлер

Хитлер често е заявявал пред свои приятели, че ще се оттегли от политическия живот, щом навърши шестдесетгодишна възраст - това ще стане през 1949 година.

- След това - заявява той - имам желанието други десет години да играя ролята на по-възрастен държавник, да подпомагам със съвети моя наследник, без да участвам в управлението. Аз съм виждал предостатъчно какво могат да направят стари хора на високи постове - казва той отвреме навреме и без съмнение загатва с тези си думи за последните години на своя предшественик, председателя Хинденбург.

В архивите на Канцлерството се намира един таен документ, с който Хитлер назначава свой заместник. Той съдържа имената на трима „Водачи на Германия", изброени последователно по реда на неговия избор. Не може да има никакво съмнение, че на първо място е поставено името на генерал Гьоринг.

Херман Гьоринг

След канцлера Хитлер, Херман Гьоринг е най-могъщият и най-популярният човек в Германия. Той е министър на въздухоплаването и главнокомандващ на въздушните сили, министър-председател на Прусия, върховен началник на пруската полиция, началник на държавната тайна полиция, председател на Райхстага, главен лесничей на Германия - пост, който поставя в негови ръце пълната власт над всички германски държавни имоти. Характерът на Гьоринг е напълно противоположен на характера на

Хитлер. Силата на Гьоринг се крие в неговите дела, а на Хитлер - в бляновете му, Хитлер е затворен в себе си, Гьоринг е обективен.

Връзката между тези двама мъже с противоположни характери се крие във верността. Спрямо другите Гьоринг се държи заповеднически, но на своя Фюрер той се подчинява с типична войнишка вярност.

Бащата на Гьоринг е бил първият управител на Германска Южна Африка. Самият той е получил редовно военно образование във военно училище и на деветнадесетгодишна възраст е бял произведен в първи офицерски чин, причислен към един пруски пехотен полк.

При избухването на войната Гьоринг бил на двадесет и една години и успял да се прехвърли в германските въздушни сили, против желанието на своите началници. Голямата му ловкост като пилот на бойни самолети го издигна по-късно до поста командир на знаменитата „Ескадра Рихтховен", след като нейният основател падна убит. Неговите подвизи - Гьоринг свали през световната война тридесет и шест неприятелски самолета - му донесоха най-високото отличие за военни заслуги.

След войната Гьоринг стана цивилен пилот в Швеция и там се ожени за баронеса Карин фон Фок, след като се срещнал с нея при едно принудително кацане. Тя почина десетина години след това. Гьоринг се ожени повторно сред почти царски блясък за хубавата и талантлива германска актриса фрау Еми Зонеман.

Гьоринг отишъл в Мюнхен през 1922 година и постъпил в университета. Тогава именно той попаднал под обаянието на Хитлер и бил тежко ранен при престрелката пред „Фелдхернхале", в бунта през месец ноември 1923 година.

Един от първите националсоциалисти, избран в Райхстага, през 1928 година Гьоринг стана водач на националсоциалистическата парламентарна група, а сега - след като Райхстагът е всецяло националсоциалистически, той председателства краткотрайните, формални и не твърде чести сесии на Райхстага, свикан, за да изслуша изявленията върху правителствената политика.

След като партията дойде на власт, Гьоринг последователно и бързо бе назначен на различните си сегашни постове, а същевременно бе повишен постепенно от капитански в генерални чин. Той заема всъщност поста помощник-канцлер.

Генерал Гьоринг е типичен прусак[5] - смел, суров, предизвикателен, със заповеднически нрав. Най-очебийното му изкуство е гъвкавостта.

При моето първо посещение при него, след като бяха изминали тъкмо дванадесет месеца от влизането му в първия кабинет на Хитлер, той ми каза:

„Народите се различават един от друг. Вашите мекушави английски начини на действие не подхождат за Германия. Германците имат нужда от твърда ръка. Преди да стана министър-председател на Прусия, само в Берлин всеки месец ставаха средно по четири убийства по полови подбуди, защото при републиканското управление

[5] Авторът греши – Херман Гьоринг е роден в Розенхайм, Бавария. – бел. ред.

смъртните присъди почти винаги бяха заменяни със затвор. Сега, след като аз поех властта, всички знаят, че за подобни престъпления не само се издава смъртна присъда, но и че смъртните присъди непременно се изпълняват. В резултат на това, в цяла Прусия през последните дванадесет месеца сме имали всичко на всичко четири убийства от този род."

Неговият характер е също така внушителен, както и тялото му. Грамадният обем се дължи не на пълнота, а на физическа сила. Бледосините му очи имат остър, жив поглед, и от тях блика съвършено здраве. Кожата на лицето му е свежа като на младо момче. Страстно обича да стреля и е първостепенен стрелец и с пушка и с оръдие. Гласът му има рязък, параден оттенък. Гьоринг има живо чувство за хумор, затова той често избухва в силен, весел смях.

През шестнадесетото столетие Англия е притежавала голям брой мъже от този род - безстрашни, вечно неспокойни, безпощадни, със заповеднически нрав, със силно влечение към смели авантюри.

Кардинал Уулси, знаменитият министър на Хенрих VIII, строителят на Хамптън Корт, е обичал също така да се обгражда с разкош, с пищна обстановка. Килимите, картините и мебелите на генерал Гьоринг биха могли прекрасно да принадлежат на някой принц от италианското Възраждане.

Тази негова слабост към блясък се отразява и в облеклото му. Различните му униформи са станали вече пословични. У дома си той носи костюми, кроени по негов собствен вкус, често правещи впечатление със своята оригиналност.

Първият път, когато ме прие, Гьоринг носеше черен копринен смокинг с двойни ревери от светлочервена коприна, с вратовръзка в същия цвят. Панталоните му бяха от ясносин вълнен плат. При друг случай го заварих по бяла куртка със златни ревери и гълъбовосини бричове за езда, с лачени чизми. Обикновено той носи синята куртка на германските летци с бели ревери. Неотдавна обаче ме прие с нова униформа, изобретена от него за поста му главен лесничей на Германия. За неин модел е послужила една средновековна германска ловджийска носия. Състои се от зелена куртка без яка и без ръкави, пристегната в кръста с колан от същия плат. На колана е прикрепен голям ловджийски нож в зелена ножница.

Под тази куртка без ръкави генерал Гьоринг носи дебела копринена риза с мека яка, забодена с грамадна брошка с емблемата на Свети Хуберт, покровител на ловците - еленови рога е лъчезарен кръст между тях. Широките ръкавели на ръкавите му са прикрепени с копчета със същата емблема, избрана от него за значка на германските горски служители. Големите му хубави ръце са украсени с големи пръстени, изработени в античен стил, със скъпоценни камъни.

В своя замък с високи кули - неговата резиденция като министър-председател на Прусия - Гьоринг седи в грамаден стол от дъбово дърво с високо облегало, украсен с резба, пред една дълга маса за хранене, с тежки свещници по нея, а в свещниците високи свещи, излени в красиви форми. На масата пред него има големи фотографии на първата му жена, хубавата баронеса Карин, сега вече покойница и на баща му в униформата си на губернатор на Германска южна Африка. До тях е поставена голяма сребърна табакера в античен италиански стил, украсена със скъпоценни камъни.

В стаята има великолепни картини, взети от германските музеи. По стените са подредени или полици с подвързали в кожа книги, или са окачени саби от всички видове и големина, като се започне от индийски ятагани със златна дръжка и дамаскинска украса, и се завърши със средновековни тежки мачове за размахване с две ръце. Върху дъбови полици, украсени е резба, са поставени огромни златни и сребърни чаши е похлупаци, великолепни образци на германското изкуство от 15-то столетие.

Апартаментът на Гьоринг в новото министерство на въздухоплаването, построен и подреден по негов собствен план, е извънредно хубав. В Шорфхайде, самотно имение на около четиридесет километра от Берлин, Гьоринг си е построил разкошно стрелбище, наречено Каринхал, на името на първата му жена, чиято гробница се издига в това имение. Големите, богато подредени стаи на Каринхал са преизпълнени с ловните трофеи на Гьоринг, както и с чудно хубавя произведения, взети от берлинските музеи. Малки лъвчета си играят в двора на имението, а хиляди декари от околните степи са оградени и се охраняват непрестанно от горските пазачи на Гьоринг, за да не може външни лица да проникват там.

Министерството на въздухоплаването се охранява добре. Веднъж, когато Гьоринг седеше на бюрото си и ми обясняваше с енергични движения своето недоволство от отказа на английското правителство да разбере справедливите германски искания, вратата на огромната стая се отвори твърде чинно, а облеченият в шарена ливрея портиер произнесе бързо: „Ваше превъзходителство, стражата пристигна!”

Погледнах през отворената врата. Зад самия портиер, с щикове на пушките си, със стоманени каски на главата, се бяха наредили няколко души от личната охрана на генерал Гьоринг. Обикновено те се намират в караулното помещение извън заключените врати на двора.

Генерал Гьоринг изпусна една войнишка ругатня. „Кажи им, че е било тревога за проверка” - каза той, а като видя моята изненада, добави със смях: „Този звънец трябва да се премести. Щом започна малко по-силно да се въртя на стола си, зазвънява от само себе си. Едно време, знаете, насам се навъртаха отчаяни хора, така че бях инсталирал скрит звънец, за да звъня незабелязано, ако някой атентатор успее да се промъкне в стаята ми, което не е твърде вероятно”.

Колкото и да са били отчаяни и безстрашни червените агенти в Германия преди идването на Хитлер на власт, при сегашното положение те не биха могли да се измъкнат от стаята на генерал Гьоринг, освен с белезници, на ръцете си. Генералът е приложил на дело няколко твърде остроумни идеи в различните резиденции, построени иди пригодени за него. Когато раздвижи едно от устройствата, за да ми покаже неговото действие, изведнъж от всички краища на стаята се зачу металическо щракане.

„ Сега вече не можете да излезете от стаята -ми каза генералът с мрачна усмивка. - Всички врати са вече заключени.”

Бях поканен на първия банкет даден от генерал Гьоринг в качествата му на главнокомандващ на германските въздушни сили след тяхното възстановяване. Останалите гости бяха все чуждестранни аташета по въздухоплаване, така че аз и един германски висш сановник бяхме единствените лица в цивилно облекло.

Генерал Гьоринг носеше парадната., униформа на въздушните войски, с многобройни декорации и с широката зелена лента на най-високата степен на италианския орден „Св. Мавриций и св. Лазар” - отличие, дадено му от Мусолини. Докато му се представяха различните гости облечени в националната си униформа забелязах, как погледът на генерала се бе спрял с особено внимание върху полковник Дон, облечен в парадната униформа на английските кралски въздушни сили. Генералът проследи внимателно всички подробности, на куртката. Малко по-късно същата вечер аз направих забележка на полковник Дон, че той ще бъде отговорен за въвеждането на още една нова униформа в и без това добре, натъпкания гардероб на германския министър на въздухоплаването. Това предсказание се сбъдна, защото следващия път, когато, бях почетен с покана за банкет от страна на генерала, той бе облечен с парадна куртка, точно копие на куртката на английските въздушни сили, с изключение на пагоните и другите служебни знаци. По-късно тази парадна куртка бе въведена като редовно вечерно облекло на офицерите от германските въздушни сили.

Вечерята, приготвена от Хорхер, прочутият съдържател на ресторант на Курфюрстендам, беше отлична. Всичко в сградата, доставено под ръководството на генерал Гьоринг, беше олицетворение на най-големия възможен разкош.

- Тази картина е великолепно копие на прочутата картина от Рубенс - чух да казва на Гьоринг един от чуждестранните гости.

- Копие ли? Това е самата прочута картина на Рубенс! - отговори генералът с възмущение.

След пищните приеми на Краля-слънце, едва ли е имало в Европа по-живописна забава от устроената от Гьоринг по време на Олимпийските игри в 1936 година. Увеселението се състоя в градината зад огромната сграда на новото Министерство на въздухоплаването. Плавателният басейн беше изпълнен с водни лилии, плаващи по повърхността и осветени богато от подводни лампи, а просторните морави бяха залени със същински светлинен поток от многобройни прожектори, инсталирани върху околните покриви.

Групата на берлинската опера изпълни няколко балетни номера върху полянката пред гостите, насядали да вечерят по масите, сред дървета украсени с редици от електрически лампиони. Една завеса дълга около петдесет метра, поставена в дъното на градината, бе вдигната ненадейно и разкри истински виенски панаир в естествени размери, с вертележки от дървени кончета, стрелбища, палячовци и живописни кръчми и бирарии, а в тях хубави млади германски артистки в тиролски носии очакваха да посрещнат гостите на генерала.

„Само една изнемогваща от немотия страна може да си позволи лукс като този тук” - провикна се един виден германски банкер сред буря от смях, музика и веселие.

Разходите по това тържество трябва да са били значителни, защото както ми се стори, лицата повикани да забавляват гостите, не бяха по-малко на брой от самите гости. Но за забелязване е, че когато трябва да се даде забава, генерал Гьоринг държи тя да се отличава със същото съвършенство, с каквото се отличава въобще всичко, предприемано от него.

Духът на националсоциалистите е толкова сериозен, че забави от този род могат да бъдат давани само по изключение. Все пак гвоздеят на всеки зимен сезон в Берлин е големият бал, даван от генерал Гьоринг всяка година през месец февруари в държавната опера. Измежду всички сегашни забави тези балове на генерала се доближават най-много до някогашните дворцови приеми, ето защо всяка млада дама от висшето общество на Берлин гори от амбицията да получи покана от генерала.

Пред самата сцена и на еднаква височина с нея се поставя платформа за танцуване, а крилете и задната стена на сцената се махат, за да се отвори допълнително място за стотиците балерини. Лакеи в червени ливреи, с бели бричове и чорапи, със старовремски свещи в стъклени свещници, поставени върху дълги жезли се нареждат по цялото протежение на парадното стълбище.

Генерал Гьоринг и жена му сядат в бившата императорска ложа, достатъчно просторна, за да служи като същинска приемна. На банкета след последния бал на генерала срещнах херцог и херцогиня фон Брауншвайг - зетят и дъщерята на бившия кайзер, които често посещават официалните приеми на националсоциалистите. Видях и сър Хенри Детердинг, петролният магнат, заедно с младата му съпруга германка. Присъстваха също десетина италиански офицери от въздушните сили, в униформа, както и повечето членове на германското правителство, макар самият Хитлер да не се появява на такива тържества.

Този банкет беше един от онези „задушевни" неофициални банкети, които германците така обичат, с предостатъчно бира за жадните и с шампанско. Фрау Гьоринг - без съмнение, жената с най-изящните тоалети в цяла Германия - беше очарователна домакиня, със своите естествено златисти коси, с русата си северно-германска хубост, със своя приятен музикален глас.

Генералът беше облякъл парадната униформа на въздушните войски. Той ту разговаряше със сър Хенри Детердинг по снабдяването с петрол, ту целуваше ръка на някоя хубава актриса, ту се обръщаше към полския посланик да му разказва как е убил два лоса по време на неотдавнашен лов в Полша, ту клатеше глава над някой сандвич с руски хайвер и се провикваше: „Ах! Тези болшевики не могат вече дори и свестен хайвер да ни изпращат".

Имал съм случай да водя много разговори с Генерал Гьоринг от един до два часа. Той винаги е изказвал свободно, и категорично своите възгледи по различни международни въпроси. Разговора той завършва обикновено с крачене нагоре-надолу из стаята, но винаги го започва с притегляне на своята сребърна табакера пред, себе си. Преди да заговори, той изважда от табакерата тъмна тънка пура „Вирджиния" със сламен мундщук, каквито рядко се виждат навън от Италия.

При всички срещи с мене, генералът неизбежно се спираше на един и същ въпрос - необходимостта от тясно сътрудничество между Англия и Германия.

- Ние уважаваме и обичаме англичаните - казвал ми е той много пъти. - Вие сте сродни с нас по кръв и ние желаем да ви виждаме силен и могъщ народ. Нас не ни тревожи мисълта, че ще си създадете мощна въздушна войска. Ако искате, формирайте си и голяма сухопътна войска. Германия ще се радва, ако Англия се засили, колкото смята, че ще й бъде необходимо.

Ако нашите две страни се споразумеят, мирът в Европа ще бъде поставен върху непоколебими основи. Кой ще може тогава да се опълчи срещу английската флота и германската армия?

Няма нищо на света, за което Англия и Германия да има нужда да се карат. Ние не сме против дори да гарантираме английските интереси във всички части на земното кълбо. Но вие трябва да се отнесете по същия начин с нас и да ни признаете едно положение в Европа, на което ни дават право нашите качества, като народ и нашето местоположение, така както и вие имате правото да поддържате правата и влиянието си навсякъде из вашата грамадна световна империя.

Ние бихме предпочели Англия да се занимава със своите собствени интереси и да не се бърка в мъглявата и чужда политика на Обществото на народите.

Възхищението на генерал Гьоринг спрямо Англия води началото си от времето, когато той се е борил срещу нашите въздушни сили. „Великолепни момчета!” - казва със сурова войнишка усмивка генералът.

И все пак това благосклонно разположение спрямо Англия и личните приятелски връзки на генерал Гьоринг с неколцина видни членове на английската аристокрация не изменят е нищо неговите разбирания относно справедливите цели на Германия. Той е против всяка критика върху проявявания от Германия интерес към немското население, намиращо се в момента отвъд германските граници, в Австрия и северната част на Чехословакия.

„Ако това население беше от английски произход, нямаше ли и вие да изпитвате същите чувства към него?” - пита ме той.

Може би най-близкият приятел на Хитлер е министърът на пропагандата д-р Паул Йозеф Гьобелс, макар неговият авторитет в странната да не може да се мери с популярността на генерал Гьоринг. Този дребен човек с бледо лице, с изпити бузи и криви крака, е успял да си създаде извънредно високо положение в Нова Германия, макар тя да смята вече телесната красота за свой идеал. Това се дължи изключително на неговия гений и на решителността му. Всички негови познати свидетелстват за извънредно острия му ум.

Д-р Гьобелс е един от малкото ръководители в Германия, които винаги се усмихват. Погрешно би било обаче, от това да се вади заключение, че неговото настроение е все добродушно. Природата е отказала да надари тялото му с жизненост, но в замяна на това е сложила грамадна духовна сила в неговите черни, живи, наблюдателни, изразителни очи. В частните му срещи неговият разговор е винаги поток от остроумни, шеговити коментари върху световните работи.

Като оратор, обаянието му над германския народ е надминато само от красноречието на Хитлер. Речите му звучат в ушите на чужденците като по-разнообразни, по-блестящ и по-дръзки, отколкото по-строгите филипики на неговия шеф.

Д-р Гьобелс е роден през 1897 година в Рейнската област от родители католици. Възпитанието си е получил в католически училища. Има дипломи от различни университети, включително и от Хайделберг, където през 1921 година е взел докторат по философия.

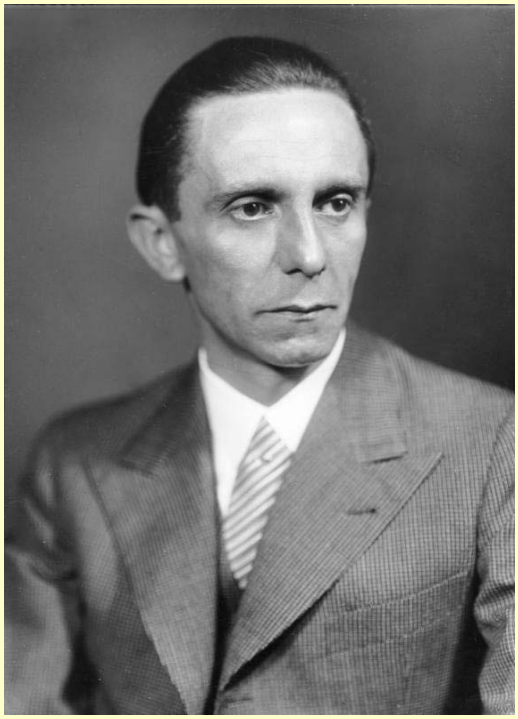

Райхсминистър д-р Йозеф Гьобелс

Първата му политическа дейност е била да съдейства при организирането на съпротивата срещу френската окупация в Рурската област през 1923 година. Следващата година той влязъл в редовете на националсоциалистическата партия и започнал да издава местен партиен вестник в Елберфелд.

Гьобелс винаги е съсредоточавал своята дейност главно в северна Германия и най-вече в столицата Берлин. Макар да е ренанец[6], той умее да държи под своето обаяние лукавите и язвителни берлински - работници с ловкостта на виртуоз.

Неговото изкуство като организатор на пропагандата беше от голяма полза за партията през годините на нейната тежка борба. Днес той е главният й специалист по устройването на манифестации и всички останали външни прояви, контролира печата, киното, театъра и институциите, свързани с печатното дело. Неговият ум е буден, находчив и циничен. Високото му положение се основава не само на редките му дарования - ироничното му популярно красноречие и безпогрешният му политически усет - но също и на тесните му приятелски връзки с Хитлер, на чиято трапеза той е всекидневен гост, когато канцлерът се намира в Берлин.

Хер Рудолф Хес е личен заместник на Фюрера начело на национал-социалистическата организация. Този негов пост го поставя в особено тесен контакт с Хитлер. Хес е висок, мургав, мълчалив човек, с атлетическо телосложение, неотдавна прехвърлил четиридесетте. Той се присъедини към Хитлер през 1920 година, обаян от

[6] Жител на Рейнската област в Германия. – бел. ред.

една негова реч, чута скоро, след като престана да бъде пилот в германските въздушни войски.

Рудолф Хес

Хер Хес е роден в Александрия, където е прекарал и детските си години. Баща му, богат търговец, се занимавал с внос и износ. Имуществото на семейството било конфискувано при избухването на войната, а когато дойде мирът, Хес се записал в мюнхенския университет, за да продължи учението си. Там работил като асистент на проф. Хаусхофер, запасен генерал, ректор на факултета по политическа география. Хес останал в университета, докато стана частен секретар на Хитлер. Той сподели съдбата на своя Фюрер в затвора Ландсберг и голяма част от книгата „Моята борба" е посветена именно на него.

Хес е пламенен и смел по характер. Това му спечелило големи отличия във войната. Той съчетава известни мечтателски и художествени наклонности. Положението му на доверен сътрудник при Хитлер се дължи на твърдостта и благородството му. Хес е съвършено безразличен към каквито и да било парични въпроси. Личните почести и повишения не го интересуват, затова верността му е извън всякакво съмнение. Главното му задължение се състои в ръководството на националсоциалистическата партия. За изпълнението на тази си задача той разполага с неограничена власт да решава по своя собствена преценка от името на канцлера. Титлата му „Заместник на фюрера" съвсем не е празна приказка.

Не само в чужбина, но дори й в самата Германия Рудолф Хес е обкръжен от известна мистерия. Въпреки това той е извънредно популярен. Твърдото изражение на грамадните му сключени вежди и на ясносините му очи лесно се превръща в дружелюбна усмивка. Неговите прошарени коси са винаги открити. От всички видни националсоциалисти той единствен предпочита скромната кафява риза на щурмовите отреди пред по-елегантната жълто-зелена куртка на партийната униформа.

Хер Рудолф Хес е женен, но няма деца. Той има силно влечение към всички видове механизиран спорт. През 1934 година спечели годишното въздушно състезание около Цугшпице, най-високият планински връх в Германия. С ловкостта и светкавичната бързина на професионален автомобилист той кара своя мерцедес от 90 конски сили. Веднъж, през един дъждовен зимен ден, той ме взе със своя автомобил, за да ме отведе да видя строежа на един голям мост по новото автомобилно шосе от Мюнхен до австрийската граница. Това, което преживях по време на това пътуване, ще остане паметно за мене. Заместникът на фюрера често караше по опасния хлъзгав път със сто и трийсет - сто и четиридесет километра в час. При наближаването на завои, той сменяше скоростите така, както го вършат професионалните бегачи, без никакво намаляване и така безшумно, че само разликата в шума на двигателя подсказваше за извършената промяна.

Най-добре известен на английската публика измежду всички сътрудници на Хитлер е хер Йоаким фон Рибентроп, сега посланик в Лондон. Неговата кариера е по-космополитична от кариерата на останалите лични сътрудници на Хитлер. Роден е през 1892 година във Везел на Рейн, а на училище е ходил в Мец. Произхожда от офицерско семейство. Баща му е бил полковник, а един от неговите прадеди е бил началник-щаб на маршал Блюхер в битката при Ватерлоо.

Йоаким фон Рибентроп

Своите младежки години Рибентроп е прекарал в различни чужди страни и поради това владее отлично френски и английски език. От 15 до 17-годишната си възраст е бил в Швейцария, след това прекарал една година в Англия заедно със семейството на един професор, а през 1910 година - осемнадесетгодишен отишъл в

Канада. Там той изкарвал прехраната си със свои собствени усилия и чисто по американски се заловил на работа по строежа на големия мост в Квебек над реката Сен Лорънс. Там работил две години, главно по строежа на релсовия път и по подпорите на моста. Когато избухна войната през 1914 година, фон Рибентроп се завърнал в отечеството си с един холандски параход. На връщане параходът се отбил в едно английско пристанище. Там Рибентроп и още един негов сънародник се укривали цели два дни в бункерите с каменни въглища, за да не бъдат открити и интернирани от англичаните.

Щом се завърнал в Германия, фон Рибентроп бил причислен към един хусарски полк. Служил на руския фронт, а след това в министерството на войната. В края на войната бил в Цариград, аташе в тамошното германско посолство.

Известно време след това фон Рибентроп се занимавал с търговия на вина и така още по-добре опознал Франция. Тази негова дейност довела до женитбата му с фройлайн Хенкел, дъщеря на най-известния германски производител на шампанско.

Когато станал един от близките сътрудници на Хитлер, фон Рибентроп направил ценни услуги на партията като посредник между Хитлер и рейнските магнати, чиято финансова подкрепа била от съществено значение за партията през годините на тежка борба. Преди да бъде назначен през 1936 година за посланик в Лондон, фон Рибентроп беше няколко години дипломатически представител на Германия при различни случаи и разполагаше в Берлин със свой щаб, съставен от опитни дипломати. На него се дължи сключването на англо-германската морска спогодба - най-успешната за Германия спогодба между двете страни при управлението на националсоциалистите. Фон Рибентроп бе изпратен в Лондон и като специален пратеник на Хитлер по време на кризата по завземането на Рейнската област.

Когато се намират в Берлин, хер фон Рибентроп и жена му дават многолюдни приеми във вилата си в предградието Далем. И двамата са хора е очарователни светски обноски. Освен това фон Рибентроп свири добре на цигулка, притежава състезателни коне, често ходи в Австрия на лов за диви кози, обича да играе голф.

Още от началото на своята дипломатическа кариера той работи настойчиво за сближение между Германия и Англия и се придържа неотклонно към теорията, че ако Англия и Германия сключват договор за ненападение, то и Франция ще се присъедини към него.

Глава VIII

Целите на Хитлер. Искрен ли е Хитлер?

След моя пръв допир с него през 1933 година, когато държавническата му опитност се изчисляваше все още с месеци, аз писах, че вярвам в неговите изявления относно мира, по следните две причини:

1)Защото е премного зает със своята огромна задача да преустрои вътрешно страната и

2) Защото като бивш боец той се отвращава от войната и от нейните страхотни последици.

Оттогава изминаха четири години, посветени изцяло на вътрешното преустройство. Колкото и да изглеждат дръзки и нападателни някои от неговите постъпки, като например завземането на Рейнската област, нито веднъж не гръмна пушка и нито един инцидент не стана през тези години по границите на Германия.

Да се съди за искреността на някой държавник е трудна задача, но Хитлер притежава едно качество, което аз лично мога да засвидетелствам и което ми дава основание да предполагам, че е искрен. То е неговото постоянство. Той никога не пропуска случай да подчертае своето желание за мир и с него свързва своята надежда, че англо-германските отношения ще станат по-тесни и по-сърдечни.

Повечето от моите разговори с Хитлер са ставали по време на публично раздразнение, когато дори и отговорният държавник може да се увлече и да преувеличи значението на своите цели. От всички разговори с него съм оставал винаги с впечатлението, че той следва неотклонно плановете си. Макар тези планове да не са приятни за някои страни, те все пак се отличават със своя здрав разум.

Също, както Гладстон, германският канцлер е пламенен оратор, но хладнокръвен мислител. Откакто дойде на власт, той не е направил нито едно твърдение върху своята външна политика, за което по-късно да е съжалявал.

Разликата между становищата, на Хитлер и на западните сили по международните въпроси се крие в обстоятелството, че той никога не е смятал европейското положение за неизменно, докато ние се стремим да го поддържаме в сегашното му състояние. Английското и френското правителство гледат на Версайския договор като на един нов ред в Европа, установен за вечни времена. За тях това положение е окончателно и следователно не подлежи на изменение. За Хитлер сегашното положение в Европа е преходно и неестествено, следователно трябва да бъде изменено.

Откакто Хитлер пое властта в свои ръце, неговата цел е да осигури равноправие на Германия с другите велики сили. Заради това той възстанови германската армия, флотата, въздушните сили, възстанови напълно германския суверенитет върху целокупната територия на държавата. Възможно е този процес още да не е завършен.

Данциг и Мемел - два германски града - са все още извън пределите на Германия, от която те бяха отнети по силата на Версайския договор. Германия няма да си отдъхне,

докато не си възвърне тези два града. Това не означава непременно война. Силните държави са в по-благоприятно положение, когато трябва да постигнат своите цели чрез преговори.

Но дори Данциг и Мемел още утре да бъдат върнати на Германия, пак ще останат неизпълнени някои германски амбиции. Националсоциалистическата философия се намира под господството на едно схващане, наричано Germanentum - „германизъм" или по-точно казано, схващане за обединена Германия, включваща в своите предели всички германски земи и население. Това политическо схващане си поставя за цел да установи специални връзки между Германия и всички немци в Европа, с които населението на Германия има исторически и културни връзки. Сегашните управници на Германия няма да си отдъхнат, докато 6 милиона австрийски немци и 3 милиона и 500 хиляда немци от Чехословакия не бъдат поставени в подобни по-тесни връзки с Германия.

Тази амбиция може би няма да доведе до присъединяване. В случая с Австрия исканата връзка може да се ограничи до един митнически съюз, подобен на съюза между Люксембург и Белгия.

Германия застава на становището, че такова е желанието на по-голямата част от населението на Австрия. Опозицията, казват те, е съсредоточена главно във Виена, а нейното население се състои до голяма степен от евреи, стари хабсбургски аристократи, чехи и държавни чиновници в близки връзки с Ватикана. Почти сигурно е, че Германия ще прибегне до сила, за да попречи на възстановяването на Хабсбургите в Австрия, тъй като смята всеки опит от този род като пречка, за бъдещето сливане между Германия и Австрия.

Германското правителство основава претенцията си за по-специална връзка между Германия и Австрия върху обстоятелството, че конституцията на Австрийската република провъзгласи страната за органична част от германския народ. Ако не бяха се противопоставили съглашенските велики сили, Австрия можеше да гласува още преди края на 1918 година своето обединение с Германия. Един неофициален плебисцит, произведен тогава, завърши с мнозинство в полза на Аншлуса. Проектът за митнически съюз беше от предшественика на Хитлер д-р Брюнинг и се провали само поради съпротивата на Франция.

Що се отнася до 3 500 000 немци от северозападна Чехословакия, бивша съставна част на Австро-унгарската империя, националсоциалистите искат за тях пълна автономия.

Германското правителство изказва пълна готовност да зачита независимостта на чехите, стига те да се откажат от своите съюзи с Франция и Русия, защото в очите на националсоциалистите тези съюзи превръщат Чехословакия - с нейните многобройни летища, напълно подготвени, за да бъдат поставени на разположение на болшевишките съюзници на Чехословакия - в силен враг, насочен срещу сърцето на Германия. След завземането на Рейнската област, през март 1936 година, Хитлер изяви готовност да подпише договор за ненападение с Чехословакия. Оттогава насетне, законът за народната отбрана, прокаран от чешкото правителство, до такава степен влоши положението на немското малцинство, като го изложи дори на опасността да бъде изселвано от своите крайгранични селища, че подобен договор не може да бъде

сключен вече без предварително задоволяване на исканията, предявявани от немското малцинство.

Националсоциалистите, обаче, преследват и по-далечна цел от привличането на Австрия и на судетските немци в орбитата на Германия. Те, както сами се изразяват, искат един „вентил", един отдушник.

В своята автобиография Хитлер осъжда амбицията на предвоенните германски правителства за колонии. В книгата си той критикува политиката на разширение отвъд моретата, под закрилата на мощна флота, защото това доведе Германия до стълкновение с Англия. Той предпочита принципа на Бисмарк, според който жизнените, интереси на Германия се намират в Европа.

Не много отдавна - през месец октомври 1933 - хер Хитлер ми каза: - Светът има интерес един велик народ със значително свръхнаселение, да не бъде лишаван от необходимите средства за препитание. Ние никога няма да воюваме за колонии, но сме убедени, че сме не по-малко способни от който и да било друг народ да управляваме и да развиваме колониални територии. Това е въпрос на преговори.

Впоследствие д-р Шахт, министър на народното стопанство, убеди канцлера, че Германия ще може да получи от своите бивши африкански колонии до 25% от нужните й сурови, материали, и до 75% от необходимите й мазнини. Оттогава искането за колонии зае по-важно място сред националните цели на Хитлер. Той примирява, това свое искане, с по-ранната си критика, като твърди, че колониите няма да изправят сега Германия срещу Англия, в едно морско съревнование, тъй като съотношението на, техните флоти е вече определено с англо-германската морска спогодба. Националсоциалистическите оратори дори изтъкват, че при тези условия германските колонии, ще бъдат гаранция в ръцете на Англия, тъй като Германия ще разчита на добрите си отношения с нея за запазването на колониални, владения.

Официално Германия иска възвръщането на всички свои предишни колонии, но има причини да се предполага, че германските държавници ще се задоволят с „един закръглен Камерун". С това искаме да кажем, че Германия ще се задоволи, с една единствена колония в Западна, Африка на основата на предишната германска, територия, там, поделена сега между съседното английско владение Нигерия и Френска екваториална Африка. Годишният дефицит в бюджета за английската част от Камерун възлиза на 30 до 50 хиляди английски, лири годишно.

Подобни, колониални претенции представляват допълнение, а не замяна за германските претенции в Източна Европа. Точните гаранции на тези претенции, след включването на немското население от Австрия и Чехословакия, не са ясно определени. Те са до голяма степен в зависимост от страха на Германия от болшевишката опасност.

„Щом като мистър Болдуин заявява, че английската граница е на Рейн - казват в Берлин - ние имаме правото да претендираме, че нашата източна граница се намира много по-далеч на изток, отколкото е показано на картата".

Германия се надява един ден да си възвърне полския коридор и да съедини Източна Прусия с останалата част на Германия. В това няма съмнение. Хитлер изненада не само другите народи в Европа, но дори и своите собствени последователи,

когато за една година след идването си на власт започна преговори за договор за ненападение с Полша за срок от десет години.

Някои вярват, че зад това помирение с държавата, чийто излаз на море разкъсва Германия на две части, се крие по-далечна цел - да се откъсне достатъчно украинска територия от Русия, за да може Полша да бъде обезщетена за връщането на коридора чрез разширение на нейните граници на изток, като й се даде пристанището Одеса в замяна на Данциг. Германските държавници заявяват, че западните граници са определени окончателно, но смятат, че източната граница има; нужда от известни поправки.

Хитлер ми бе казвал през месец февруари 1934 година, че за Германия е „смешно" да мисли за откъсването на територии от Русия. А един от неговите съветници по външната политика ми каза, че Германия никога няма да нападне Русия, защото тя „прилича на пухен дюшек - лесно се влиза в нея, мъчно се излиза". Няма съмнение, че Германия се плаши от едно двойно нападение - от една страна, руските войски с изходна точка чехословашката територия, а от друга - френските войски и въздушните сили под заповедите на едно правителство на „Народния фронт", ръководено от Москва. По тази именно причина националсоциалистическото правителство реши да осуети победата на червените в Испания. Едно правителство в Мадрид, ръководено от Москва, би представлявало ефикасен инструмент за болшевизирането на Франция.

Без да наруши неутралитета на държавите, с които е сключила договори за ненападение, Германия има възможност да нападне Русия само по море или по въздуха, през Балтийско море. Националсоциалистическите водачи смятат, обаче, че войната не е единственото средство за поправка на тяхната източна граница. Те очакват съветският режим да бъде провален не толкова чрез нападение отвън, колкото чрез възникването на мощен местен патриотизъм отвътре. Те заявяват, че само половината от населението на Съветска Русия е руско и че съветската революция е успяла до голяма степен само защото отначало насърчи местния национализъм. Някои от бившите царски територии - Финландия, Руска Полша и балтийските държавици - извоюваха своята свобода през време на революцията и успяха да я запазят. Други области - Грузия и Украйна - извоюваха свободата си, но впоследствие я загубиха. А трети - Туркестан например - никога не успяха да се доберат до свободата. Има известни признаци, както вярват в Германия, че областният национализъм в Русия отново се надига. Ако този национализъм един ден разпокъса съветските републики, германските управници се надяват западните велики сили да подпомогнат Германия да използва това положение и да преустрои картата на Източна Европа според своите интереси.

Едно възможно развитие на руско-германските отношения в друга посока - много по-опасно за Западна Европа от сегашната вражда между Германия и Русия - би било помирението между тези две страни и обединението на техните огромни възможности.

Великите сили се изплашиха твърде много на конференцията в Генуа през 1920 година, когато руската и германската делегация неочаквано оповестиха сключването на Рапалския договор. Този договор и до ден днешен не е отменен. Неговото сключване предизвика големи страхове, макар по онова време и двете страни да бяха развили само малка частица от днешните си страхотни възможности.

Между генералите на Райхсвера и на червената армия винаги са съществували взаимни професионални симпатии.

„Червените генерали често ни питат - казаха ми в Берлин - защо Германия и Русия да не могат да погребат своята идеологическа вражда. Нека да се споразумеем - казват руските генерали - всяка една от двете страни да запази своята днешна политическа система, без да се меси във вътрешните работи на другата и нека след това обединим нашите военни сили. Тогава никаква комбинация в Европа няма да може да устои срещу нас."

„Ние имаме основание да се интересуваме - заяви моят събеседник - до каква степен на развитие е достигнала руската военна индустрия, защото бяхме достатъчно глупави да я създадем, но докато Хитлер е на власт, някога няма да стигнем до разбирателство с болшевизма".

Пиер Лавал, бившият френски министър-председател от десницата, създател на военния съюз между Франция и Русия, казва: „Една от причините за тази стъпка бе страхът, че ако Франция не подпише такъв договор с Русия, Германия може да го стори."

За Англия е цяло щастие, че двата могъщи и гладни за земя народи - германският и японският - имат общ враг в лицето на Русия. Тази необятна страна има достатъчно месо, за да задоволи техния глад и може би достатъчно кости, за да изхаби зъбите и на двете. Пропагандата на болшевишкото правителство сред туземното население на английската империя е навредила много повече на нашите интереси, отколкото каквато и да било дейност на Германия или Япония. Ако тези две велики сили не задържат вниманието на Русия в двата края на нейните просторни владения, може би правителството на Индия щеше да воюва на северозападната граница не с вазиристанските племена, а срещу Червената армия.

Ние трябва да избираме между две злини. Малка е вероятността войната да бъде избегната докрай. Такива обширни приготовления за война не може да не доведат до своя естествен завършек.

Когато избухна последното стълкновение между тевтонската и славянската раса, Англия бе въвлечена в него. Тогава Русия поддържаше Сърбия срещу Австрия. Днес Русия поддържа Чехословакия срещу Германия. Ако тази стара вражда пламне отново, в наша полза е да я отклоним в такава посока, че да бъде далеч от нас. Съображения на човечност и на здрав разум ни подсказват, че широките степи на Малорусия са много по-удобни за такава война, отколкото гъсто населените центрове в Западна Европа.

Досегашната насока на английската външна политика се стреми да привлече идващата катастрофа към нас самите чрез военния съюз с Франция, на свой ред съюзница на Русия, а тази държава при днешните си управници никога не е преставала да крои нашия провал.

За оправдание на тази своя политическа насока, английското правителство изтъква два идеала и два предлога. Първият от тях се казва „колективна сигурност". Този аргумент противоречи сам на себе си, защото политиката, преследвана от негово

име, само ще разшири и ще докара войната в Западна Европа, а иначе пожарът би могъл да бъде ограничен и задържан надалече.

Второто съображение за оправдаване на френско-руския военен съюз е защитата на демократичните институции. И този аргумент е лош. Русия не е приятел, а враг на демокрацията и ако Германия намери отдушник за своята енергия към изток, тя едва ли ще прави пакости на запад.

Остава едно последно оправдание - че ако Русия се види изолирана, тя може да се съюзи с Германия. Освен това Англия и Франция имали нужда от Русия като спирачка за възможно нападение на Япония в Азия. Всичко това са само далечни предположения, докато съюзяването на западните велики сили със СССР носи в себе си много по-близката опасност от стълкновение с националсоциалистическото правителство. Както изглежда, германските амбиции ще се ограничат в близко бъдеще само в това да се установи хегемония над малките държави в Средна и Източна Европа. Дълги години след Световната война тази хегемония се намираше в ръцете на Франция, основателка и покровителка на Малкото съглашение - отбранителен съюз, все още в сила, между Чехословакия, Румъния и Югославия.

Френското влияние в Средна Европа се измества до известна степен сега от Германия, посредством търговските спогодби на д-р Шахт с правителствата в тази част на Европа.

Националсоциалистите заявяват, че този развой на нещата е естествен, тъй като се основава върху стокообмен, докато френската хегемония е нещо изкуствено, основано само върху заеми за въоръжаване. Германия е най-крупният купувач на земеделски произведения; от източноевропейските държави. Търговски език в тази област от поколения е немският език. Цивилизацията в градовете е до голяма степен тевтонска, тъй като през средните векове князете в Източна Европа са полагали всички усилия да привличат германски търговци на своя земя. Освен това са раздавали и земи на германските заселници, прочути със своето умение да обработват земята.

В тази част на Европа, Германия има свои законни интереси и докато тя не накърнява целостта на малките държавици в своята орбита, западните велики сили няма да имат никакво основание да се опълчват срещу разширението на нейното влияние там. За една планета е твърде естествено да има свои сателити.

Можем ли ние да вярваме на Германия, че ще се задоволи с по-малко от една хегемония над Европа - Западна или Източна.

Трудовете на видни германски автори сякаш оправдават известни съмнения по тази точка, но в Германия има само един човек, чието мнение е от значение - Адолф Хитлер. Когато обсъждаме въпроса дали е мъдро да се правят отстъпки на Германия, връщаме се пак към първоначалното: можем ли да вярваме на Хитлер?

Неговото минало - ето единствената благонадеждна основа, върху която можем да изградим своето мнение за него. Хер Хитлер допринесе в по-голяма степен от повечето останали държавници за намаляване на грамадните военни материали, чиято сянка помрачава нашия живот.

Френското правителство носи отговорността за това, че отхвърли тази възможност за всички ни да избегнем надпреварването във въоръжаванията, а английското правителство носи отговорността, че не убеди другите държави да приемат предложението. И ето последствието: вместо да признаем едно равенство на Германия в ограничен размер и да спестим огромни суми, ние днес сме принудени да изразходваме много повече средства в стремежа си да вървим в крак с Германия.

Друго подобно упорство от френска страна осуети сключването на въздухоплавателната спогодба между западните велики сили през 1935 година. Това предложение се породи на една френско-английска конференция в Лондон и бе представено на националсоциалистическото правителство с молба за спешно разглеждане.

Германия веднага прояви известни признаци, че е склонна да се съгласи. Френското правителство, обаче, усложни целия въпрос със своето настояване „въздушното Локарно" да бъде свързано с източноевропейски договор за ненападение. Това искане породи цял куп допълнителни въпроси и по този начин осуети западноевропейската въздухоплавателна спогодба.

Погрешно е да се твърди, че правителството на хер Хитлер си е служило само с предизвикателства, заплахи и откази. Имаше случаи, когато германското правителство предпочиташе да сътрудничи, отколкото да съперничи. Ако другите правителства се бяха възползвали от тях, Европа днес би могла да представлява една по-сигурна пътека, а не днешния главоломен наклон на въоръженията, който може впоследствие да ни доведе до пропастта на войната.

Като ново доказателство за това, че предложението на Хитлер за разоръжаване и за договор за 25-годишен мир с всички съседи на Германия не е било блъф, ще възпроизведем част от писмото, изпратено от Хитлер до лорд Ротермийр на 3 май 1935 година. В него канцлерът излага своите гледища върху войната като средство за национална политика. Ето какво гласят тези негови възгледи:

„Девет десети от кръвта, пролята по бойните полета на Европа през последните триста години, е отишла напразно. През тези триста години Германия е загубила от 20 до 25 милиона човешки живота във войни, които не са донесли реално никаква полза на народа, ако ползата се измерва с практически облаги, а не със съмнителен престиж."

„Всяка надежда за бъдещето е мъртва, освен ако тя не произлезе от Англия и Германия".

„Аз не съм нов партизанин на англо-германското разбирателство. В Германия съм произнесъл досега 4-5 хиляди речи пред малобройни, средни и многобройни тълпи слушатели, но в нито една моя реч, в нито един ред писан от мене не съм изразил нищо противно на това мое схващане или против едно англо-германско разбирателство."

„Колкото се отнася лично до мене, светът може да ме упреква, в каквото си иска, но един упрек никой никога не ще може да ми отправи - че съм се колебал в своите възгледи, или че съм бил нелоялен в делата си. Ако някой неизвестен човек с подобни недостатъци си бе поставил за цел да спечели един народ за петнадесет години, той никога не би могъл да успее; Може би в това се крие основата на онова, което на

мнозина може да се стори като прекомерно доверие, вдъхвано от моята личност. Аз вярвам, че моите непоколебими убеждения, неизменните принципи и твърдата ми решителност ще ми дадат, в края на краищата, възможността да изиграя една велика и историческа роля и да установя здрави и трайни отношения между двата велики народа от германско потекло.

„Подобна спогодба между Англия и Германия би представлявала решителен принос за мир и здрав разум на 120 милиона най-достойни хора в света. Единствените по рода си в световната история колонизаторски дарби и морската мощ на Англия щяха да се съчетаят тогава с мощта на най-силния във военно отношение народ в света. Ако това разбирателство бъде разширено и чрез присъединяването към него на американския народ, тогава ще бъде абсолютно невъзможно за когото и да било да смути тази комбинация за мир, която никога - съзнателно или преднамерено - не би занемарила интересите на белите народи.

- Ние имаме на немски една хубава поговорка: „Боговете обичат и благославят оногова, който се бори за невъзможното". В това божество вярвам аз.

Може да се спори, че въоръжената намеса на Германия в Испанската гражданска война не се съгласува с тези изявления на Хитлер относно безполезността на войната. Все пак германците вярваха, че защитават жизнени европейски интереси, като подпомагат генерал Франко.

„Ако Испания стане червена, ще стане червена и Франция - казват те. Англия тогава ще се е затворила в границите на своята империя, обаче Германия би попаднала между болшевизъм от двете си страни. Победата на испанските националисти е необходима за сигурността на Германия. Вие, англичаните, нахлухте в Русия след Световната война и направихте неуспешен опит да свалите болшевишкия режим. Защо сега се сърдите, че ние сме дали възможност на генерал Франко да се бори срещу подкрепата, давана така открито на неговите червени противници?"

„Германия не желае да има контрол над Испания, или да получи териториални отстъпки в тази страна или в нейните колонии. Испания представлява интерес за нея само като източник на сурови материали като масла, плодове и желязна руда. Германия няма колонии откъдето да си набави такива материали. Ако червените бяха победили в Испания, този източник би изчезнал за нас.

Германското превъоръжаване колкото и да е напреднало, има още доста път за изминаване. Това е един фактор в полза на мира, защото предоставя повече време за опазване на световния мир, или както казва лорд Хардинг, „за съвместното съществуване на демокрациите и диктатурите".

Първият набор новобранци от германската национална армия беше свикан през юни и ноември на 1936 година. Пресметнато бе, че на Германия са нужни пет години, за да създаде необходимия брой младши офицери, запасни подофицери и обучени запасни, за една армия от 42 и дори повече дивизии. Възможно е предвоенното възпитание да позволи този срок да бъде съкратен. Германската армия представлява вече страхотна сила.

Недостигът на офицери първоначално е бил толкова голям, че повечето офицери на военна възраст, останали от Световната война бяха възвърнати на военна служба като майори, подполковници и полковници.

Дванадесет военни академии изкарват по-нисши чинове с най-голяма скорост. Преди войната Германия имаше само четири подобни учебни заведения.

Стоте хиляди души на свръхсрочна служба в Райхсвера дадоха необходимия брой подофицери, но имаше нужда да се обучават и други, за да може да се попълват загубите в случай на война. Тъй като военното образование става все по-техническо и по-специално, бе нужно и по-продължително време.

Друга задача за преодоляване беше необходимостта да се направят изменения във въоръжаването на войската, най-вече при танковите войски, наложени от опита в Испания. Един германски генерал-щабен офицер очерта Испанската гражданска война като война между Европа и Азия, в която великите сили изпробват своите бойни материали.

Може би още не е късно за Англия и Германия да намерят начин за разумно разбирателство в Европа, преди още някой неочакван инцидент да е подпалил голямата война, от която всички големи народи се боят и от която, както казва Хитлер, единствен победител ще излезе болшевизмът. Той упреква германското правителство от преди четиридесет години, задето е отхвърлило предложението на Джоузеф Чембърлейн за англо-германско разбирателство. Самият той едва ли би повторил тази грешка.

Диктаторите са едно явление в нашата епоха, за което трябва да държим сметка. Те възникнаха в различни части на Европа, от Русия и Турция на изток до Португалия на запад. Те постигнаха големи успехи, докато демокрацията, особено във Франция, прояви-тежки недъзи. Както мистър Лойд-Джордж - самият той навремето и диктатор и демократически Министър-председател - със своята груба откровеност казва: „Диктаторите действат, докато демократическите водачи се щурат”.

Ако целият германски народ, общо взето, беше враждебно настроен към Франция и Англия, войната би станала неизбежна. Всеки познавач на Германия знае от личен опит, че случаят не е такъв. Ако се стигне до война, вината за това ще падне върху правителствата, а не върху народите.

Доказателство за по-тесни връзки между народите на Англия и Германия е и напредъкът, осъществен от Англо-германското сдружение в Англия и от Германо-английското дружество в Берлин. Целта и на двете сдружения е да насърчава взаимния досег и сътрудничеството между двата народа. Английският клон на тези сродни сдружения бе основан на 2 октомври 1935 година от мистър Е. В. Д. Тенънт и малка групичка англичани, запознати отблизо с работите в Германия. През 1937 година неговите 700 членове имаха в своите редици 60 души от двете камари на Парламента, трима директори на Английската народна банка и голям брой видни индустриалци, банкери и хора от свободните професии. Секретар е мистър Т. П. Конуел Евънс, а канцеларията му се намира на Кранмър Корт 223, Слоон Авеню, Лондон. С. В. 3.

Организации от този род играят важна роля, защото установяват по-близко приятелство между английския и германския народ, чиито правителства все още продължават да си говорят през барикадата, издигната помежду им.

Сър Джон Сеймън и мистър Идън направиха веднъж посещение на хер Хитлер, обаче неговото благотворно въздействие бе унищожено, когато мистър Идън продължи пътуването си до Москва, за да приветства със същата сърдечност болшевишките управници, смятани в Берлин за заклети врагове на Германия.

Докато английското правителство допуска неговата свобода на действие спрямо Германия да бъде ограничавана от отношенията му с Русия чрез посредничеството на Франция, разбирателство с Германия ще бъде невъзможно. Ние сме дали вече достатъчно доказателства за своята вярност към Франция. Ще бъде от полза, ако бихме могли да намалим опасностите, срещу които Англия и Франция искат да се предпазят, като започнем преки преговори с великата сила, която Франция и досега все още продължава да смята за свой непримирим враг.

Глава IX

Печатът на диктаторите

Хитлер изпъкна за пръв път като фактор в Европа при изборите за Райхстага на 14 септември 1930 година.

Когато резултатът бе оповестен аз се намирах във Венеция заедно с лорд Ротермийр.

Златистото сияние на слънцето в тази ранна есен превръщаше повърхността на Големия канал под прозорците на неговата приемна в игрива арабеска от зелени и сребристи отблясъци. Отраженията на слънчевите лъчи трептяха по потъмнелите, вече огледала от осемнайсето столетие, окачени по украсените, със сребърен брокат стени, свидетелки на толкова дълголетна история.

Спокойствието на този следобед в „Тихия град на морето" отговаряше на затишието по политическия, небосклон. Тежка криза беше обхванала света през есента на 1930 година, обаче тогава международните отношения не бяха придобили още своята сегашна острота.

Следвоенното положение, като че ли беше улегнало и се беше закрепило завинаги; Франция със своята грамадна армия беше господарка на Европа. Нейните съюзници от Малкото съглашение, въоръжени и добре обучени от френското Министерство на войната, стояха възправени като страшни предни постове по долината на Дунав, от германската граница до Черно море.

Изумителното възраждане на Италия, под ръководството на Мусолини беше създало несъмнено едно ново положение, обаче външният свят все още продължаваше да придава на постиженията на Дуче само социално значение.

Колкото се отнася до международното положение на Англия, нейният народ през 1930 година му приписваше естествена и несломима сигурност, увековечена от условията, наложени с Версайския договор върху последния съперник на Англия, един от дългата редица вече пропаднали съперници.

С Франция, единствената първостепенна военна сила в Европа, английското правителство се намираше в тясно сътрудничество. Германската флота лежеше на дъното на Скапа Флоу. На Германия беше забранено да строи въздушна флота или да създава голяма армия. Освен това германският народ беше разцепен на множество враждебни помежду си политически партии. Националсоциалисти и комунисти водеха помежду си подмолна гражданска война на взаимно избиване и отмъщения.

А най-убедителният и най-успокоителен аргумент от всичко това беше - нито една държава в Европа, с изключение на Англия и Франция, не разполагаше с пари, така че като се има предвид колко скъпо струва превъоръжаването, ставаше ясно, че е невъзможно мирът в Европа да бъде застрашен.

Този мир беше гарантиран, освен това, и от Обществото на народите. При първия тревожен знак, Съветът на ОН можеше да бъде свикан в Женева. Вярваше се от всички, че едно предупреждение на тази институция е достатъчно, за да пречупи всяко упорство и да сломи всяка гордост.

Такава беше европейската политическа обстановка в онзи ден, когато една телеграма пристигна във Венеция за лорд Ротермийр, със следното съдържание: „Резултатът изборите Райхстага - социалдемократи 143, националсоциалисти 107".

Едва две години преди това, представителите на националсоциалистите в германския парламент наброяваха само 12 души с 810 хиляди гласа. Сега с един скок те бяха станали втората по сила партия, с 6 милиона и 400 хиляди гласа зад гърба си.

Лорд Ротермийр прочете телеграмата на глас, после каза:

„Запомнете този ден. Хитлер един ден ще управлява Германия. Както е сигурно, че в историята на Европа от днес започва нова глава".

Все пак този изборен успех на националсоциалистическата партия събуди само временен интерес в Европа. Две години по-късно Хитлер, като че ли за момент, бе започнал да губи власт над Германия. Осем седмици преди да стане канцлер на 30 януари 1933 година, мандатите на националсоциалистите в Райхстага от 230 на 31 юли 1932 бяха спаднали на 196, а силата на партията в страната беше спаднала с 2 милиона гласа.

От Венеция отпътувахме с лорд Ротермийр за Мюнхен с автомобил. Оттам десетина дни по-късно лорд Ротермийр изпрати на „Дейли Мейл" статия, посрещната с буря от коментарии, упреци и недоверие.

„Една нова Германия се издига пред нашите очи - писа той - днес тя е силна, след няколко години ще стане още по-силна. Сега тя е решителна. Не след дълго тя може да стане предизвикателна".

Положението, предвиждано тогава от лорд Ротермийр сред общо недоверие, днес е вече в пълен ход. Версайският договор е отхвърлен с няколко последователни удара, докато най-сетне останаха само материалните му клаузи. Народът, чиято независимост бе поставена под ярема, на репарации, намаляване на въоръженията, демилитаризация на територии, интернационализиране на водните пътища и други ограничения, днес вече се е превърнал в най-застрашителната сила в Европа.

Огромна въздушна сила, могъща и великолепно въоръжена наборна войска и напълно модерна флота - ето инструментите, с които днес разполага Германия, в подкрепа на своите незадоволени още амбиции.

Рядко в историята седем години са донасяли такъв пълен обрат в международните отношения, както обратът, осъществен от Адолф Хитлер.

Съществува обезпокоително сходство между критичното положение, преживявано днес от нас, и напрежението през последните години преди Световната

война. Тогава имаше Троен съюз и Тройно съглашение. Днес има „демократични държави” и „авторитарни правителства - „Оста Рим-Берлин” и „Оста Париж-Москва”.

Единствената разлика е, че въоръженията и на двете страни сега са по-скъпи, много по-разрушителни и много по-големи от въоръженията преди 1914 година.

И днес, както преди четвърт столетие, се чува често успокоителното твърдение, че „всъщност никой не желае да се бие, подкрепяно от успокоителното разсъждение „Всеки знае, че не си струва да се води война”.

Това мнение обаче е разпространено повече сред държавите-победителки в последната война. Германия винаги е смятала, че войната възнагради твърде добре победителите, а пред италианските очи наградата все още се мярка като бляскаво и примамливо явление, защото макар и от лагера на победителите, Италия до голяма степен беше лишена от своя дял от плячката.

По-голямата част от човечеството обаче е свикнала да живее вече сред опасности. Събития, които през първите няколко години на XX век биха хвърлили целия свят в паника, сега биват подминавани със самоувереното предположение, че ще бъде намерено мирно разрешение.

Общото равнодушие спрямо подземния тътен на европейския вулкан може би се дължи отчасти на обстоятелството, че никога по-рано личният допир между гражданите на западните велики сили не е бивал тъй чест и тъй приятелски. Броят на англичаните с приятни лични спомени от Германия се увеличава все повече. Макар полицейските формалности да ограничават посещенията на германци в Англия, те проявяват силно желание да посещават нашата страна. Пътешественик, който си е съставил заключение само въз основа на личните си разговори из различните европейски страни, би заявил, че Европа преживява период на международно доброжелателство.

За нещастие, тези приятелски чувства не се отразяват понастоящем в официалните отношения. Това обстоятелство може да се превърне в трагедия за нашата епоха.

Сегашните официални отношения ще продължават да стават все по-обтегнати, колкото по-тежък става товарът на военните приготовления във всяка отделна страна. А заядливото и враждебно поведение, възприемано от печата и в Германия, и в Италия, и в Англия, съвсем не е от естество да облекчи това положение.

Нито един от двамата диктатори не познава достатъчно Англия, за да може да смекчи неблагоприятното впечатление, извлечено от изрезките на голям брой английски вестници, предавани им всеки ден за проверка.

Явно е, следователно, че колкото и да са приятни отделните приеми в Германия и Италия, оказани на английски, посетители, това любезно отношение има слабо въздействие върху възможностите за стълкновение между тях. В тези авторитарни страни думата на народа се чува слабо при вземането на решения от естество да доведат до война. Тези народи са приучени да се доверяват и да се подчиняват, докато

гражданите на демократичните страни са свикнали да критикуват, дори да създават спънки.

Под управлението на диктаторите ръководството на печата е минало изцяло в ръцете на държавата. Целта на германската и на италианската журналистика не е вече да печели читатели или да си осигурява големи доходи от обявления, да осведомява или дори да развлича своите читатели. Нейните задължения са вече част от общодържавната политика. Подборът на материала се прави изключително с оглед на неговата стойност като държавен пропаганден материал, било в пределите на държавата, било извън тях.

В демократичните държави значителна част от печата се е придвижил в обратна посока. Вместо да поставя държавните интереси на първо място, неговите възгледи върху държавните работи се ръководят от смътни и химерични начала.

Понеже Германия и Италия са си създали нов национален строй, различен от традиционните теории и навици във Великобритания, вестниците на левицата в Англия заключават, че тези режими са тирания, наложена със сила. Тези вестници не държат сметка за резултатите от всички възможни проверки, направени в Германия и Италия. От тези проверки става ясно, че грамадното мнозинство от двата народа посреща с възхищение и подкрепя дейността и политиката ща своите водачи. У нас всички доказателства от този род биват отричани. Когато Хитлер произвежда плебисцит, се заявява, че съкрушителното мнозинство в негова полза е фалшифицирано. Когато безбройни тълпи италианци устройват овации на Мусолини, се възразява, че тълпите действали по принудата на полицията[7].

Когато се премине от произхода на диктатурите към сегашните им постижения, критиките стават още по-сурови. Крупните и безспорни облаги от управлението на неуморните авторитарни правителства биват подминавани с презрителната забележка, че „са безполезни, щом като са купени с цената на свободата".

Правят се всички усилия да се насочи общественото мнение върху ония отличителни черти на фашисткото и на националсоциалистическото управление, които са противни на съвременните разбирания, макар че бихме могли да ги сравняваме с известни прояви от нашето собствено недалечно минало.

Тези взискателни мнения биха притежавали по-голяма тежест, ако не бяха така очевидно пристрастни. Всички деяния на насилие или потисничество, каквито могат да бъдат приписвани на Германия или Италия, бяха извършвани години преди това от съветското правителство в много по-широки размери, без да предизвикат подобно; неодобрение сред същите тези среди. Критикарите, на авторитарното управление - се давят от комара на диктатурите, а пък преглъщат камилата на комунистическия строй.

Критиките в английския печат срещу германското и италианското правителство дават днес много по-големи резултати, поради засилената размяна на мнения през последните няколко години. Въздушната поща в наше време разнася английските вестници още в деня на тяхното излизане в почти всички европейски столици, а там радиослужбите, поставени под държавен контрол, разгласяват бързо и нашироко всяко

[7] Забележително изключение сред тази всеобща заблуда са в. „Дейли мейл" и „Обзървър". - Бел. на автора;

враждебно мнение, изразено в нашите вестници. Но по този начин един прибързан или злонамерено изкован израз във „Флийт стрийт" може за няколко часа да напакости на отношенията между Англия и засегнатата страна.

В резултат на това, в европейската атмосфера се създаде силно напрежение, сравнено от министър-председателя мистър Невил Чембърлейн с атмосферните условия във Високите Алпи, където „не само една непредпазлива стъпка, но дори само един по-силен вик е в състояние да раздвижи някоя световна лавина".

Докато в миналото английските вестници биваха всеобщо упреквани за своята „островна ограниченост", днес някои от тях са станали опасно космополитни. Техните коментарии върху дейността на чужди правителства вече не се ограничават до въпросите, свързани пряко с интересите на Великобритания. Те се простират до всички прояви на националния живот в чуждите страни, ако не се съгласуват с нашите разбирания, възприети от нас за наша собствена употреба.

Тази дейност съвсем не се ограничава само в печата. Намесата във вътрешните работи на съседните ни народи е станала любимо занимание във всички поделения на нашата обществена дейност. Голям брой хора непрекъснато стоят с ухо, прилепено към стената на нашите съседи и чакат с нетърпение да доловят някакво оплакване или недоволство в съседското жилище, след това започват да коментират на висок глас. Образуват се дори „Комитети за разследване" и се изпращат в чужбина, за да докладват след това върху живота в различните европейски държави, което съвсем не е наша работа.

Без да се смущават от своето слабо познаване на фактите, английски дружества, съставени от английски клюкари, са възприели навика да гласуват критикарски резолюции относно чужди правителства, чиито възгледи не се съгласуват с техните.

Към своите духовни обязаности, епископи са прибавили и задължението да правят язвителни изявления върху работите на чужди народи, които те познават само по мълвата или само от кратките посещения, устройвани от пропагандните бюра на частни политически фракции, на които тези нетактични духовници са обещали своята подкрепа. Правителствата на засегнатите страни надценяват значението на подобни твърдения поради обстоятелството, че произхождат от сановници на държавната църква, които същевременно са и членове на парламента.

За щастие, всъщност никой от нас не може да забрани на английските вестници да печатат, или на английските оратори да изразяват каквито и да било критики по какъвто и да било въпрос, стига да не нарушават закона срещу клеветата чрез печата, да не оскърбяват членовете на кралското семейство и да не разкриват тайни държавни документи. Все пак нещата, разрешени от законите, не винаги са уместни.

- Вие никога не бива да забравяте, че германците трябваше да се справят с чувството на болезнено унижение, предизвикано от поражението - беше ми казал веднъж един виден дипломат. - Като им говорите отвисоко, от върха на вашите дувърски скали, вие никога няма да ги убедите, само ще ги озлобите.

Не е сега най-подходящото време да се отдаваме на традиционната английска слабост да учим другите народи на ум, как да управляват сами себе си. Единствената

грижа на всички хора с влияние върху хода на международните отношения би трябвало да бъде как се избегне войната. Това може да се постигне само чрез търпимост й сдържаност, докато критикуването по-скоро ще раздразни, отколкото да убеди и да спечели на своя страна жертвите си.

Германският и италианският народ са в състояние да преценят по-добре от нас ползата от диктатурата. Техните малцинства минаха през известни страдания, но далеч не в онзи размер, както при болшевишкото управление в Русия, под тиранията на Бела Кун и Унгария или при сегашното управление на червените в Испания.

Колкото и да са строги авторитарните правителства, те се грижат за благото на своите народи. Ползват се с такива големи права, че всяка необходима мярка за общото благо незабавно се прилага, щом като се появи нужда от нея.

Децата са най-доброто доказателство за ползата от авторитарните режими. По телосложение и външен вид, момчетата и момичетата в Германия и Италия днес стоят на първо място в Европа. Те надминават децата в останалите страни, както навремето английските момчета надминаваха другите, те единствени играеха игри, а децата на Германия бяха бледи, с очила като студенти. Единственото телесно упражнение на италианските момчета се състоеше в това да маршируват в моряшки костюмчета, карани като стадо от някой духовник в черно расо.

Германските и италианските училища отделят част от всеки следобед за физическо възпитание. Техните упражнения представляват същински паради на мургави мускулести тела, подобни на оживели градски статуи. Организациите „Хитлерова младеж” и „Авангуардисти” дават на своите членове-младежи не само основно физическо възпитание на същински атлети, но и хубава подготовка като бъдещи граждани на страната, защото им вдъхват съзнанието за техните бъдещи задължения към държавата. В своите летни лагери се отдават на всякакъв вид спорт през деня, а вечер слушат пламенни речи на патриотични теми. „Наш дълг е да умрем за Германия” гласеше лозунг с огромни букви, издигнат над посетен от мене лагер за 6 000 младежи.

Съществува опасността английският народ да изостане, докато продължава да говори за свобода. По отношение на национална мощ и благосъстояние ние сме надминати от германците и италианците. Личната свобода в Англия твърде често означава свобода за нехайство. Демократичните страни трябва да се запитат дали със своите мекушави начини на действие ще могат да съперничат - дори и в полето на мира - на тези високо дисциплинирани народи, с дух закален в огъня на изпитанията.

Макар известна част от английския печат да вижда само повърхностните водовъртежи, в Германия и Италия е в пълен ход един крупен национален възход. След като калта, раздвижена от това течение, ще се е вече утаила, ползата от него ще пребъде за дълги години.